

สภาพทั่วไปและสภาพการทำวิจัยปฏิบัติการและการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกรณีศึกษา

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอสภาพทั่วไปและสภาพการทำวิจัยปฏิบัติการและการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกรณีศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 3 กรณีใน 3 จังหวัดของภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ภาคละ 1 จังหวัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชน โรงเรียน ครู นักเรียน การพัฒนาครูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ในการทำวิจัยปฏิบัติการของครู

2.1 สภาพปัจจุบันในการทำวิจัยปฏิบัติการ

2.1.1 ปริมาณการทำวิจัยปฏิบัติการ

2.1.2 ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ตอนที่ 3 ความต้องการและแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ

3.1 ความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการ

3.2 แนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการ

การนำเสนอจะเรียงตามลำดับ ดังนี้

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 1 โรงเรียนในภาคเหนือ

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 2 โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 3 โรงเรียนในภาคกลาง

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 1

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชน โรงเรียน ครู นักเรียน การพัฒนาครูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียนเป็นลักษณะชุมชนเกษตรกรรมในชนบท เป็นพื้นที่ราบ มีจำนวนบ้านประมาณ 590 หลังคาเรือน มีถนนลาดยางตลอดสายไปยังชุมชนใกล้เคียงและจังหวัด ส่วนใหญ่จะใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์เป็นพาหนะ อาชีพของชุมชนส่วนใหญ่จะทำนา หลังจากทำนาก็จะปลูกผัก

เช่น ถั่ว มันฝรั่ง และมีส่วนหนึ่งทำอาชีพค้าขายตามตลาดนัด และออกไปทำงานรับจ้างที่ต่างจังหวัด ส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน รายได้ส่วนใหญ่ก็ได้จากอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง สังคมส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมชนบท คนในชุมชนให้ความช่วยเหลือและมีน้ำใจกันเป็นอย่างดี ผู้คนจะรู้จักกันอย่างทั่วถึง มีทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ ซึ่งชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ไว้ และก็มีแหล่งน้ำที่ประชาชนใช้อุปโภคบริโภค คือแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

บริเวณโรงเรียนมีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ 3 งาน 93 ตารางวา เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงและติดกับแม่น้ำ ระยะห่างจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย 103 กิโลเมตร การเดินทางติดต่อระหว่างโรงเรียนและสถานที่ราชการอื่น ๆ ในอำเภอมีความสะดวกเนื่องจากมีรถรับจ้างและถนนลาดยางตลอดสาย โรงเรียนมีพื้นที่ให้บริการการศึกษา 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1, 2 และ 12

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 2 หลัง ประกอบด้วยอาคารเรียน 2 ชั้น เป็นห้องเรียนระดับชั้น ประถมปีที่ 3 ถึง 6 และอาคารเรียนชั้นเดียว เป็นห้องเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 2 มีอาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง โรงฝึกงาน 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง มีบ้านพักครูจำนวน 4 หลัง และมีเรือนเพาะชำ และแปลงเกษตรกรรม มีห้องเรียนจำนวน 8 ห้อง มีห้องพิเศษต่างๆ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ขนาด 6 เครื่อง ห้องปฏิบัติการทางภาษาขนาด 20 ที่นั่ง ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง และห้องเรียนกรณีศึกษา ป่าชุมชน 1 ห้อง โรงเรียนจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

สภาพของนักเรียน

มีนักเรียนจำนวน 225 คน ชาย 113 คน หญิง 112 คน

ตารางที่ 12 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1

จำนวนชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	15	19	34
อนุบาล 2	10	8	18
ประถมศึกษาปีที่ 1	14	11	25
ประถมศึกษาปีที่ 2	18	18	36
ประถมศึกษาปีที่ 3	16	16	32
ประถมศึกษาปีที่ 4	13	12	25
ประถมศึกษาปีที่ 5	12	21	33
ประถมศึกษาปีที่ 6	15	7	22
รวม	113	112	225

นักเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนด้วยตนเองหรือมีรถรับส่งประจำทาง และรถจักรยาน เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัดและพ่อแม่เสียชีวิต ฐานะทางครอบครัวของเด็กค่อนข้างยากจน เด็กจะอยู่กับตาและยาย ทำให้นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวันและทุนการศึกษา

“นักเรียนที่รับผิดชอบส่วนใหญ่จะอยู่ในฐานะที่ยากจน และปานกลาง ปัญหาของเด็กคือ พ่อแม่เสียชีวิต เด็กจะอยู่กับตาและยายและพ่อแม่ไปทำงานในกรุงเทพ” (ผู้บริหาร)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีครูทั้งหมดจำนวน 10 คน รวมทั้งผู้บริหาร อายุอยู่ระหว่าง 30-40 ปีและ โกล์เกษียณ 2 คนมีครูผู้ชายจำนวน 5 คน ผู้หญิง 5 คน วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 9 คนและต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน ครูส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นจะพักอยู่บ้านพักครู ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นชายอายุประมาณ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาคณิตศาสตร์และบริหารการศึกษา มีความเป็นกันเองกับเพื่อนครู ลักษณะการทำงานเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการของครู มีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ ตามความถนัดและความพึงพอใจของครู และมีการเข้าไปพูดคุยซักถามและเยี่ยมห้องเรียนเสมอ นอกจากนี้การเข้ากับชุมชนและหมู่บ้านได้ดี และผู้บริหารก็ได้ร่วมกับคณะครูและชุมชนในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน

“ผู้บริหารคนปัจจุบันจะฟังเสียงครูส่วนใหญ่ และให้มีการร่วมมือกันเขียนแผน มีการแบ่งงานกันอย่างมีระบบ” (ครูผู้สอนป.1)

“รับฟังความต้องการของครู เพื่อจะได้ช่วยได้ จัดปัจจัยต่างๆให้ครูได้ตามความต้องการ” (ผู้บริหาร)

“ผู้บริหารเป็นกันเองกับครูและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างสบายใจ” (ครูผู้สอนป.2)

“สำหรับอาจารย์ใหญ่ก็จะไปเยี่ยมชั้นเรียนและซักถามครูประจำชั้นในการจัดการเรียนการสอนของครู แล้วให้ครูชี้ถึงนักเรียนแต่ละคนว่าเด็กที่ห้องมีกี่กลุ่มแล้วก็ซักถาม แล้วให้ครูรายงาน และดูพัฒนาการของกลุ่มนักเรียน แล้วก็รับฟังความต้องการของครู เพื่อจะได้ช่วยได้ จัดปัจจัยต่างๆให้ครูได้ตามความต้องการ” (ผู้บริหาร)

“ผู้บริหาร ไม่มีปัญหา มีความกระตือรือร้นดี เข้ากับท้องถิ่นและชุมชนดี ให้ความสนใจเด็กดี”
(ผู้ปกครอง)

“ตอนนี้ได้ขึ้น เพราะผู้บริหารคนนี้ได้ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนและเป็นคน
หนุ่ม การจัดการทำอะไรก็เข้าหาผู้ใหญ่ ก็มาแนะนำ ชี้แจง และให้ความร่วมมือต่าง ๆ” (ผู้ปกครอง)

“ผู้บริหารเป็นกันเอง และครูก็สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างเป็นกันเอง” (ครูผู้สอนป.3)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 9 คน ชาย 4 คน หญิง 5 คน อายุน้อยสุดประมาณ 40 ปี สูงสุด 58 ปี จาก
สภาพการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า ครูจะมีความขยัน มีความสัมพันธ์และช่วยเหลือกันดี ครูอยู่ร่วมกัน
ด้วยความรักใคร่สามัคคี และมีความเป็นกันเองและเข้าไปหาชาวบ้านอยู่เสมอ มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน
และผู้มาเยี่ยมโรงเรียน และเห็นได้ว่าในช่วงพักกลางวันจะมีการรับประทานอาหารร่วมกัน พร้อมๆ กับนัก
เรียน

“ครูมีความสัมพันธ์กันดี ครูและชุมชนมีความสัมพันธ์และร่วมมือกันดี ครูจะรู้จักเด็กของตนเอง
เป็นอย่างดี” (ผู้บริหาร)

“ครูก็สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างเป็นกันเอง” (ครูผู้สอนป.3)

“ครูให้ความร่วมมือกันดี ถ้ามีโครงการเข้ามาก็ช่วยกันทำอย่างเต็มที่” (ครูผู้สอนป.4)

“ครูไม่มีปัญหา มีความกระตือรือร้นดี เข้ากับท้องถิ่นและชุมชนได้ดี ให้ความสนใจเด็ก ครูมี
ความร่วมมือกันทำงานดี รู้สึกมั่นใจกับการเรียนการสอนของโรงเรียนและชอบที่โรงเรียนฝึกให้เด็กได้ทำ
กิจกรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน” (ผู้ปกครอง)

“ครูสอนดี จัดการเรียนการสอนสมบูรณ์แบบ สอนสนุก ให้คิดเอง” (นักเรียนป.4)

“ครูนิสัยดี อ่อนหวาน พูดดี” (นักเรียนป.2)

ครูก็จะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่องการเรียนการสอน และข่าวสารทางการศึกษากันอยู่เสมอ ถึง
แม้จะอยู่ในช่วงพักกลางวัน ตอนเย็นหลังเลิกเรียน

“ไปดูงานวันประถมศึกษาที่อยู่ชานเมืองไม่ค่อยมีงานมาก แต่ก็มึนอะไรที่น่าสนใจมาก มีการคิด มีสื่อ น่าสนใจดี ดูเขาตื่นตัวกันมาก มีการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วย แต่รูปแบบที่เขาทำส่วนใหญ่ก็คล้ายวิทยานิพนธ์ บางอย่างก็ดูยาก แต่บางทีก็มึนง่าย ๆ ก็มี” (ครูนักวิจัย)

สังเกตเห็นว่ามีครูส่วนหนึ่งก็จะออกไปชุมชนไปสัมภาษณ์ชาวบ้านในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ชักถาม ประวัติ ในช่วงบ่ายก็กลับมาสอนตามปกติ

“กลางวันจะไปสัมภาษณ์ป่าที่หลังโรงเรียนนี่ก่อน ไม่รู้จะอยู่หรือเปล่า จะไปทุ่งนาหรือเปล่าไม่รู้” (ครูผู้สอนป.2)

“วันก่อนพี่ก็ไปสัมภาษณ์ลุงแก้วมา ได้ข่าวว่าถนัดในการปรงยาสมุนไพรรักษาโรค ก็ไปติดต่อไว้ก่อน ส่วนใหญ่เขาไม่ค่อยอยู่บ้านกันตอนกลางวัน ต้องไปตอนเย็น ๆ โน่น ช่วงนี้จะไปทุ่งนากัน” (ครูนักวิจัย)

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ สามารถแบ่งครูในโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ทำวิจัยแล้ว มี 2 คนหรือประมาณ 20 % ซึ่งสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 การที่ครูทั้งสองสามารถทำวิจัยได้ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากนโยบายที่ทางโรงเรียนมอบให้ครูทั้ง 2 คนเป็น ครูผู้สอนด้วยวิธีการนี้ศึกษาป่าชุมชนเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ประกอบกับครูทั้งสองก็มีความสนใจและทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ เป็นผู้มีความใฝ่รู้อยู่ตลอดจึงทำให้ ครูมีทักษะในการทำวิจัยมากกว่าครูคนอื่น ๆ วิธีการทำวิจัยของครูจะฝึกให้นักเรียนเป็นผู้วิจัย รู้จักเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และขอความร่วมมือจากชุมชน โดยครูก็จะทำวิจัยไปด้วย ผลจากการทำวิจัย ครูพบว่าตัวนักเรียนจะมีความกล้าแสดงออก คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างดี ส่วน ตัวครูเองพบว่ามีพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอนและคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหา เด็กรู้ได้ นอกจากงานที่เป็นนโยบายของโรงเรียนแล้วตัวครูก็คิดหาวิธีในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนเป็น ของตนเอง โดยนำวิธีการต่างๆมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งก็ทำให้นักเรียนพัฒนาการดีขึ้น เช่นการ พัฒนาการอ่านและการเขียน และงานที่ครูนักวิจัยทำจึงเป็นที่รับรู้ของครูทุกชั้น จึงมีนโยบายที่จะขยายการ เรียนการสอนแบบกรณีศึกษาลงทุกระดับชั้น ซึ่งที่ผ่านมารูปแบบการทำวิจัยของครูยังเป็นการทำวิจัยเพียง ลำพังและร่วมมือกันระหว่างครูที่ทำวิจัยกันแค่ 2 คน ส่วนครูระดับอื่นๆ ยังไม่ค่อยมีความรู้มากนัก ซึ่ง ปัจจุบันคาดหวังกำลังขยายให้ครูทุกระดับชั้น และได้มีนักวิจัยจากภายนอกและศึกษานิเทศมาช่วยเป็นที่ ปรึกษาในการทำวิจัยด้วย

“ปกติจะทำอะไรขึ้นมาก็จะทดลองใช้ก่อน จากนั้นก็จะนำเสนอในที่ประชุม นำเสนอให้ครู คนอื่น บางคนก็สนใจ บางคนก็ไม่สนใจ” (ครูนักวิจัย)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มครูที่อยากทำวิจัยด้วยตนเอง มี 6 คน ประมาณ 60% ตัวครูอายุยังไม่มากนัก เป็นวัยกำลังทำงาน ตัวครูมีความสนใจที่จะทำวิจัยด้วยตนเองเพราะเห็นเพื่อนครูที่ทำวิจัยแล้วมีการพัฒนาตนเองและเห็นว่ามีประโยชน์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มครูที่อยากทำวิจัยตามคำสั่ง มี 2 คน ประมาณ 20% ตัวครูอายุค่อนข้างมากและใกล้เกษียณจะทำหรือไม่ทำก็ได้ แต่ถ้ามีคำสั่งให้ทำก็อยากทำ

ครูกลุ่มที่ 2 และ 3 ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยปฏิบัติการ ยังไม่ได้รับการอบรม และยังไม่เห็นนโยบายอย่างชัดเจนในการทำ จึงยังไม่ได้ลงมือทำวิจัยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ เพียงแต่มีการเก็บข้อมูลต่างๆ และศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งครูก็ได้ใช้วิธีการ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถามให้นักเรียนตอบแต่ครูก็ยังไม่ค่อยได้นำเอาข้อมูลเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนมากนัก ส่วนใหญ่ก็จะเอามาแก้ไขด้านกายภาพ เช่น ให้ทุนการศึกษา และให้อาหารกลางวัน ดังนั้นครูจึงมีความต้องการให้มีการอบรมและอยากให้มีการทำวิจัยร่วมกันทั้งโรงเรียนเพื่อจะทำให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันหรือการที่มีนักวิจัยหรือบุคคลภายนอกมาร่วมทำวิจัยด้วยก็ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นมากขึ้น รวมถึงถ้ามีการนิเทศก็จะทำให้ครูเข้าใจและลงมือทำวิจัยได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์

“ถ้าผู้บริหารให้ทำครูก็จะทำ ทำด้วยกันทั้งโรงเรียน” (ครูผู้สอนอนุบาล 1)

“ครูที่โรงเรียนจะมีคอมพิวเตอร์ มีการเล่นอินเทอร์เน็ตกัน ซึ่งจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ครูทุกคนที่พบสิ่งที่น่าสนใจ หรือเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ครูก็จะมีการบันทึกและเก็บสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์มา แล้วนำมาถ่ายทอดและพูดคุยกัน” (ผู้บริหาร)

จากการสังเกตครูในโรงเรียนพบว่า ครูที่ทำวิจัยและมีความสนใจอยากทำวิจัยด้วยตนเองจะมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้และมีความเสียสละมาก ซึ่งสังเกตได้จากตอนเที่ยงวัน เมื่อครูทานข้าวเสร็จแล้วก็จะออกไปนอกชุมชนเพื่อไปเก็บข้อมูลกับชาวบ้านเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาลงในทะเบียนการเรียนรู้อันชุมชน พอถึงเวลาแล้วครูก็รีบกลับมาสอนตามปกติ ครูใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์ และครูก็มีความสัมพันธ์กันดี พูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง มีการเอื้อเฟื้อกัน ขณะประชุมครูคนไหนไม่เข้าใจก็บอกปัญหา เสนอปัญหาให้ศึกษานิเทศก์ฟังและก็ช่วยกันแก้ปัญหา ช่วยกันคิด ก็ทำให้ครูมีความเข้าใจมากขึ้น

การพัฒนาครู

การพัฒนาครูและบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการทำการสอนในแนวปฏิรูปและสามารถจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทางโรงเรียนก็มีการดำเนินการที่หลากหลายเพื่อให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ของตนเองและพัฒนาตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 วิธีดังนี้

1. การให้ปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้ครูเกิดการพัฒนา คือการจัดแหล่งเรียนรู้ มีเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ครูได้ศึกษา

“ทางโรงเรียนมีเอกสารต่างๆ ซึ่งก็ได้รับความอนุเคราะห์มากมายจากทาง สกศ. และแหล่งต่างๆ มีหนังสือพิมพ์ เอกสารต่างๆ ให้ ครูที่โรงเรียนก็มีคอมพิวเตอร์ มีการเล่นอินเทอร์เน็ตกัน ซึ่งจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ครูทุกคนที่พบสิ่งที่น่าสนใจ หรือเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ครูก็จะมีการบันทึกและเก็บสิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์มาแล้วนำมาถ่ายทอดและพูดคุยกัน มีการส่งครูไปอบรมโดยการพิจารณาว่าครูคนใดยังขาดความรู้ในเรื่องนั้นก็ส่งไปอบรม ถ้าผ่านการอบรมแล้วให้นำกลับมาถ่ายทอดกับครูคนอื่น ๆ” (ผู้บริหาร)

2. กิจกรรมการพัฒนาครู

2.1 การอบรมส่งครูไปอบรมข้างนอกและจัดการอบรมกันภายในโรงเรียน ให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน

“การพัฒนาครูก็จะส่งครูไปอบรมโดยพิจารณาว่าครูคนใดยังขาดความรู้ในเรื่องนั้นก็ส่งไปอบรม ถ้าผ่านการอบรมแล้วให้นำกลับมาถ่ายทอดกับครูคนอื่น” (ผู้บริหาร)

“ครูอบรมกันเอง ปรีक्षाกันเองและการอบรมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเป็นครั้งคราว เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ซึ่งก็ใช้วิทยากรเช่น ครูในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ หรือเชิญวิทยากรข้างนอกมา ส่วนใหญ่เน้นภายในมากกว่า ก็มีการพบปะกันระหว่างครู และมีการนิเทศ” (ครูผู้สอนป.5)

“ให้ครูได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการเรียนการสอนมากขึ้น และนำสิ่งที่ไปอบรมมาให้ความรู้และการอบรมมาถ่ายทอดกันและลงมือปฏิบัติกันเลย และทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจาก RECOFIC (ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก) ซึ่งเป็นโครงการพิเศษของสพช. ซึ่งครูทุกคนก็ได้รับการอบรมและพัฒนาตนเอง” (ครูนักวิจัย)

“อบรมที่ผ่านมามีส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญ และก็เรื่องการจัดการกระบวนการเรียนรู้” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

2.2 การประชุมครู ทางโรงเรียนได้มีการจัดประชุมครู เดือนละ 1 ครั้ง และอาจมีประชุมฉุกเฉินที่มีกิจกรรมต่างๆ เข้ามาแทรก

2.3 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทางโรงเรียนจะจัดให้ครูมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่วนใหญ่ก็ในช่วงเย็นของครู ก็ให้ครูมาพูดคุยกันเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ และปัญหาการจัดการเรียนการสอน

“การสนทนาทางวิชาการ โดยมากก็หลังเรียน” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

“ก็มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งครูในโรงเรียนและต่างโรงเรียนที่ได้มาพบปะพูดคุยกัน เล่าสู่กัน ฟัง แบ่งเป็นทั้งระดับชั้นและเป็นกลุ่มโรงเรียนบ้างนี่ก็เป็นการพัฒนาครูในอีกส่วนหนึ่ง ก็ได้เอาปัญหามาพูดคุยและถกกัน ส่วนใหญ่ครูจะได้พูดคุยถึงปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ปัญหาการใช้ การอุปโภค บริโภค และปัญหาการจัดการในโรงเรียน” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

2.4 การนำโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานเข้ามาทำในโรงเรียนก็จะเป็นการฝึกการทำงานของครู เป็นการกระตุ้นการทำงานของครู ซึ่งในการรับโครงการมาทางโรงเรียนต้องปรึกษาหารือกันก่อน โดยเฉพาะผู้บริหารก็พยายามมองให้โครงการที่รับมาให้มองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมโยงเข้าหากัน ไม่มองแยกไม่เช่นนั้นก็จะทำให้ครูเหนื่อย ตอนนั้นก็กำลังพยายามให้ครูมองเช่นนั้น โดยประชุมและตกลงทำความเข้าใจกัน และโรงเรียนก็มีโครงการในการพัฒนาครู ดังต่อไปนี้

1) โครงการวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการสอน แผนงานวิชาการ รับผิดชอบโครงการโดยครูนักวิจัย ซึ่งโครงการนี้ช่วยพัฒนาครูให้วิเคราะห์หลักสูตรปีที่ผ่านมามีเหมาะสมถูกต้องหรือไม่และนำมาวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและท้องถิ่นต่อไป

2) โครงการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการนี้ศึกษาซึ่งเป็นแผนงานวิชาการ รับผิดชอบโดยครูนักวิจัย ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองนโยบายประกันคุณภาพ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ชุมชนและนักเรียนมีส่วนร่วมอีกทั้งเป็นการขยายความรู้ ความคิดในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้กับครูอีกด้วย

3) โครงการบูรณาการเรียนการสอน เรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม (รุ่งอรุณ) ซึ่งก็เป็นแผนงานวิชาการ มีครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รับผิดชอบ จุดประสงค์ของโครงการก็ช่วยพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการบูรณาการเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมได้

4) โครงการเพื่อนเด็ก แผนงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบโดยครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งจุดประสงค์ของโครงการก็เพื่อให้ครูปรับปรุงข้อมูลนักเรียนทุกระดับชั้นให้สอดคล้องกับนโยบายและให้โรงเรียนร่วมกับชุมชนช่วยเหลือเด็กโดยเน้น “สิทธิเด็ก”

“มีโครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเข้ามาทำให้ครูพัฒนาและกระตุ้นให้ครูได้รู้และกระตุ้นตัวเอง” (ครูผู้สอนป.1)

“รับโครงการที่ช่วยพัฒนาครูและมีโอกาสให้ครูไปอบรม” (ครูผู้สอนป.2)

“ครูจะแบ่งโครงการกันทำ แต่พอทำก็จะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ แต่คนที่เป็นแกนนำในเรื่องที่ได้รับมอบหมายก็จะไปรับนโยบายแล้วนำมาขยายผลกัน” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

โครงการต่าง ๆ ที่ครูรับผิดชอบ สังเกตได้ว่าจะทำให้ครูมีความสนใจ มุ่งทำงานและรับผิดชอบโครงการอย่างจริงจัง ซึ่งได้ส่งผลให้ครูสามารถที่จะพัฒนางานของตนเองได้เป็นอย่างดี

2.5 ครูต้นแบบ และครูแกนนำ ซึ่งทางโรงเรียนก็มีครูต้นแบบระดับประเทศ 1 คน ซึ่งเป็นครูอยู่ในกลุ่มที่ 1 และก็มีเครือข่ายเป็นครูที่โรงเรียน 2 คน ซึ่งอีกคนหนึ่งก็เกษียณอายุไปแล้ว ซึ่งครูต้นแบบก็สามารถช่วยพัฒนา โรงเรียนและช่วยพัฒนาครูได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นครูที่ที่ทุกคนก็เป็นครูแกนนำหมดเพราะถือว่าเป็นครูผู้ปฏิบัติการในโรงเรียนครูต้นแบบ

“ครูต้นแบบ จะมีคนนำเสนอชื่อไปทางสภค. แล้วถามความพร้อมของครู จากนั้นก็ให้สรุปงานไปส่ง จากนั้นก็มาดูงาน มาพูดคุยกับผู้บริหาร นักเรียนและคณะครู และชุมชน ก็จะแยกเป็นวิชา ทั่วประเทศ วิชาละ 4 คน ก็สอนแบบบูรณาการ แต่ก็นั้นไปทางสภช. ก็ได้เป็นครูต้นแบบแล้วก็มีกรขยายเครือข่ายอีก 10 คน ก็มีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ก็ไม่ให้กระจุก ในโรงเรียนก็มี 2 คน แต่ของพี่มี 13 คน ส่วนครูแกนนำ สภช. จะคัดมาให้สมัครไป” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

“สำหรับครูแกนนำ เพราะถือว่าครูที่ปฏิบัติการในโรงเรียนที่มีครูต้นแบบได้ฝึกอบรมมามากเกี่ยวกับการปฏิรูป ก็ถือเอาครูในโรงเรียนเป็นครูแกนนำ ก็เป็นกันหมด” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

2.6 การมาศึกษาดูงานของที่อื่น ทางโรงเรียนจะมีคนมาดูงานบ่อยมาก ต้องแบ่งเวลาหรือกำหนดให้มาอย่างน้อยเดือนละ 1-2 คณะ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมาดูรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา ซึ่งครูก็ได้นำเสนอและนำผลงานให้ผู้อื่นดูโดยนโยบายของทางโรงเรียนจะพยายามไม่ให้ครูต้องเสียเวลาออกมาแนะนำเสนอแต่จะให้ผู้มาดูงานได้เข้าไปดูไปชมงานตามการเรียนการสอนปกติในชั้น

“อีกอย่างหนึ่งที่เป็นการพัฒนาครูที่ไม่เป็นเหตุ แต่เป็นผล ก็คือ การมาศึกษาดูงานของโรงเรียนและแขกจากที่อื่น ๆ ทำให้ครูเห็นจุดด้อยของตนเอง ควรจะปรับเปลี่ยนกันตรงไหน ก็ทำให้เป็นการเสริมการพัฒนาครูเพิ่มอีก ก็เป็นการสะท้อนการทำงาน ส่วนใหญ่ก็มาดูงานในเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ครูก็จะเสนอในภาพรวม ต่อไปก็ให้ไปดูตามห้องเรียนแต่ละระดับชั้น สุดท้ายก็ไปสรุปรวมที่ห้องศูนย์ข้อมูล” (ครู : กลุ่มสนทนาในกลุ่มใน จ. เชียงราย)

“การดูงานที่อื่นจะบ่อย จะเอาเด็กมาจัดกิจกรรมให้ดูก็จะเสียเวลา ก็ให้ผู้มาดูเข้าไปศึกษากับเด็กที่ห้อง ให้เด็กเรียนตามปกติ ครูประจำชั้นก็จะนำเสนอ” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

“จะมีไปดูงานตามโครงการหลักๆ ที่ต้องไปเช่น โครงการรุ่งอรุณ โครงการกรณีศึกษา โครงการเพื่อนเด็ก ซึ่งปีหนึ่งจะมีประจำ ก็ไปตามโครงการ และมีโครงการเสริมอย่างอื่นอีก ส่วนใหญ่จะไปนอกเวลา เช่น ปตท. ก็พาเด็กไปอบรม เด็กก็ไปมีส่วนในการอบรม” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

2.7 การนำเสนองานหรือการไปเป็นวิทยากรข้างนอกซึ่งทางโรงเรียนก็จะมีครูต้นแบบและครูคนอื่น ๆ ที่มีความรู้ความสามารถในงานต่าง ๆ ก็สามารถนำเสนอและเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนอื่น ๆ และสอนให้ครูในโรงเรียนด้วยกันได้

“ที่อื่นเคยมาอบรมกันที่นี้ ทางโรงเรียนก็เป็นวิทยากรที่เลี้ยงในเรื่องกรณีศึกษาและเรื่องรุ่งอรุณ และก็ไปเป็นวิทยากรข้างนอก” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ. เชียงราย)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการปฏิบัติจริง จัดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเน้นกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน ไม่เน้นความรู้ทางวิชาการอย่างเดียว มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการกรณีศึกษาประชุมชมมาจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ และมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนนักเรียน ซึ่งครูทุกคนจะต้องมีหน้าที่ในการเข้าไปค้นหาข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วไปศึกษาหาข้อมูลแล้วนำมาประชุมร่วมกันและตกลงร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นจะต้องไปเรียนรู้กับใคร ศึกษาในเนื้อหาระดับไหน แล้วเตรียมการกับนักเรียนของตนเองซึ่งครูก็ได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนไปด้วย

โรงเรียนได้ประชุมปรึกษาและร่วมกันคิดหาวิธีการและร่วมกันจัดตารางการเรียนการสอนและได้ตกลงและเป็นที่ยอมรับตรงกันในทุกๆระดับชั้นเรียนว่าช่วงเช้าจะจัดการเรียนการสอนในวิชาทักษะ เช่น คณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทย ส่วนช่วงบ่ายจะจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทุกวิชา โดยการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จะสอนโดยครูประจำชั้น สำหรับวิชาภาษาอังกฤษจะมีครูสอนประจำ 1 คน โดยจัดตารางสอนให้เหมาะสม

“ส่วนการจัดการเรียนการสอนก็จัดให้เหมาะสมกับความถนัดของครูแต่ละคน สำหรับบางวิชาที่ครูไม่ถนัดก็จะมีครูแลกเปลี่ยนและจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับครูที่มีความถนัดมาสอน” (ผู้บริหาร)

“ให้ทำตามแผนปฏิบัติการและจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของผู้เรียน” (ครูผู้สอนอนุบาล1)

“ช่วงเช้าจะจัดการเรียนการสอนพวกทักษะ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย บ่ายจะเป็นการสอนแบบบูรณาการ” (ครูผู้สอนป.1)

“นโยบายของโรงเรียนคือช่วงเช้าจะจัดการเรียนการสอนเป็นทักษะทางคณิตศาสตร์ และภาษาไทย ส่วนช่วงบ่ายจะจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ให้ครูได้พูดคุยและพยายามให้เข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แต่ละชั้นก็วางแผนของตนเองและกำหนดการสอนขึ้นด้วยตนเองอย่างอิสระ” (ครูผู้สอนป.2)

“การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการ ถ้าเป็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็จะดึงเข้ามาวางตารางสอน และให้เด็กได้ศึกษาด้วยตนเองและได้ฝึกสรุปด้วยตนเองโดยเอากระบวนการกรณีศึกษา 7 ขั้นมาประยุกต์ใช้ ด้วยการจัดการเรียนการสอนช่วงเช้าก็จะจัดการเรียนการสอนพวกทักษะ เช่นคณิตศาสตร์ ภาษาไทย โดยให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วฝึกให้สรุปด้วยตนเอง โดยเอากระบวนการมาใช้ ส่วนช่วงบ่าย เป็นแบบบูรณาการโดยใช้สปช.เป็นหลัก และใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยให้เด็กได้ใช้กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง” (ครูนักวิจัย)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ในการทำวิจัยปฏิบัติการของครู

2.1 สภาพปัจจุบันในการทำวิจัย

ในการดำเนินการทำวิจัยขณะนี้ครูอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูนักวิจัยมีอยู่ 2 คน ซึ่งกลุ่มที่ 1 ได้ทำวิจัยและมีผลงาน และกลุ่มครูที่ไม่ใช่ในวิจัย มีอยู่ 8 คน ซึ่งได้ทำวิจัยตามนโยบายและโครงการของโรงเรียนที่รับมาโดยให้ทางโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้ได้รับความรู้และหลักการวิธีการมา ซึ่งครูนักวิจัยจะต้องมาคิดออกแบบและจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้เริ่มต้นทำกรณีศึกษาเรื่องป่าของชุมชนเป็นเรื่องแรก และครูที่ได้รับมอบหมายให้ทำก็คือครูนักวิจัยทั้ง 2 คนที่สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากนั้นทางโรงเรียนก็ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ จึงได้ขยายหลักการให้กับคณะครูในโรงเรียนทุกคน แต่ให้ครูทุกคนได้คิดร่วมกับนักเรียนเองว่าจะศึกษากันในเรื่องอะไร ซึ่งปัจจุบันนี้แต่ละชั้นกำลังดำเนินการอยู่และก็มีหน่วยงานจากข้างนอกมาร่วมเป็นที่ปรึกษาด้วย ส่วนวิจัยปฏิบัติการในลักษณะอื่นๆ เช่นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ก็มีครูนักวิจัย 2 คนที่ทำเป็นวิจัยเล็ก ๆ ที่ครูได้สร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ ครูคนอื่น ๆ ยังไม่ได้ดำเนินการวิจัย มีเพียงแต่การเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ย้อนหลังจนถึงชั้นเรียนปัจจุบัน ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลด้านครอบครัว สุขภาพ โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการบันทึกข้อมูลไว้ให้เป็นระบบ เรียกว่าโปรแกรม MIS (รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล) ซึ่งครูทุกคนจะมีข้อมูลตรงส่วนนี้

2.1.1 ปริมาณการทำวิจัย

ปริมาณการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ครูทำแล้วมีผลงานมีเพียง 2 คนหรือ 20% เท่านั้น ซึ่งยังมีน้อยมาก ครูนักวิจัยที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ทำวิจัย 5 เรื่อง ส่วนครูนักวิจัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ทำ 2 เรื่องรวมทั้งการรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

ตารางที่ 13 ผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการของโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1

ครูผู้จัดทำ	หัวข้อหรือประเด็นวิจัย	รูปแบบการวิจัย/วิธีวิจัย	การนำผลวิจัยไปใช้
1. ครูนักวิจัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นป.6	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ธรรมชาติของวิชา จุดประสงค์ แยกตามลักษณะ พฤติกรรม 3 ด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย - วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ ใน ป.02 วิธีวัดและเครื่องมือวัด และประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสามารถนำไปบูรณาการได้
	การเก็บข้อมูลนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง - แบบวัดเจตคติตักเรียนต่อโรงเรียน - แบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาเรียน - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย้อนหลัง 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูรู้และเข้าใจนักเรียนมากขึ้น - สามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม
	กรณีศึกษาการใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟืน-ถ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - บูรณาการเรียนรู้ - สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ - วิเคราะห์ผลงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้นักเรียนเป็นนักวิจัย คิดแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง - ฝึกทักษะการสัมภาษณ์ และสังเกต
	โครงการธนาคารค่า	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างนวัตกรรมมาทดลองใช้กับนักเรียน - วัดโดยการตรวจคำศัพท์ภาษาไทยที่นักเรียนสะสมไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสามารถฝึกการเขียนได้
	การใช้หลักการแอมเวย์แก้ปัญหาการอ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างนวัตกรรมมาทดลองใช้กับนักเรียน - วัดผลจากจำนวนคนที่เข้าร่วมกลุ่มการอ่าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกทักษะการอ่าน
2. ครูนักวิจัยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	การสื่อภาษาด้วยคาราโอเกะ	<ul style="list-style-type: none"> - เชิงทดลอง - สังเกตความสนใจและพัฒนาการทางภาษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้นักเรียนสนใจเรียน - ฝึกทักษะการอ่าน การเขียนและการวาดภาพ

2.1.2 ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการ

ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียนยังมีนโยบายไม่ชัดเจนมากนักเพียงแต่ผู้บริหารจะให้ครูทุกคน ทุกระดับชั้นเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยตนเอง และวิเคราะห์หลักสูตรในแต่ละวิชาที่สอน ซึ่งครูทุกคนก็ได้ลงมือปฏิบัติ แต่ผลงานแต่ละคนก็จะออกมาแตกต่างกันแล้วแต่ความสามารถของครูแต่ละคน ครูบางคนที่ยังไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้ก็จะซักถามแลกเปลี่ยนกันหรือซักถามครูต้นแบบ ซึ่งวิธีดำเนินการของครูในโรงเรียนจะมีลักษณะการทำดังนี้

1. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยครูจะมีการวิเคราะห์หลักสูตรกันในแต่ละวิชาและได้นำมาสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ ครูต้นแบบก็จะช่วยเพื่อนครูในการวิเคราะห์ซึ่งครูก็วิเคราะห์หลักสูตรและทำแผนการสอนทุกชั้น

“ตอนนี้ระดับชั้น ป.5-6 ก็ไปศึกษาเด็กและวิเคราะห์หลักสูตร” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“มีการวิเคราะห์หลักสูตร ก็จะมีครูต้นแบบช่วยสอนให้วิเคราะห์หลักสูตร ช่วยกระตุ้นให้ทำงาน และให้ความร่วมมือช่วยเหลือ” (ครูผู้สอนป.1)

จากการศึกษาเอกสารงานของครู พบว่าครูได้วิเคราะห์หลักสูตรเป็นรายวิชา เช่น วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นป.6 และยังได้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา สมรรถภาพ จุดประสงค์การเรียนรู้ ป.02 วิธีวิตและเครื่องมือการวัดและประเมินผล ซึ่งตัวอย่างแสดงในภาคผนวก ฉ

2. การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งทางโรงเรียนมีนโยบายให้ครูทุกคนได้ทำและก็มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ชื่อ MIS (รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล) มาช่วยในการบันทึกข้อมูลให้เป็นระบบ การเก็บข้อมูลจะเก็บตามหัวข้อต่อไปนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ย้อนหลังจนถึงชั้นเรียนปัจจุบัน ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลด้านครอบครัว สุขภาพ ครูต้องหาวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง ซึ่งครูทุกระดับชั้นก็ได้เริ่มทำแล้ว มีครูส่วนหนึ่งที่มีแต่การเก็บข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ผลและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการทำวิจัยปฏิบัติการขั้นต่อไป แต่ก็มีครูที่มีการเก็บข้อมูลแล้วแต่ไม่นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดกระทำหรือสรุปข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต่อ ครูกลุ่มนี้จึงไม่ได้ดำเนินการทำวิจัยในขั้นต่อไป

“โชคดีโรงเรียนได้รับโครงการ UNICEF เป็นโรงเรียนโครงการเพื่อนเด็กซึ่งจะเอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ โดยใช้เทคโนโลยีมาช่วย MIS (รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล) ซึ่งทำให้ครูรู้จักเด็กมาก และครูก็มีบันทึกและหลักฐาน” (ผู้บริหาร)

“ขณะนี้ข้อมูลเด็กเพียงอย่างเดียว ก็นำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาบ้าง” (ครูผู้สอนอนุบาล 1)

“ตอนนี้ทำการศึกษาคือเป็นรายบุคคล โดยการสังเกต บันทึก และหาข้อมูลและหาทางเลือก โดยใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน ครู ผู้ปกครอง และได้พูดคุยกับผู้ปกครองและมีการวิเคราะห์หลักสูตร” (ครูผู้สอนป.1)

“ที่ทำอยู่คือการเก็บข้อมูลเด็ก ทั้งด้านสุขภาพ ผลการเรียนรู้ ก็มีการบันทึกไว้และนำมาแก้ไข” (ครูผู้สอนป.2)

“ศึกษาคือเป็นรายบุคคล โดยมีข้อมูลเด็กทุกคน ยังมองไม่ลึกเพียงแต่มีข้อมูลทางกายภาพ เด็กที่มีปัญหาที่จะแก้ไขโดยพูดคุยกับผู้ปกครอง และให้งานพิเศษ ยังขาดการบันทึก เพียงแต่ตรวจสอบว่าเด็กผ่านไม่ผ่าน ข้อมูลที่ได้ก็จะนำมาพิจารณาช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ ให้อาหารและทุนกับเด็ก” (ครูผู้สอนป.3)

“ปัจจุบันได้เก็บข้อมูลเด็ก โดยให้นักเรียนกรอกแบบสอบถาม และครูไปเยี่ยมบ้าน ข้อมูลที่ได้คือข้อมูลทางสังคม เช่น ครอบครัว ประวัติต่างๆ ข้อมูลด้านสุขภาพ และผลการเรียนเด็ก ก็ทำให้ครูเข้าใจเด็กและช่วยทำให้จัดการเรียนการสอนดีขึ้น” (ครูผู้สอนป.4)

“การดำเนินงานปัจจุบันคือ เริ่มตั้งแต่ต้นเทอม คือสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลย้อนหลังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ ป.1 -ชั้นปัจจุบัน ให้เด็กรายงานตนเอง บันทึกพฤติกรรมการอ่านและการเขียนแล้วบันทึกผลไว้แล้วแบ่งเป็น 3 กลุ่ม เก่ง ปานกลาง อ่อน แล้วก็หาวิธีแก้ไขไปเรื่อย ๆ ยังหาวิธีแก้หลักยังไม่ได้ยังไม่ได้ทำอย่างเป็นระบบ สำหรับกรณีศึกษาที่เป็นเรื่องที่ยากสำหรับครู ครูต้องทำควบคู่กับข้างนอก เรียนแล้วต้องปฏิบัติจริง เกิดจริง บางครั้งสวนทางกับผู้ปกครอง จะหาวิธีการนี้ จะทำอย่างไรให้เด็กมีทักษะดีขึ้นนี่คือปัญหาที่ครูต้องคิดและพูดกัน” (ครูผู้สอนป.5)

“งานที่ทำคือได้ศึกษาคือเป็นรายบุคคล โดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทุกวิชาตั้งแต่ ป.1-ป.5 แล้วนำมาเรียงว่าเด็กคนไหนเป็นอย่างไร ทำให้ครูเห็นถึงพัฒนาการเด็กแต่ละคน แล้วก็ซักถามครูที่เคยสอนเก็บข้อมูลที่บ้าน ครอบครัว และได้นำเด็กไปเยี่ยมบ้านเพื่อน ๆ ทำให้ครูและเพื่อนได้รู้จักกันมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเขียนและการอ่าน ครูก็จะมีสมุดแต่ละคนเป็นเล่ม ๆ มีการบันทึกเก็บไว้ตลอด” (ครูนักวิจัย)

“ไปค้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ป.02 เดิมแล้วก็ไปดูตั้งแต่ชั้นป.1-6 แต่ละชั้นผลการเรียนเป็นอย่างไร แต่ละรายวิชาเป็นอย่างไร คนนี้อ่อนวิชาไหน อ่อนมาตลอด หรืออ่อนเป็นบางช่วง เก่งมาตลอดหรือเป็นช่วง ๆ ขึ้น ๆ ลง ๆ ครูก็จะรู้ อันที่ 2 คือสุขภาพก็จะมีน้ำหนักส่วนสูง ซึ่งครูจะทำทุกๆเดือน ส่วนโรคก็มีในบัตรสุขภาพ ซึ่งครูก็รู้ อย่างเด็กที่ห้องจะมีโรคหืดหอบ ครูก็ต้องระวังและดูแล และก็ครอบครัว” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการอีกอย่างที่มีจุดเริ่มต้นจากการที่มีโครงการจากภายนอกเข้ามาสู่โรงเรียน โดยให้โรงเรียนได้ใช้วิธีการที่เรียกว่า กรณีศึกษาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียนได้ให้ เริ่มต้นที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ก่อน เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์และสามารถพัฒนานักเรียนได้ก็เริ่ม ขยายไปในทุกระดับชั้น แต่วิธีการในการทำส่วนหนึ่งคือครูทุกคนจะรับหลักการ และนโยบายไปแล้วต้องคิด และร่วมกับนักเรียนในชั้นของตนเองแล้วทำการสอนด้วยตนเองในชั้น เมื่อมีปัญหาครูก็จะมาปรึกษา พูดคุยกัน แต่ก็มีกรณำกรณีศึกษาไปใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งตรงนี้ครูจะร่วมมือกันในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาเป็น ทะเบียนการเรียนรู้ของโรงเรียน ครูสามารถมาดูและพาเด็กไปเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ตรงกับเนื้อหาได้

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา ระยะเริ่มต้นจัดทำในระดับชั้น ป.5-6 แต่ปัจจุบันกำลัง ขยายสู่ทุกชั้นเรียนโดยได้รับการสนับสนุนจาก RECOFIC (ศูนย์ฝึกงานคาสตรัฐชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก) ซึ่งได้มีนักวิจัยได้เข้ามาร่วมทำวิจัยด้วย โดยมาร่วมทำและเป็นที่ปรึกษาให้ กรณีศึกษาเป็นการจัดการเรียนการ สอนที่ครู เด็ก และชุมชนได้มีส่วนร่วม โดยครูให้เด็กได้เข้าไปศึกษาหาข้อมูลและเจาะลึกเกี่ยวกับป่า แล้วได้ ร่วมมือกันป้องกันและอนุรักษ์ป่า นักเรียนได้มีส่วนร่วมได้ฝึกคิด ได้เสนอ ได้ออกไปสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งทำ ให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก กล้าถามมากขึ้น นอกจากนั้นครูก็ใช้กรณีศึกษาในการเรียนรู้ภูมิปัญญาของ ชาวบ้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนการสอนอีกวิธีหนึ่งที่ครูแบ่งกันออกไปสำรวจหาข้อมูลจาก ชาวบ้านแล้วคัดเลือกบุคคลที่มีความแตกต่างจากสาขาอาชีพ มีภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือสิ่งที่กำลังจะสูญหาย ไปนำมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ไปศึกษา สังเกต ซักถาม เพื่อค้นหาความรู้ แล้วครูก็มีการ วัดผลตามสภาพที่แท้จริง ซึ่งขั้นตอนของกรณีศึกษามีทั้งหมด 7 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- 2) ศึกษาปัญหาเชิงลึก
- 3) เสนอข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ศึกษาทางเลือก
- 5) วางแผน / โครงการตามทางเลือก
- 6) ปฏิบัติงานตามแผน
- 7) ติดตามประเมินผล

“โรงเรียนจะมีแหล่งทะเบียนการเรียนรู้ของชุมชนโดยทางโรงเรียนจะแบ่งให้ครูออกไปศึกษาดูว่าใน ชุมชนของเรามีแหล่งเรียนรู้อะไรบ้าง และให้ครูไปหาจากหลักสูตรประถมศึกษาป.1 - 6 ต้องเรียนเรื่อง อะไรบ้าง ซึ่งมีข้อมูลในบ้านเรา เช่น การจักสานมีใครบ้างที่ทำเป็น การค้าขาย เด็กจะไปศึกษาจากใครได้บ้าง ครูจะต้องพาเด็กไปเรียนรู้ในแหล่งต่างๆที่มีในชุมชน โดยครูต้องเตรียมประเด็นให้เด็กได้เรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ อะไรถ้าจะต้องออกไปศึกษาในชุมชน แล้วมาสรุปร่วมกัน โดยจะต้องมีการแบ่งเวลากันออกไป ต้องเตรียม เด็กก่อนออกไปใช้เวลาที่ชั่วโมง ครูต้องคุมให้อยู่ โรงเรียนและชุมชนจะมีความผูกพันและสัมพันธ์กัน ซึ่ง เป็นวิธีหนึ่งในการเรียนการสอนคือ กรณีศึกษา” (ผู้บริหาร)

“คือเอากระบวนการกรณีศึกษามาศึกษาแต่ประเด็นของเรื่องอยู่ที่แต่ละระดับชั้น แม้กระทั่งปัญหาตัวนักเรียนเอง ปัญหาในระดับห้องเรียนในโรงเรียนก็เป็นกรณีศึกษาหมด” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.เชียงราย)

“ตัวอย่างอนุบาลหนึ่ง ก็ให้ทำกรณีศึกษารองเท้าหน้าห้อง ที่หายก็ให้ศึกษาดูซึ่งพบว่าเวลาเด็กนอนหลับไปครูต้องเดินตามหารองเท้า ซึ่งวางโครงการทำในปีนี้” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.เชียงราย)

“กรณีศึกษาก็แล้วแต่ครูว่าจะทำเรื่องอะไร เช่น รองเท้าหน้าห้องของชั้นอนุบาล 1 กลิ่นมรณะ ส้มเหม็น ของอนุบาล 2 ป.1 ก็ปัญหาน้ำ ป.2 ก็ปัญหาชุมชน ก็ปัญหาเล็กตามระดับชั้น จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว ป.5 - 6 ก็ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.เชียงราย)

นอกจากนั้นครูยังมีการทำวิจัยเพียงลำพังคนเดียว โดยที่ครูได้คิดค้น ทาวิธีการ นวัตกรรมมาช่วยในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน พบในครูนักวิจัยเพียง 2 คน โดยครูนักวิจัยได้ทำวิจัยจำนวน 2 เรื่อง และครูนักวิจัยระดับชั้นป.5 ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ 1 เรื่องซึ่งจะยกตัวอย่างลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการ ได้ดังนี้

ครูนักวิจัยระดับชั้นป.6

ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการของครูนักวิจัยจะเริ่มต้นที่ตนเอง จากการได้ไปศึกษาดูงาน และศึกษาดูด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากการที่ครูศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วก็เห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และครูก็คิดหาวิธีการและก็ได้สร้างนวัตกรรมและนำไปทดลองใช้ ซึ่งบางครั้งนวัตกรรมที่นำมาใช้ ก็ได้มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการไปศึกษาดูงานแล้วนำมาประยุกต์ใช้ และพบว่าครูนักวิจัยระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการ จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ ทำไม่เด็กจึงไม่มีทักษะการเขียน

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ นำวิธีการธนาคารคำ มาให้นักเรียนทำ ซึ่งวิธีการโดยมีใบงานให้นักเรียนมาเขียนคำ สะสมคำให้ได้มากแล้วนำมาให้ครูตรวจ ซึ่งครูก็มีการวัดผลโดยตรวจคำศัพท์ภาษาไทยที่นักเรียนสะสม แล้วทดสอบทักษะการเขียน

ลักษณะความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการ ทำคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ฝึกทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาไทย

เรื่องที่ 2

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ เด็กอ่านไม่ค่อยได้

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ สร้างนวัตกรรมทดลองใช้กับนักเรียน โดยมีวิธีการให้นักเรียนอ่านหนังสือ จากนั้นให้สร้างระบบเครือข่าย โดยการเพิ่มสมาชิกการอ่านมารวมกลุ่มกัน กลุ่มไหนได้มากก็ได้คะแนนมาก แล้วครูก็วัดผล

ลักษณะความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการ ทำคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ฝึกทักษะการอ่าน

ครูนักวิจัยที่สอนในระดับชั้นป.5

ลักษณะงานวิจัยจะเริ่มทำด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนหลายเรื่องแต่บันทึกไม่เป็นระบบ บางงานก็ยังไม่ได้สรุปผล มีแต่การเก็บข้อมูล งานมีผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการ 1 เรื่อง

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ เด็กมีปัญหาการอ่านและเขียน

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ นำคาราโอเกะมาให้เด็กร้อง แล้วทำการวัดผลโดยให้เด็กเขียนเนื้อร้อง และอ่านเพลงให้ฟัง

ลักษณะความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการ ร่วมปรึกษากับครูนักวิจัย

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนและฝึกทักษะการอ่าน และเขียน

“ครูยังมีการใช้หลักการของแอมเวย์ คือ ระบบเครือข่าย คืออ่านหนังสือแล้ว ไปขอเครือข่าย มีลูกทีม แล้วทีมจะต้องช่วยกัน อ่านจบเล่มก็จะได้ระดับ ซึ่งเด็กก็จะช่วยกัน อีกวิธีคือ การเสริมภาษาด้วยคาราโอเกะ โดยการเอาเพลงมาเป็นตัวตั้ง ให้เด็กร้องเพลง ตอนแรกเด็กก็ร้องไม่ได้ ก็ทั้งฟังทั้งอ่าน ก็ฝึกไปเรื่อยๆ จากนั้นก็ปิดให้เด็กเขียนเนื้อเรื่องตามเพลง แล้วตีความหมาย วาดภาพจากเพลง ซึ่งก็มีการบันทึกนักเรียนไว้ และก็มีหลายๆวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหา ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คิดเอง เห็นของคนอื่นๆ ที่เป็นสิ่งดี ๆ ก็นำมาฝึกมาปรับใช้เป็นที่ของตนเอง” (ครูนักวิจัย)

จากการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องของครูนักวิจัยกลุ่มนี้ ครูสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ และทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ ตัวครูก็มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนการสอน สามารถจัดการเรียนการสอนและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม ดังตัวอย่าง การบูรณาการจัดการเรียนการสอนในภาคผนวก ข

นอกจากนั้นครูนักวิจัยและคณะครูยังมีความสนใจที่อยากจะศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะเนื้อหาวิชาทักษะคือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เพราะว่าวิชาทักษะโดยเฉพาะภาษาไทย ถ้านักเรียนไม่รู้เรื่องและไม่เข้าใจก็อาจส่งผลต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ ไป ดังนั้นครูส่วนใหญ่จึงสนใจที่จะแก้ปัญหาคำอ่าน การเขียน และการพูดของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพ

“ปัญหาที่อยากแก้มากที่สุดคือ การอ่าน ออก เขียนได้ของเด็ก” (ครูผู้สอนป.1)

“ปัญหาที่อยากแก้มากที่สุดคือ การอ่าน การเขียน ของนักเรียน” (ครูผู้สอนป.2)

“เรื่องที่อยากแก้และเป็นปัญหามากที่สุดทักษะการเขียน อ่านและพูด” (ครูผู้สอนป.3)

“ส่วนเรื่องที่ยากแก่และเป็นปัญหาคือ ระเบียบวินัยและการอ่านออก เขียนได้ของเด็ก” (ครูผู้สอนป.4)

“ส่วนเรื่องที่ยากแก่ปัญหามากที่สุดคือทักษะการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ และการอ่านและการเขียนของเด็กเพราะวิชาทักษะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้สำหรับวิชาอื่นๆ ถ้าเด็กคล่องวิชาทักษะก็จะเป็นผลดีต่อวิชาอื่น ๆ” (ครูผู้สอนป.5)

“เรื่องที่ยากแก่และเป็นปัญหา มากที่สุดคือพฤติกรรมเด็ก โดยเฉพาะการมีวินัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ยังต่ำ” (ครูนักวิจัย)

จากการทำวิจัยปฏิบัติการของครู ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์หลักสูตร การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล การนำกรณีศึกษาไปชุมชนมาใช้ และการวิจัยโดยการสร้างนวัตกรรมมาช่วยในการวิจัยของครูในทำให้ครูได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการวิจัย และเมื่อได้ลงมือปฏิบัติไม่จะเป็นการทำวิจัยปฏิบัติการหรือการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงตนเองไม่จะเป็นด้านความคิด การทำงาน การจัดการเรียนการสอน ก็ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของครูเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าครูได้มองการวิจัยเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์มากสำหรับการพัฒนาตนเองและพัฒนาการเรียนการสอนของครู

“ทำให้ครูเข้าใจตนเอง มองตนเองออกและปรับปรุงตนเอง” (ครูผู้สอนป.2)

“ช่วยทำให้เข้าใจนักเรียนได้มากขึ้นและครูใจเย็นขึ้น” (ครูผู้สอนป.3)

“ทำให้ครูได้รู้และเข้าใจ และช่วยให้จัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้นและระบบการทำงานเป็นระบบมากขึ้น” (ครูผู้สอนป.4)

“ทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงความคิดในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ผึกคิด และได้แนวคิด” (ครูผู้สอนป.5)

“ตัวครูเริ่มที่จะพูดคุยกับเรื่องการเรียนการสอนมากขึ้น มานั่งพูดคุยมาแก้ปัญหาาร่วมกัน และพบปะกันบ่อย ๆ และยังเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ของครู” (ครูนักวิจัย)

การส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยปฏิบัติการ

1. ด้านนโยบาย

การทำวิจัยปฏิบัติการเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาครูและพัฒนาการเรียนการสอนของครู จากการ ทำวิจัยปฏิบัติการที่ผ่านมามีพบว่าครูยังทำวิจัยปฏิบัติการไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ และนโยบายที่ให้ครูทำยังไม่ เข้มแข็งพอที่จะสร้างความตระหนักในความสำคัญจำเป็นที่ครูจะต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่ว่า จะเป็นจากระดับสูงหรือจากระดับโรงเรียน ครูยังไม่เห็นความเชื่อมโยง การจะปรับเปลี่ยนกระบวนการ เรียนการสอนและตัวครูจำเป็นต้องอาศัยการวิจัยปฏิบัติเข้ามาช่วย ซึ่งถ้าครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อช่วย แก้ปัญหาในตัวนักเรียน ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะสำเร็จได้ก็ต้องได้รับการ ส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียนและผู้มีเทศจากหน่วยงานในระดับพื้นที่ และในระดับสูง

ปัจจุบันโรงเรียนก็ได้เริ่มให้ครูได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแต่ยังมีนโยบายไม่ชัดเจนมากนักในช่วง แรก ผู้บริหารมีนโยบายให้ครูได้วิเคราะห์หลักสูตร เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผู้เรียน ในทุกระดับชั้นและให้นำวิธี การนี้ศึกษามาสอนโดยการขยายไปสู่กับนักเรียนทุกชั้นซึ่งครูและผู้เรียนทุกคนก็รับรู้ เข้าใจ และนำไปปฏิบัติ อย่างพร้อมเพรียงกัน

“ผู้บริหารมีนโยบายให้ครูได้ทำวิจัยกันแต่จะเริ่มทำที่ชั้น ป.5 , 6 ลงมา ตอนนี้จะขยายทำทุกชั้น และให้มีการเก็บข้อมูลเด็กในห้อง” (ครูผู้สอนอนุบาล 1)

“ให้ครูเก็บข้อมูลและศึกษาเด็ก” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“ให้ครูเก็บข้อมูลเด็กและวิเคราะห์หลักสูตร” (ครูผู้สอนป.3)

“ได้นำวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่มาใช้ เช่นกรณีศึกษาซึ่งทำกับชั้น ป.5 - 6” (ครูผู้สอนป.5)

2. ด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ทางโรงเรียนได้จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อเอื้อต่อการทำวิจัยของครู ครูอยากได้อะไร ถ้าทางโรงเรียน จัดให้ได้ก็จะจัดให้ตามความเหมาะสม

“มีการส่งเอกสารมาที่โรงเรียนและให้ครูได้ไปดูงาน” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“มีเอกสารและตัวอย่างการทำวิจัย” (ครูผู้สอนป.3)

3. ด้านเวลา ครูมีภาระงานต่างๆ ทั้งงานสอน งานบริหารจัดการ การสนับสนุนและงานโครงการต่าง ๆ มาก ทำให้ขาดเวลาที่จะมาทำการวิจัยปฏิบัติการ แต่ทางโรงเรียนครูส่วนใหญ่จะพักบ้านพักครูและบ้านอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก ครูก็จะใช้เวลาในตอนเย็นที่ประชุมและมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ยังไม่มีการจัดตารางที่เอื้อต่อการทำวิจัยของครู

“ก็มีเวลาตอนเย็นหรือหลังเลิกเรียนที่จะมีการประชุมและมีการแลกเปลี่ยน นำปัญหาต่าง ๆ มาพูดคุยกัน” (ผู้บริหาร)

4. ด้านงบประมาณ ยังไม่ค่อยมีงบประมาณมากนักในการทำวิจัยเพียงแต่ให้เงินค่ารายหัวประจำห้องไฟกับทุกระดับชั้น

“ก็ยังไม่มียังงบประมาณเรื่องวิจัย แต่จะเป็นงบประมาณรายหัวผู้เรียนซึ่งแต่ละห้องได้รับ” (ครูผู้สอน
ป.2)

5. ความร่วมมือ

สภาพของชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นปัจจัยอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและจะทำให้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในการพัฒนาตนเองได้ ซึ่งรูปแบบอาจจะอยู่ในรูปแบบที่บุคคลภายนอกมาร่วมมือทำโดยเป็นผู้คิด และให้ครูเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้เข้ามาร่วมมือทำกับครูโดยให้คณะครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ หรือใช้รูปแบบอื่น ๆ

หน่วยงานต่างๆ

การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านทุน หรือการให้กำลังใจการให้ความร่วมมือ ให้การติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเข้ามาช่วยในการเป็นที่ปรึกษา หรือลงมาร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกันทำวิจัยปฏิบัติการกับครูก็ตาม ก็จะเป็นแรงกระตุ้นที่ดี ทำให้บรรยากาศในองค์กรมีความกระตือรือร้น

นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้รับโครงการและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนก็พยายามนำโครงการเหล่านี้มาบูรณาการให้สอดคล้องกันเพื่อจะได้ลดงานและภาระของครู ซึ่งโครงการมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 รายชื่อโครงการของโรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
1. โรงเรียนในโครงการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีการนี้ศึกษาป่าชุมชน สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท	ครูนักวิจัย
2. โรงเรียนในโครงการรุ่งอรุณ สนับสนุนโดยสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	ครูผู้สอนชั้นป.5
3. โรงเรียนในโครงการจัดการป่าไม้ สนับสนุนโดยศูนย์ (RECOFIC)	ครูผู้สอนชั้นป.4
4. โรงเรียนในโครงการปลูกป่าของเด็ก สนับสนุนโดย OISCA ประเทศญี่ปุ่น	ครูผู้สอนชั้นป.4
5. โรงเรียนในโครงการยุวชน ปตท.รักษาป่า สนับสนุนโดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	ครูผู้สอนชั้นป.4
6. โรงเรียนในโครงการโรงเรียนสีเขียว	ครูผู้สอนชั้นป.1
7. โรงเรียนในโครงการเพื่อนเด็ก	ครูผู้สอนชั้นป.2

“ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจาก RECOFIC(ศูนย์ฝึกงานศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก) ซึ่งเป็นโครงการพิเศษของสพช.ซึ่งครูทุกคนก็ได้รับการอบรมและพัฒนาตนเอง” (ครูนักวิจัย)

“ครูจะรู้จักเด็กของตนเองเป็นอย่างดี เพราะว่ามีโครงการของ UNICEF ชื่อว่าโครงการเพื่อนเด็กซึ่งจะมีเทคโนโลยี คือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชื่อว่า MIS ซึ่งนำมาให้ครูได้ใช้ซึ่งก็นำมาศึกษาและเรียนรู้ ครูค่อนข้างจะรู้จักเด็กมาก” (ผู้บริหาร)

ความร่วมมือจากชุมชน

ในการจัดการเรียนการสอนของครูถ้าได้รับความร่วมมือและความสนใจจากชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนเป็นอย่างดีก็ย่อมทำให้โรงเรียนสามารถทำงานได้คล่องและเต็มที่ ดังนั้นสภาพของชุมชนจึงน่าจะเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอนและให้การสนับสนุนกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่ มีสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและมีกิจกรรมต่างร่วมกัน

จากการนี้ศึกษาพบว่าชุมชนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือโรงเรียนเป็นอย่างดี ชุมชนให้ความสนใจในการเรียนการสอน จากการสังเกตในขณะที่อยู่ในสนาม พบว่ามีชาวบ้าน 1 คนมาช่วยสอนกีฬาให้กับนักเรียนส่วนหนึ่งที่อยู่ในโรงเรียน ขณะที่ครูพลศึกษาได้พานักเรียนไปแข่งขันกีฬานอกสถานที่

“มีความสัมพันธ์กันดี ชุมชนให้ความร่วมมือดี” (ครูอนุบาล 1)

“ชุมชนเข้าใจและให้ความร่วมมือมากขึ้น แต่มีเสียงสะท้อนว่าไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องการปรับกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้ชี้แจงซึ่งชุมชนก็เข้าใจ” (ครูผู้สอนป.2)

“ครูก็จะออกไปสำรวจว่ามีชาวบ้านคนไหนที่มีความรู้ ความสามารถในด้านใดบ้างพอที่จะนำความรู้มาสอนให้เด็กได้ จากนั้นก็รวบรวมเป็นฝ่ายๆ แล้วนำมาทำเป็นทะเบียนการเรียนรู้อุปกรณ์ท้องถิ่น พอเนื้อหาเรื่องไหนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่นักเรียนไปเรียนที่บ้านของภูมิปัญญาชาวบ้านให้เรียนอย่างลึกซึ้งและเด็กก็ได้ไปเรียนนอกสถานที่ด้วย” (ครูนักวิจัย)

“สภาพโรงเรียนกับชุมชนอดีตยังแยกไม่ค่อยมีสัมพันธ์กันมากแต่พอมีโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนก็มีพัฒนาการดีขึ้น ชุมชนให้ความร่วมมือดี” (ครูผู้สอนป.1)

“ชุมชนช่วยในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลต่าง ๆ ดี” (ครูผู้สอนป.4)

“ชุมชนให้ความร่วมมือดี ขอความร่วมมือได้ไม่มีปัญหา” (ครูผู้สอนป.5)

6. การนิเทศติดตาม

การนิเทศติดตามเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการได้ ซึ่งการนิเทศจากภายในและภายนอกก็จะมีผลกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัว กระตือรือร้น และการใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลายก็จะช่วยให้เข้าถึงปัญหาในตัวครูและสามารถที่จะช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมไปถึงสามารถช่วยกำหนดบทบาทของผู้นิเทศได้อย่างเหมาะสมเช่นกัน สำหรับโรงเรียนกรณีศึกษาก็มีการนิเทศติดตามทั้งจากภายในและภายนอก โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์จะเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด แต่การนิเทศส่วนใหญ่ยังเป็นการนิเทศเรื่องการเรียนการสอน ส่วนการวิจัยยังมีอยู่น้อย

“สำหรับอาจารย์ใหญ่ก็จะไปเยี่ยมชั้นเรียนและซักถามครูประจำชั้นในการจัดการเรียนการสอนของครู แล้วให้ครูชี้ถึงนักเรียนแต่ละคนว่าเด็กที่ห้องมีกี่กลุ่มแล้วก็ซักถาม แล้วให้ครูรายงาน และดูพัฒนาการของกลุ่มนักเรียน แล้วก็รับฟังความต้องการของครู เพื่อจะได้ช่วยได้ จัดปัจจัยต่าง ๆ ให้ครูได้ตามความต้องการ” (ผู้บริหาร)

“มีการติดตามนิเทศจากอาจารย์ใหญ่ ซึ่งก็จะมีเวลาให้ครูเตรียมตัว ไม่เครียด” (ครูผู้สอนป.1)

“การที่ครูทำงานแล้วได้รับการติดตามจากเจ้าของโครงการและผู้บริหารด้วยก็ทำให้ตนเองกล้าลงมือทำด้วยตนเอง และมีชิ้นงาน และเริ่มมีระบบการทำงานในตนเอง” (ครูผู้สอนป.2)

“การนิเทศภายในถ้าเกิดขึ้นได้จะดีมาก และผู้ที่ปฏิบัติต้องร่วมกันแก้ปัญหาจริง” (ครูผู้สอนป.5)

“สำหรับการนิเทศ เรียกว่าไปเยี่ยมชั้นเรียนและซักถามครูในการจัดการเรียนการสอนมากกว่า แล้วก็ให้ครูชี้แจงนักเรียนในห้องมีก็กลุ่ม แล้วให้ครูรายงาน” (ผู้บริหาร)

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ

การทำวิจัยของครูในปัจจุบันยังมีน้อยเพราะครูก็จะมีปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการกันอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากตัวครูเอง หรือจากโรงเรียน หรือหน่วยงานก็มีผลทำให้ครูไม่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ หรือทำไม่ต่อเนื่อง

ตัวครู เนื่องจากว่าตัวครูยังไม่มีความรู้และยังไม่ได้รับการอบรม ยังมองวิจัยเป็นเรื่องยาก ครูไม่ค่อยมีเวลาทำเพราะภาระงานครูมาก ครูยังขาดการบันทึก และบันทึกได้ไม่ต่อเนื่องเพราะมีงานอื่นมาแทรก ไม่ค่อยมีเวลา ครูไม่รู้จะหาวิธีการอย่างไรมาช่วยเด็กและการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของครูยังไม่ค่อยมีการส่งข้อมูลให้กับชั้นต่อไป

“ยังไม่ได้ทำ ยังไม่เข้าใจ ยังไม่ได้อบรม” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“ครูมีภาระงานมาก มีทั้งงานพิเศษ แต่ใช้เวลานอกทำงานช่วย” (ครูผู้สอนป.3)

“มีอุปสรรคในเรื่องของเวลา ซึ่งขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากกิจกรรมต่างๆเข้ามาแทรกและทางโรงเรียนก็มีโครงการหลายอย่าง” (ครูผู้สอนป.5)

“ครูยังไม่เข้าใจ ดูเหมือนการทำวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก เรื่องใหญ่” (ครูนักวิจัย)

“ใช้วิธีการเหล่านี้แล้วครูเก็บข้อมูลเด็กและบันทึกกันอย่างไร” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.เชียงราย)

“ก็มีอยู่ว่าเอาเกมในทีวี หรือมีอะไรดี ๆ ก็ดัดแปลงเอามาใช้กับนักเรียน เช่น 16 คำถามของไตรภพ เด็กก็ชอบ ก็ส่วนใหญ่ทำอย่างเดียว ไม่ได้บันทึก บางครั้งก็บันทึกไปเรื่อย” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.เชียงราย)

“ขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.เชียงราย)

“ครูกำลังหาทางช่วยเหลือไม่ถูกทาง คือคิดสิ่งไม่ถูกไปช่วยเหลือเด็ก สมมติจะช่วยคนนี้ให้อ่านหนังสือ ออก รูปแบบที่จะทำให้เด็กอ่านออก กิจกรรมจะเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับคนนั้น กิจกรรมอาจจะยากเกินไป ไม่เหมาะสม ครุยังคิดหากิจกรรมมาใช้กับเด็กไม่ค่อยได้” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“ปัญหาคือไม่ส่งข้อมูลให้กันเลยต้องเสียเวลาอีก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“ปีที่ผ่านมามีข้อบกพร่องเรื่องหนึ่ง ปรากฏว่าการติดตามไม่มี ไม่ได้มาพูดคุยกัน บางอย่างก็ทำผิด ๆ ถูก ๆ ผลสุดท้ายสรุปไม่เป็น” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“ครูก็ได้แต่รู้ข้อมูลและไม่ได้พัฒนาข้อมูลต่อไป ในเรื่องการพัฒนาเด็กก็ยังไม่ชัดเจน ก็มีข้อมูลเช่น เด็ก ป.6 ครูก็จะมีข้อมูลในแต่ละวิชา เช่น ภาษาไทย เด็กมีปัญหาภาษาไทยครูก็ไปดูข้อมูลเด็กในแต่ละเทอม ก็ดูพบว่าอ่อนมาแต่ป.1 แล้ว ได้ D มาตลอด ก็ตีค่าออกมาจริงๆก็ตีข้อมูลตัวนี้ เป็นการย้อนดูข้อมูลเด็ก ส่วนใหญ่ก็ชัดเจนในเรื่องผลสัมฤทธิ์ และก็มีข้อมูลสุขภาพประกอบ และก็มีข้อมูลสังคม ครูสามารถมองเด็ก และเข้าใจเด็กและเห็นสาเหตุอาจมาจากครอบครัว พ่อแม่ ถ้าครูตีความออกมา ครุยังคิดไม่ออกว่าจะนำข้อมูลมาตีความ หรือทำอะไรต่ออีก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“นอกจากรู้ข้อมูล สาเหตุ ที่มาของข้อมูล วิธีการใช้ต่อไปยังบอด วิธีการจะช่วยยังบอดอยู่” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“จุดที่ยังขาดอยู่ก็คือ ยังเอามาประกอบการใช้ยังไม่เป็น ครูรู้วิธีหลายวิธี แต่การประยุกต์ใช้ข้อมูล ยังขาดอยู่” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“จุดอ่อนครูอีกอย่างคือ การนำข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากๆได้อย่างไร ส่วนใหญ่ได้ข้อมูลมาก็สรุปภาพรวมแล้วก็จบ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

ตัวเด็ก ปัญหาจากตัวเด็กก็คือเด็กมีจำนวนมากในแต่ละห้องและเด็กก็มีความแตกต่างกันมาก

“ปัญหาก็มีเยอะ เช่น จำนวนนักเรียน 30 คน ปัญหาเด็กก็มาก ความแตกต่างของเด็กก็มีมาก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

ตอนที่ 3 ความต้องการและแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ

3.1 ความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อจะทำให้ครูได้ทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการเรียนการสอนจะต้องมาจากความต้องการที่แท้จริงของครู ซึ่งทางผู้บริหารหรือหน่วยงานต่าง ๆ และโรงเรียนจะต้องนำมาพิจารณาเพื่อจะทำให้มีความเป็นไปได้ในการทำวิจัยของครู ครูก็มีความต้องการด้าน นโยบาย เวลา ความร่วมมือ และต้องการที่ปรึกษาที่จะมาช่วยแนะนำและติดตามดูงาน

“ถ้าผู้บริหารให้ทำครูก็จะทำ ทำด้วยกันทั้งโรงเรียน” (ครูผู้สอนอนุบาล 1)

“ครูต้องมีเวลาและผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือ” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“ก็อยากให้มีคนมาช่วยเป็นที่ปรึกษาแนะนำ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

“การประชุมวิชาการต้องนำมาพูดกันและให้ต่อเนื่อง ถ้าผิด ก็ต้องเชิญศึกษานิเทศก์มาช่วย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

3.2 แนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ

แนวทางที่จะช่วยให้ครูสามารถทำวิจัยกันได้ทั้งโรงเรียน อันดับแรกครูควรจะได้รับกรอบรับให้ได้ ความรู้และความเข้าใจก่อนแล้วจึงวางแผนร่วมกัน โดยอาจเริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเด็ก และมีสื่อสำเร็จที่ ทันสมัยเข้ามาช่วยในการทำวิจัย ควรทำวิจัยเล็ก ๆ เริ่มต้นทำในระดับชั้นก่อน จากนั้นควรร่วมมือทำ อาจ ร่วมมือกับผู้ปกครองด้วย และเป็นไปได้ควรทำเป็นทีมหรือทำกันทั้งโรงเรียนเพราะจะได้ร่วมมือกันและถาม ครูคนไหนก็สามารถที่จะตอบได้เหมือนกัน และขาดไม่ได้เลยก็คือ ควรจะมีการนิเทศกันภายในด้วย

“ควรมีการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารต้อง แน่ใจจนดีดขาด ครูต้องมีศรัทธาซึ่งกันและกัน และควรมีการนิเทศกันภายใน” (ครูผู้สอนป.5)

“โรงเรียนต้องอบรมให้ครูเข้าใจ และให้ครูลงมือปฏิบัติกันทั้งโรงเรียน ควรมีสื่อสำเร็จและทันสมัย ช่วยครูและ ให้ครูเก็บข้อมูลและศึกษาเด็ก ควรให้ครูปฏิบัติเป็นทีมและควรมีการติดตาม นิเทศ และควรมี แบบฟอร์มหรือรูปแบบให้ครู และมีการวัดและประเมินการสอน” (ครูผู้สอนป.1)

“ควรมีการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจและมีผู้ชี้แนะและให้ครูเก็บข้อมูลเด็กในห้อง” (ครูผู้สอนป.2)

“ทางจังหวัดหรือทางอำเภอต้องจัดอบรมให้ความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนและให้ครูเก็บข้อมูลเด็กในห้อง” (ครูนักวิจัย)

“ต้องให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้เข้าใจในเรื่องหลักการ วิธีการทำวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการทำการประเมินและสรุปผล” (ครูนักวิจัย)

“การทำวิจัยน่าจะทำเป็นทั้งระบบโรงเรียน เป็นไปได้ควรทำกันทั้งโรงเรียน หรือไม่มีโครงการมาโดยตรงเช่น RECOFIC เพื่อครูจะได้แลกเปลี่ยนและซักถามกันได้” (ครูผู้สอนป.2)

“ควรทำกันเป็นทีม ทำร่วมกัน เริ่มทำเล็ก ๆ ระดับชั้นไปก่อน และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วย” (ครูผู้สอนอนุบาล 2)

“เป็นไปได้อย่างดีควรทำกันทั้งโรงเรียน เพื่อครูจะได้แลกเปลี่ยนและซักถามกันได้ รูปแบบไม่ควรตายตัวปรับได้ตามบริบท” (ครูผู้สอนป.4)

“ทำกันทั้งโรงเรียน ระหว่างห้องอาจจะร่วมมือกันทั้งโรงเรียน การวิจัยจึงอาจจะเป็นลักษณะศึกษารายบุคคล ทำกลุ่มเล็กหรือใหญ่ โดยครูต้องมาออกแบบ บันทึก และจัดกิจกรรม สำหรับการรายงานผลให้ครูได้คิดเอง เพียงแต่ครูสามารถตอบได้ว่าเด็กมีปัญหาอะไร มีพัฒนาการดีขึ้นอย่างไร เรื่องที่อยากแก้ปัญหามากที่สุดคือทักษะการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ และการอ่านและเขียนของเด็ก” (ครูผู้สอนป.5)

“ให้ทำเป็นทีม เหมือน ๆ กัน ถามครูคนไหนก็เข้าใจหมด ส่วนเทคนิคการทำให้อิสระกับแต่ละคน ครูควรศึกษาหรือเก็บข้อมูลเด็กก่อน” (ครูนักวิจัย)

“อย่างการประชุมวิชาการควรจะมีประเด็น ว่าแต่ละห้องทำอะไรทำอะไร ทำถึงขั้นตอนไหนแล้วมีปัญหาอย่างไร จะแก้อย่างไร แต่ละชั้นอาจจะทำคนละเรื่อง เช่น อาจทำวิจัยเรื่องวินัย หรือทำเรื่องการพูดสระเอื้อเป็นสระ เอื้อ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ. เชียงราย)

ตารางที่ 15 สรุปรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน
กรณีศึกษาที่ 1

คำถาม/ปัญหาวิจัย	กิจกรรมการจัดการเรียน การสอนและการวิจัย	การส่งเสริมและสนับสนุน การทำวิจัย	การนำผลการวิจัยไปใช้
1. นักเรียนอ่าน เขียนและพูดไม่คล่อง 2. นักเรียนไม่ค่อยมี ระเบียบวินัย 3. นักเรียนคิด คำนวณไม่ได้ 4. ปัญหาผลสัมฤทธิ์ ต่ำ	1. รู้จักเด็ก เก็บข้อมูลเด็ก โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้ - การสังเกต - การบันทึก - แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - เยี่ยมบ้าน - ชักถามประวัติจากครูที่ เคยสอนมาก่อน - ใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ย้อน หลัง 2. ศึกษาเอกสาร - การวิเคราะห์หลักสูตร 3. วิจัยเชิงทดลอง - สร้างนวัตกรรมมาทดลอง ใช้กับนักเรียน <u>วิเคราะห์</u> - ใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ เกลี่ย - ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา	1. มีนโยบายให้ครูรู้จัก เด็กเป็นรายบุคคลในทุก ชั้นเรียนและเริ่มให้ครูทำ วิจัยปฏิบัติการในชั้นป.5-6 แล้วจึงขยายทุกชั้น 2. มีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำ วิจัย เช่นวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และเวลา 3. ชุมชนให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลและเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับครูและ นักเรียน และยังมีหน่วย งานต่าง ๆ มาให้ความ ช่วยเหลือและทำวิจัย ร่วมกัน 4. การนิเทศติดตาม มี ผู้มีความรู้มาช่วยในการ นิเทศหรือเพื่อช่วยให้ครู ได้เข้าใจปัญหาและการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	1. ทำให้รู้จักเด็ก มี ข้อ มูลเด็ก เข้าใจเด็กมาก ขึ้น 2. สามารถช่วยแก้ ปัญหาในตัวเด็กได้ 3. ช่วยพัฒนาตัวครู - ด้านความคิด ฝึกให้ ครูดคิดอย่างมีเหตุผล - ด้านเจตคติ - ด้านระบบการทำงาน - การจัดการเรียนการ สอน - ทำให้ครูรู้จัก เข้าใจ ตัวเอง

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 2

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชน โรงเรียน ครู นักเรียน การพัฒนาครูและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน

สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพทั่วไปของอำเภอที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในตัวอำเภอ ชุมชนห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 32 กิโลเมตรเป็นชุมชนขนาดใหญ่ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ มีถนนลาดยางตลอดสายไปยังชุมชนใกล้เคียงและจังหวัด ชุมชนมีฐานะปานกลาง อาชีพส่วนใหญ่จะค้าขายและเกษตรกรรม โดยเฉพาะอาชีพทำกอละแมจะสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ในชุมชนมีประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอาชีพทำกอละแมจะสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ในชุมชนมีประเพณีและวัตถุโบราณเป็นที่สักการะ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สังคมในชุมชนเป็นสังคมที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

บริเวณโรงเรียนมีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่ 2 งาน 78 ตารางวา เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงและติดกับแม่น้ำ ระยะห่างจากสำนักงานการประถมศึกษาประมาณ 100 เมตร การเดินทางติดต่อระหว่างโรงเรียนและสถานที่ราชการอื่นๆในอำเภอมีความสะดวกเนื่องจากมีรถรับจ้างและอยู่ใกล้กับสถานที่ต่างๆมากมายเช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ตลาดสด สถานีรถไฟ มีพื้นที่ในเขตบริการในเขตสุขาภิบาล 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1, 2, 3, 10 และ 13

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 3 หลัง จำนวน 25 ห้อง จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 17 ห้องเรียน ประกอบด้วยอาคารเรียน 2 ชั้น เป็นห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,2,5,6 และอีก 1 หลังเป็นห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,4 และมีห้องพิเศษจำนวน 9 ห้อง คือเป็นห้องพักรู ห้องพยาบาล ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ห้องจริยศึกษา ห้องประชาธิปไตยและห้องนาฏศิลป์

โรงเรียนจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นละ 2 ห้อง ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มี 3 ห้อง รวม 17 ห้องเรียน ห้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) เป็นโรงเรียนสหวิทยาเขตอนุบาลประจำจังหวัด

โรงเรียนได้รับกิจกรรมประชาธิปไตยดีเด่น โรงเรียนอนามย์ดีเด่น ปัญหาและอุปสรรค คือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะวิชา เช่น ดนตรี คอมพิวเตอร์ ปฐมวัย พลศึกษา

“โรงเรียนก็ได้รับผลงานดีเด่นทั้งด้านวิชาการ ที่เด่นก็จะมีความคิดสร้างสรรค์ก็ส่งเด็กไปแข่งขันก็ชนะเลิศ 5 ปีติดต่อกัน ก็ได้ไปแข่งในสถาบันต่างๆ และในระดับจังหวัดก็ส่งไปตลอดและได้รับรางวัลตลอด

กิจกรรมก็ได้โอนมายังดีเด่นของจังหวัด ประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม ระดับประเทศ โรงเรียนดีเด่น ครูดีเด่นก็มาก เป็นโรงเรียนแกนนำ" (ครูนักวิจัยป.5)

"จุดเด่นของการบริหารงาน เด่นในเรื่องของงานวิชาการ ในการจัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปการศึกษา และทำให้ผลการเรียนของนักเรียน และการสอบชิงทุน ในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้ในระดับต่างๆ ของการแข่งขัน ทำให้เป็นที่รู้จักของโรงเรียนในอำเภอ และจังหวัดสุรินทร์" (กรรมการการศึกษา)

"อาคารสถานที่เก่า ไม่เพียงพอ นักเรียนจะอยู่อย่างอึดอัด โรงอาหารต้องพัฒนาอีก การทานอาหารจึงแบ่งเป็น 2 ครั้ง ช่วง 11.00 น. ระดับก่อนประถม 125 คน 11.30 น.ประถม 1-6" (กรรมการการศึกษา)

สภาพของนักเรียน

มีนักเรียนจำนวน 570 คน ชาย 275 คนและหญิง 295 คน

ตารางที่ 16 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 2

จำนวนชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1/1	11	11	22
อนุบาล 1/2	6	21	27
อนุบาล 2/1	11	13	24
อนุบาล 2/2	9	16	25
ประถมศึกษาปีที่ 1/1	16	25	31
ประถมศึกษาปีที่ 1/2	16	23	39
ประถมศึกษาปีที่ 2/1	20	20	40
ประถมศึกษาปีที่ 2/2	24	17	41
ประถมศึกษาปีที่ 3/1	21	21	42
ประถมศึกษาปีที่ 3/2	26	16	42
ประถมศึกษาปีที่ 4/1	13	18	31
ประถมศึกษาปีที่ 4/2	16	15	31
ประถมศึกษาปีที่ 4/3	15	15	30
ประถมศึกษาปีที่ 5/1	19	17	36
ประถมศึกษาปีที่ 5/2	20	17	37
ประถมศึกษาปีที่ 6/1	15	22	37
ประถมศึกษาปีที่ 6/2	17	18	35
รวม	275	295	570

นักเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนด้วยตนเองหรือมีรถรับส่งประจำทาง รถจักรยานและผู้ปกครองมารับมาส่ง จำนวนนักเรียนจะมากเฉลี่ยห้องละประมาณ 35 คน เด็กนักเรียนที่นี้จะมีความกล้าแสดงออก ชอบและสนใจเรียน ส่วนเด็กนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนการสอนครูจะมีการสอนซ่อมเสริมในช่วงเย็น

“ผลผลิตของนักเรียนในโรงเรียน 1. นักเรียนมีความกล้าแสดงออก 2. นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้กำกับ 3. นักเรียนสามารถนำเสนอหลาย ๆ เรื่อง” (กรรมการการศึกษา)

“ชอบ เรียนสนุก ผักทำเอง ทำงานกลุ่ม เน้นทำงานกลุ่ม พาไปเรียนข้างนอก” (นักเรียนชั้นป.3/2)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีครูทั้งหมดจำนวน 20 คน รวมทั้งผู้บริหาร วุฒิปริญญาโท 1 คน วุฒิปริญญาตรี 17 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน ปีที่ผ่านมาครูเข้าโครงการเกษียณก่อนอายุไป 11 คน จึงมีปัญหาขาดแคลนครู ก็ได้ครูที่เกษียณมาช่วยในการสอนและขอความร่วมมือจากครูการศึกษาจากโรงเรียนมาช่วยสอนวิชาพลศึกษา อายุเฉลี่ยของครูประมาณ 45 ปี ครูที่นี้เป็นผู้หญิงทั้งหมด และคณะจะเป็นแบบอย่างที่ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย

ผู้บริหาร

ผู้บริหารอายุประมาณ 57 ปี ใกล้จะเกษียณอายุราชการแต่ก็ยังทำงานอย่างขยันขันแข็ง เป็นคนดี มีความกระตือรือร้น เอาใจจริงเอาใจในการพัฒนาโรงเรียน มีความเป็นผู้นำสูง เป็นผู้ที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น และทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานของครู การทำงานจะเป็นนักประสานงานที่ดี สังเกตได้จากการที่มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้บริหารจึงเป็นตัวอย่างผู้บริหารที่ดีคนหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของคณะครู นักเรียนและผู้ปกครอง และสังเกตได้จากการได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศ

ผู้บริหารยังเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ นำความรู้และวิธีการมาช่วยในการพัฒนาครูหลากหลายวิธี เช่น มีใบงานมาทดสอบครู หรือนำใบงานมาฝึกให้ครูได้คิดและฝึกฝนตนเอง เพิ่มเติมความรู้ด้านทักษะต่าง ๆ และยังมีนโยบายให้ครูได้เริ่มต้นทำวิจัย โดยการให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลก่อน

“เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ เรื่องงานจะทันสมัยเป็นปัจจุบันตลอด มีอะไรก็แนะนำลูกน้องตลอด ให้ทำงานเป็นทีม พร้อม ๆ กัน มีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนทำงาน” (ครูผู้สอนป.1/1)

“ผู้บริหารของโรงเรียนจะชอบท่านมากเพราะท่านทำงานดี ดูลูกน้องทุกที่ วัน ๆ ท่านก็จะตรวจดูห้องและถามเป็นกำลังใจ เป็นอย่างไรหนู ไหวไหม สู้ไหม ชอบท่านที่เป็นผู้บริหารแบบนี้ ไม่เหมือนผู้บริหารที่อื่นที่ไม่ชอบอยู่โรงเรียน แต่ของเราท่านอยู่ตลอด นอกจากไปประชุมข้างนอก ผู้บริหารจะเน้นตลอดให้ครูดูเด็ก

ให้ความสำคัญกับเด็ก เป็นพิเศษ อย่างเห็นแก่ตัว ทำเพื่อส่วนรวม ทำเพื่อเด็กให้มากที่สุด จะเน้นตรงเด็กให้ ได้ผลกับเด็กมากที่สุด” (ครูผู้สอนป.1/2)

“ผู้บริหารค่อนข้างเป็นบุคคลที่ใจกว้างและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น พี่มาอยู่ใหม่ เรื่องแผนการสอนที่นี้เป็นแกนนำแผนแบบบูรณาการ ก่อนพี่ทำงานอยู่ในสำนักงาน ก็ได้นำรูปแบบที่ไปอบรม มาก่อนจะมาก็ พี่พอนำมาเข้าทางนี้ก็ไม่รู้ว่าทางนี้เขามีแบบที่เป็นแนวมาแล้ว พี่ก็นำแบบที่เป็นของพี่นำมา เสนอให้ผอ. ท่านก็ยอมรับ ก็อยากให้คุณมีแนวคิดเป็นของตนเองแต่ขอให้พัฒนาการเรียนการสอนได้และมี คุณภาพ รูปแบบจะไม่เจาะจงว่าตรงนี้ถูก ตรงนี้ผิด และค่อนข้างเปิดกว้างทุกเรื่อง” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ผู้บริหารที่ดี เป็นคนตั้งใจปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรู้ เอาใจใส่ คิดค้นสิ่งใหม่ให้ได้ปฏิบัติและ กระตุ้นครูตลอดเวลา และมีความเป็นกันเองกับครู” (ครูผู้สอน ป.5/1)

“ตั้งแต่มีผู้บริหารมาคิดว่าคนนี้ ดีที่สุด คนก่อนก็ดี ผอ.จะดี วางตัวเป็นกลาง พุดสุภาพ ถ้ามี ปัญหาที่จะเตือนในภาพรวม ก็ไม่ออกชื่อ ตอนเช้าท่านจะเดินตรวจอาคาร เข้าตามห้อง ทุกอาคาร ป้ายก็จะ เดินดูอีกรอบ” (ครูแกนนำ)

“โชคดีที่ได้ผู้บริหารเอาการเองงานด้วย ตั้ง 2 สมัยมา นำพาครูไปในทางที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการครอง ตน ครองคน ครองงาน จะทำได้ดี” (ครูนักวิจัยป.5)

“ผอ. เวลาเอาอะไรไปเสนอท่าน ถ้าไม่ดีท่านก็จะเสนอแนะมาและให้ครูดูมาอีกนิด ศึกษาเพิ่มแล้วให้ ส่งไปให้ท่านดูใหม่ท่านก็จะดูให้และลงมือทำกับเรา” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารงานทั้ง 6 งานและโครงการพิเศษตามนโยบายของสพข.ทุกงาน จุดเด่น ของการบริหารงาน เด่นในเรื่องของงานวิชาการ ในการจัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปการศึกษา และทำให้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการสอบชิงทุน ในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้ในระดับต้น ๆ ของการ แข่งขัน ทำให้เป็นที่รู้จักของโรงเรียนในอำเภอ และจังหวัดสุรินทร์ สอนให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเอง ทั้ง mind mapping การทดลอง การทำงานกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ หลักสูตรท้องถิ่น พาเด็กไปศึกษา สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น” (กรรมการการศึกษา)

“ผู้บริหารเท่าที่สัมผัสเป็นกรรมการโรงเรียนเป็นปีที่ 5 ท่านมีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จะ พัฒนาโรงเรียนแต่ละครั้งก็จะมี การสำรวจปัญหา สิ่งที่โรงเรียนขาด สิ่งที่คุณจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข แล้ว มาร่วมกันพิจารณา กรรมการจะรับรู้ทุกเรื่อง ทั้งงบประมาณ และกรรมการก็จะหาเงินนอกงบประมาณมา ช่วย” (กรรมการการศึกษา)

“ผู้บริหารนับว่าเป็นนักพัฒนา สามารถประสานประโยชน์และหลาย ๆ ฝ่ายได้” (กรรมการการศึกษา)

“ผู้บริหารดีมาก ทำงาน มีวิสัยทัศน์ มองงานออกและควบคุมงานได้ ดูแลครูได้อย่างดี”
(ผู้ปกครอง)

นอกจากนั้นทางโรงเรียนทั้งผู้บริหาร คณะครู และกรรมการศึกษาก็ได้มาร่วมกันทำธรรมนูญ และแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อจะได้จัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชน และผู้เรียน โดยมีการประชุมสรุปแผนการปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษาและนำมาปรับปรุงแก้ไขในปีต่อไป

“แผนปฏิบัติงาน โรงเรียนจะมีคู่มือการปฏิบัติงานออกมา ละเอียดตั้งแต่ของผู้บริหาร จนถึงคณะครู และนักการภารโรง ตัวอย่างเช่นโครงการอาหารกลางวันก็จะมีปฏิทินออกมา คนไหนจะต้องทำหน้าที่อะไร จัดซื้ออะไรมา คนอื่น ๆ ก็แบ่งกันไปตามฝ่าย 6 ฝ่าย แต่ละฝ่ายก็จะมีครูสังกัดประมาณ 6-7 คน” (ครูผู้สอน ป. 2/2)

“แผนปฏิบัติงานจะมาจากครูทุกคน จะแบ่งว่าแผนนี้ใครจะรับผิดชอบตรงไหน ครูทุกคนก็จะร่วมมือกัน” (ครูผู้สอนป.2/1)

“มีการประชุมก่อนเปิดเทอมปลายภาคก็จะสรุปแผนเก่า ว่ามีปัญหา แล้วก็มีมาให้เตรียมเขียนแผนใหม่ ครู 1 คนไม่ได้อยู่แผนเดียวหรอก ก็มีการประชุมและเขียนออกมา ช่วงเปิดเทอมก็จะเอามาส่งแล้วตรวจสอบแล้วจัดพิมพ์ก่อนเปิดเทอม” (ครูแกนนำ)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 19 คนเป็นผู้หญิงทั้งหมด ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี มีความเป็นกันเอง ในเวลาพักรับประทานอาหารครูจะรับประทานอาหารร่วมกันที่โรงอาหารทุกคนรวมทั้งผู้บริหาร มีการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังเกตจากวันจันทร์ก็จะแต่งชุดข้าราชการ วันพุธชุดลูกเสือ เนตรนารี และวันพฤหัสบดีก็จะแต่งชุดพื้นเมือง ส่วนวันศุกร์แต่งชุดรูปแบบของโรงเรียน ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเองเพื่อนครูด้วยกัน และมีความเป็นกันเองกับผู้ปกครองและผู้มาเยือน มีความขยัน ตั้งใจสอนนักเรียนและมีความรับผิดชอบมาก และในโรงเรียนจะมีครูดีเด่นระดับจังหวัด 3 คน มีครูแกนนำ 4 คน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีนำเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสู่เพื่อนครู

จากการสังเกตและสัมภาษณ์สามารถแบ่งครูโดยใช้เกณฑ์การทำวิจัยปฏิบัติการสามารถแบ่งครูได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มครุณักวิจัยที่ทำวิจัยเสร็จสิ้นและเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นได้มี 3 คน รวมทั้งผู้บริหารด้วย หรือประมาณ 15% ซึ่งครุณักวิจัยจะสอนในระดับอนุบาล

กลุ่มที่ 2 กลุ่มครูที่กำลังดำเนินการทำวิจัยซึ่งยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ มีจำนวน 5 คน หรือประมาณ 25% ส่วนใหญ่จะเป็นครูแกนนำและสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 และประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มนี้จะเริ่มนำปัญหาที่ได้จากการทำวิจัยมาเริ่มแก้ปัญหา หรือทำรายงานการรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลมีการวิเคราะห์เด็กทุกคนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ยังไม่ได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการ จำนวน 12 คน หรือประมาณ 60 % กลุ่มนี้จะทำตามนโยบายให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ก็จะมีการเก็บข้อมูลเด็กแต่ยังไม่ได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และหาทางแก้ต่อไป

กลุ่มที่ 1 และ 2 จะเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นมีความเป็นผู้นำ สามารถเป็นตัวอย่างและให้คำแนะนำที่ดีแก่เพื่อนครูได้

“ครูทุกคนจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบและเสียสละ มีครูผู้หญิงทั้งหมด และมีความต้องการครูพละอันดับหนึ่งและครูดนตรีอันดับสอง ครูคิดปะจะตามมา ไม้ว่าเป็นวงดุริยางค์ครูก็ทำกันเองถึงแม้ครูไม่มีความสามารถแต่ก็ไปประสานกับบุคลากรภายนอกที่มีความสามารถมาช่วยเราตรงนี้ประสบผลสำเร็จพอสมควร แต่ความจำเป็นเดือร้อนก็ยังมีอยู่ คือตอนนี้อัตราครูติดลง 4 ตำแหน่ง ครูขาดแคลน ได้ครูมาช่วยราชการบ้าง ตอนนี้ก็พอจะอยู่ตัว สามารถแบ่งครูได้เป็น 3 กลุ่ม คือครูที่มีความกระตือรือร้นพอที่ และครูที่กำลังพร้อมที่จะพัฒนาประมาณ 40 % และ 30 % ที่เหลือคือกลุ่มที่กลาง และกลุ่มที่จะต้องพัฒนาอีกประมาณ 20-25% ที่ค่อนข้างจะช้า อายุไม่เป็นปัจจัยในการทำงานช้า ในเรื่องของคุณวุฒิจะมีผล คือจะเกิดความไม่มั่นใจ จะมีครูที่ต่ำกว่าอนุปริญญา 2 ราย 2 รายก็พยายามจะพัฒนา มีครูแกนนำตามแนวปฏิรูป 4 คน ครูกับครูจะมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” (ผู้บริหาร)

“ครูที่โรงเรียนนี้เป็นครูที่มีความกระตือรือร้นกันทุกคน ทุกคนพัฒนาตามงาน พัฒนาตามสิ่งแวดล้อม ครูจะทำทุกรูปแบบ ผู้บริหารก็สนับสนุนเต็มที่ เพื่อนร่วมงานก็ยินดีให้ความช่วยเหลือ ตัวอย่างพี่ไปอบรมเขียนแผนของมาษา ของศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ก็นำเอางานมาเสนอขอ. และกับอกเพื่อน ๆ เขาก็ยินดีและร่วมทำกับเราเพราะคิดว่าแบบนี้ดี และพี่ก็จะไปค้นแผนการสอนมาแล้วนำมาเสนอ เพื่อนก็จะมากขอศึกษา ก็จะอธิบายให้ฟัง ถ้าไม่รู้ก็ให้มาคุยกันอีกที เพื่อนก็ร่วมยินดีทำด้วยกัน ครูจะมีพวกหนึ่งเป็นแกนนำ จะดีมากจะเป็นรุ่นพี่ที่คอยชี้แนะและสงมาหาเรา และก็มีครูที่ไม่จบปริญญาตรีก็มาถาม ก็มาซักถามและพูดคุยกัน พวกไม่รู้จะไผ่ถาม พวกที่รู้ก็จะให้ ช่วยเหลือกันดี” (ครุณักวิจัยระดับอนุบาล)

“ครูค่อนข้างขยัน พอปฏิรูปการศึกษา ครูก็active กันมากขึ้น และก็เป็นที่โรงเรียนแกนนำด้วย และครูที่ได้รับเลือกเป็นครูแกนนำก็มี 4 คน ก็วิ่งวุ่นวายเหมือนกัน เพราะหลายที่ก็หวังพึ่งเรา ข้างนอกก็หวังพึ่ง

ดังนั้นครูต้องค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูที่เป็นแกนนำด้วยกัน โดยการโทรศัพท์คุยกันบ้าง นัดเอาผลงานมาคุยกัน แรกๆไม่ค่อยมีอะไรกันมากหลังๆพอเห็นคนนั้นคนนี้ทำอะไรมา ก็เริ่มปรับปรุง เริ่มเข้าใจ มาเรื่อยๆ” (ครูนักวิจัยป.5)

“เพื่อนครูที่นี้จะมีความรับผิดชอบค่อนข้างสูงและมีกิจกรรมอะไรก็พูดกันง่าย จะไม่ยึดคำสั่งอย่างเดียว ตรงไหนที่ยืดหยุ่นและเป็นผลดีก็จะเคลียร์กันได้ ทุกคนจะทำงานและค่อนข้างเต็มใจ” (ครูผู้สอนป.2/1)

“เพื่อนครูที่ดี ให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ได้รับมา สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม กลุ่มแกนนำ กลุ่มที่พอจะมีความรู้ และกลุ่มที่ไม่ค่อยรู้” (ครูผู้สอนป.4/1)

“ครูส่วนใหญ่ทำงานเป็นทีม มีอะไรก็บอกกัน ใครไม่มีอะไรก็มาดูแบบ ก็มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใครอยากรู้เรื่องอะไร ครูแกนนำก็จะเสนอให้ ถ้ามีเอกสารอะไรผู้บริหารจะถ่ายเอกสารมาให้ ครูก็จะได้ดูกัน ทัวถึง มีการพัฒนางานอยู่ตลอด” (ครูผู้สอนป.1/1)

“เพื่อนครู ครูที่มีกระตือรือร้นมาก บางท่านได้งานอะไรใหม่ๆมาก็จะมาร่วมกัน มาคุย มาแบ่งกัน ลักษณะของงานที่นี้จะเหมือนกัน ลักษณะเดียวกัน ช่วยกันดีไม่มีปัญหา ครูก็พัฒนาทั้งหมด ก็มีกลุ่มพัฒนากันเยอะ แต่ก็อยู่ทำงานด้วย และครูที่นี้จะมีความรับผิดชอบในการสอนมาก ผู้บริหารไม่อยู่ก็เป็นปกติ ถ้าคนไม่พอ ก็สอนแทนกันโดยอัตโนมัติ เรื่องสอนมีความรับผิดชอบสูงมาก ทำเพื่อเด็ก ตอนเย็นก็มีการสอนซ่อมเสริมให้เด็ก และก็มีกลุ่มที่กำลังพัฒนา” (ครูนักวิจัยป.5)

“สำหรับเพื่อนครูดี เมื่อก่อนครูมาก ก็มีเกษียณไปมาก ตอนนี้อยู่ครูลดนักเรียนเท่าเดิม ครูก็จะสู้ ขยัน กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบสูง ก็ไม่มีสิทธิบ่น ต่างก็รู้สภาพและช่วยกัน ครูทุกคนก็ทำ ไม่ค่อยแตกต่างกันมาก แต่ก็มีบางกลุ่มที่ทางเบื้องบนมีคำสั่งไป เช่น พวกแกนนำ ต้องไปรับการอบรม ครูก็ทำหน้าที่ไป ก็ทำกันเต็มที่” (ครูผู้สอนป.5/2)

“ขอชื่นชมครูทุกท่านที่มาโรงเรียนก่อน 08.00 น. ทุกวัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปฏิบัติหน้าที่ ครูได้ทำเต็มเวลา เต็มหลักสูตร เต็มจิตใจ จึงทำให้ครูทุกท่านเป็นที่รักของผู้ปกครองและนักเรียนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมหน้าเสาธง ตั้งแต่เวลา 08.15 -08.45 กระทำโดยนักเรียน ซึ่งในแต่ละวันจะมีนักเรียนแหวร กล่าวนำในการเชิญธงชาติ แม่เมตตา รุ่ห้องแสดงความเคารพรุ่นพี่ นักเรียนแสดงความเคารพต่อคุณครู ก็มีภาษาไทยวันละคำ ภาษาอังกฤษวันละคำ การจัดกิจกรรมประกวดความสะอาดในห้องเรียน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ในหน้าเสาธง ครูจะมีความตระหนักในเรื่องการเรียนการสอนและตระหนักในหน้าที่เป็นอย่างดี ทำให้เป็นที่เชื่อถือของผู้ปกครองครูมีจำนวนน้อย จึงต้องเชิญบุคคล

ภายนอกมาช่วยในเรื่องคลังปัญญา เช่น ครูที่เกษียณ เข้ามาช่วยสอน มาจัดกิจกรรมและดำเนินการในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ด้านการเงินและการบัญชีไม่มีความผิดพลาดและไม่บกพร่องแต่อย่างใด” (กรรมการการศึกษา)

“คณะครูดี มีความรับผิดชอบดี ครูไม่ค่อยจะพอ เพราะ early retire ออกไป 11 คน ครูก็ขาด เช่นครูพละ และครูเกษตรก็ได้ครูจากกคน. และตำรวจมาช่วยสอน ครูเกษตรไม่มีเลย และก็ได้อาจารย์เกษียณ มาช่วยด้วย โดยไม่คิดค่าสอน” (กรรมการการศึกษา)

“สำหรับครู ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ครองตน ครองคน และครองงานอยู่แล้ว ซึ่งชมความมีระเบียบวินัยของครู ทุกวันพุธครูจะแต่งชุดลูกเสือ วันพฤหัสบดี แต่งชุดผ้าไหม และการทางอาหารกลางวันของครู ทุกวันจะมาทานร่วมกันทุกคน ยังไม่เห็นว่ามีที่ไหนทำเช่นนี้ได้ แม้กระทั่งโรงเรียนใหญ่ ซึ่งที่นั่นทำได้ ที่ทำได้ เพราะครูให้ความร่วมมือ และครูจะสอนหนักมาก นอกจากต้องรับผิดชอบแล้วก็ต้องสอนแทนครูที่ป่วยบ้าง” (กรรมการการศึกษา)

“คณะครูก็เอาใจใส่นักเรียนดี ไม่ว่าจะเป็นการสอนและกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ก็ได้ผล ก็ติดอันดับถึงระดับจังหวัด กิจกรรมต่างๆก็ได้รับรางวัลหลายๆอย่าง” (ผู้ปกครอง)

“ครูในโรงเรียนสอนดี พูดจาไพเราะ ไม่ตีนักเรียน ครูที่น่าเอาอย่าง เป็นคนที่ร่าเริง คุยสนุก สอนดี พูดตลก ชอบเล่นกีฬา ครูได้สอนให้คิด ให้แสดง” (นักเรียนป.4/1)

“ครูดี สอนนักเรียนดี สอนไม่ให้อึดมาก สอนเป็นกลุ่ม เดี่ยว ฝึกคิด ฝึกเขียน ฝึกแสดง มีการรายงานหน้าชั้น” (นักเรียนป.5/1)

“ครู 20 คน ภารโรง 2 คน ปีที่ผ่านมาครูเข้าโครงการเกษียณก่อนกำหนด 11 คน ภาวะวิกฤตเกิดขึ้น ครูต้องแบกภาระเยอะ ก็พ้นฝ่าออกมา 1 ปีโดยการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาครู ตอนนั้นไม่มีผู้ช่วย ผู้อำนวยการต้องช่วยทุกอย่าง และได้ประสานครูที่เกษียณไปแล้วมาช่วยสอนและติดต่อกับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนเพื่อขอครูมาช่วยสอนในวิชาที่ขาดแคลนและได้ใช้ภูมิปัญญาแก้ปัญหาที่ตนเองก็อยู่ได้ ครูทุกคนจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบและเสียสละ มีครูผู้หญิงทั้งหมด และมีความต้องการครูพละอันดับหนึ่งและครูดนตรีอันดับสอง ครูศิลปะจะตามมา ไม่ว่าจะเป็นวงดุริยางค์ครูก็ทำกันเองถึงแม้ครูไม่มีความสามารถแต่ก็ไปประสานกับบุคลากรภายนอกที่มีความสามารถมาช่วยเราตรงนี้ประสบผลสำเร็จพอสมควร แต่ความจำเป็นเดือนร้อนก็ยังมียู่ คือตอนนี้อัตราครูติดลง 4 ตำแหน่ง ครูขาดแคลน ได้ครูมาช่วยราชการบ้าง ตอนนี้ก็พอจะอยู่ตัว มีครูแกนนำตามแนวปฏิรูป 4 คน ครูกับครูจะมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และได้รับความกรุณาจากชุมชนเป็นอย่างมาก และในสายตาคงชื่นชมครูและทำงานเป็นที่พอใจของชุมชน” (ผู้บริหาร)

การพัฒนาครู

ในการพัฒนาครูในโรงเรียนก็มีวิธีการต่างๆที่ช่วยส่งเสริมความรู้ และช่วยพัฒนาครูให้มีความกระตือรือร้น สามารถพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้ ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการพัฒนาครูได้ 2 วิธีดังนี้

1. การจัดปัจจัยสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเอง เช่น การจัดเอกสาร มุมอ่านหนังสือให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าและศึกษา

“มีเอกสารให้ครูได้อ่านได้ศึกษาและก็การประชุม อบรมก็จะให้ครูไปอบรม และการศึกษาต่าง ๆ ก็ให้ครูทำ และให้ครูมีความกระตือรือร้น ส่วนการทำผลงานครูให้ครูทำที่ละขั้นตอน ไม่ให้ไปลอกเลียนแบบใคร เราจะทำตามสภาพที่แท้จริง ตามปัญหาที่พบ และให้ครูเน้นการปฏิรูปการศึกษา” (ผู้บริหาร)

2. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง กิจกรรมก็มีหลากหลายกิจกรรมที่ช่วยให้ครูพัฒนาตนเองทั้งการเพิ่มเติมความรู้และพัฒนาความสามารถของครู สามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1 การอบรม มีทั้งการจัดอบรมภายในโรงเรียนเอง และส่งครูเข้ารับการอบรมจากภายนอกและให้นำความรู้ต่างๆมาถ่ายทอดให้กันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานกันเป็นทีมเป็นคณะ และให้ครูได้ลงมือปฏิบัติงานกันอย่างแท้จริง

“ให้ครูได้รับการอบรมทุกครั้ง บางครั้งมีอะไรใหม่ๆ ก็เชิญวิทยากรพิเศษมาอบรมให้คณะครูโดยตรง ก็มีโรงเรียนอื่นมาเข้าร่วมกับเราบ้าง ส่วนวิจัยในชั้นเรียนก็มีเพื่อนครูไปอบรมที่ราชภัฏสุรินทร์ประมาณ 3-4 คน” (ครูผู้สอนป.2/2)

“จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ให้ครูนำผลงานมาแลกเปลี่ยนกัน ส่งครูไปอบรม และนำรูปแบบดี ๆ มาเล่าสู่กันฟัง” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ก็มีให้ครูได้อบรมศึกษาหาความรู้ และเปิดโอกาสให้ครูสมัครอบรมและศึกษาก็จะสนับสนุนให้ไปเต็มที่ ถึงแม้จะเป็นงบตนเอง ครูก็มีความกระตือรือร้น” (ครูแกนนำ)

“รอบปีที่ผ่านจะเน้นเรื่องการปฏิรูป” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จะเน้นการฝึกอบรมการประดิษฐ์ ก็มีบ้างที่อบรมเรื่องวิจัย ก็มีบ้างที่ยังไม่ได้อบรมเรื่องวิจัย ก็ยังไม่ได้อบรมกันหมด” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.2 พาไปศึกษาดูงาน ซึ่งทางโรงเรียนก็มีการพาครูไปศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ปีละประมาณ 2 ครั้ง การไปดูงานส่วนใหญ่จะไปดูงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ก็จะทำให้ครูแต่ละชั้นเข้าไปศึกษาและสอบถามข้อมูลในแต่ละชั้นหรือแต่ละงานที่ครูได้รับมอบหมาย

“เฉลี่ยแล้วประมาณ 2 ครั้ง เช่น การไปดูการปฏิรูปโดยตรง แล้วก็แบ่งกันไปดูตามชั้นเลย ดูการจัดการเรียนการสอน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.3 มีการจัดประชุมครูอย่างสม่ำเสมอ ให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานของตนเอง

“การทำงานก็จะทำเป็นทีม ใครสนใจทำอะไรอยากรู้เรื่องอะไรก็จะให้กัน ไม่มีการปิดบัง โรงเรียนอื่นมาเราก็ให้เผยแพร่ผลงาน” (ครูผู้สอนป.1/1)

2.4 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ครูมีโอกาสไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน นอกจากนั้นก็เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมเรียนรู้กับครูข้างนอกและร่วมทำงานกับบุคคลภายนอกโรงเรียนด้วย

2.5 ครูแกนนำ การที่โรงเรียนมีครูแกนนำอยู่ในโรงเรียนจะมีบทบาทเป็นอย่างมากในการพัฒนาครูเป็นผู้มีผลงานเป็นที่น่าชื่นชม สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นตัวอย่างแก่ครูคนอื่นและยังเป็นผู้นำในการทำงานด้านการเรียนการสอน เป็นผู้ที่ทดลองปฏิบัติงานที่รับตามนโยบายมาและนำไปขยายผลให้กับครูคนอื่น ๆ และยังมีส่วนช่วยให้ครูคนอื่นมีการพัฒนาตนเองด้วย

“ทางสพจ.คัดมา ก็มีรายชื่อทางโรงเรียนเสนอไป ปีนี้ก็จะขอเพิ่มอีก ก็จะขยายผล ครูแกนนำก็เยอะมาก ทำหลายอย่างหน่วยกล้าตาย ทำก่อนเขา ผิดถูกไม่รู้ ทำไปก่อน ทดลองไปก่อนแล้วก็ทำตามนโยบาย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ก็ทำตามนโยบาย ลองทำก่อน นำไปใช้กับเด็กแล้วก็นำเสนอ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.6 การนิเทศภายใน ก็จะมีการนิเทศจากผู้บริหาร จากฝ่ายวิชาการและจากครูแกนนำ

“การนิเทศภายใน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การพูดคุยก็มีการพูดคุยในตอนกลางวัน เจอกันที่ไหนก็คุยกันไป คุยกันในตัว และพอก็มีการแต่งตั้งครูแกนนำ และหัวหน้าสายออกนิเทศกันในสายชั้นกันเอง คุยกัน ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.7 การมาดูงานของผู้อื่น ก็เป็นการตรวจสอบงานของครูในตัว ทำให้ครูได้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง ได้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพิ่มเติม ทำให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาางานของตนได้อีก และครูทุกคนต้องพร้อมที่จะนำเสนองานได้ทุกคน ต้องเข้าใจงานของตนเองและงานของโรงเรียน

“บางครั้งท่านผอ.ก็จะให้มาเป็นตัวแทนนำเสนอในที่ห้องประชุมก่อน จากนั้นก็จะให้เขามาดูตามห้องใครก็ได้ พูดได้หมดทุกคน เรียกคนไหนก็ได้หมด ต้องพร้อม มาเยอะมาก ก็มีขอวิทยากรออกไปข้างนอกก็มี เราเป็นแกนนำที่นี้เราช่วยได้เยอะ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.8 เป็นวิทยากรหรือนำเสนองาน การที่ครูได้ไปเป็นวิทยากรในการอบรมหรือไปนำเสนองานของตนเองทำให้ครูเตรียมพร้อม และเข้าใจงานของตนเองมากขึ้น แต่บางครั้งการไปนำเสนองานข้างนอกบ่อยจนเสียการทำงานก็อาจเกิดผลเสียได้ ผู้บริหารก็มักจะให้ที่อื่นมาดูงานที่โรงเรียนแล้วครูก็นำเสนองานได้ และไม่เสียการเรียนการสอนด้วย

“เป็นวิทยากรที่อื่น ก็ทั้ง 4 คนก็ได้ แต่ท่านผู้อำนวยการก็ไม่อยากให้เราออกไปมากนัก เพราะกลัวจะเสียการเรียนการสอน เพราะถ้าเราออกไปนำเขา ออกไปพูดกับเขาแล้วตนเองไม่ได้สอน ก็ไม่มีประโยชน์ไม่ได้ผล สู้ให้เราทำของเรา สอนเด็กของเราแล้วให้เขามาดูเราดีกว่า ท่านต้องการอย่างนั้น พวกเขาถนัดสอน ทำ เอกสาร หลักฐานก็อ่อนกันด้วย นอกจากครูแกนนำ ก็มีครูคนอื่น ก็ได้นำเสนอชิ้นงานของครู” (ครู : กลุ่มสนทนาใน จ.สุรินทร์)

2.9 กิจกรรมการฝึกทักษะ โดยผู้บริหารจะฝึกทักษะการทำงาน ฝึกกระบวนการคิด และให้ครูทดสอบตัวเอง โดยระหว่างการประชุม ผู้บริหารมีการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาให้ครูทำซึ่งก็มีด้วยกันหลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมคลายเครียด วัดและประเมินตนเอง ทำให้ครูได้รู้จักตนเองและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ด้วย

“ก็จะมีการทดสอบ ประเมินตนเอง ประเมินผู้บริหาร ทดสอบทักษะต่าง ๆ เช่น การสังเกต ลักษณะเป็นไปงาน ให้ครูดูและทำ” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ให้ทำตอนนั้นตอบตอนนั้น เป็นการตรวจสอบตัวเองใครเครียดน้อยใครเครียดมาก สอนไปใครได้คะแนนเท่าไร ก็เป็นการปฏิรูปไปในตัว” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ก็ดี ได้รู้จักตัวเองตนเอง สิ่งที่เราว่าเราทำถูกแล้วซึ่งบางครั้งอาจไม่ถูก อาจไม่ใช่ บางอย่างก็ตรงแล้ว ใช่แล้ว เช่นการพูดคุยกับเด็ก จะพูดอย่างไร วิธีการทำโทษเด็กอย่างไร เขามีความทุกข์มาครูจะพูดกับเขาอย่างไร ปลอดภัยอย่างไร ก็จะมีมาให้ครูทำ บางครั้งเราพูดอย่างนั้นนะคิดว่าดีแล้วบางครั้งก็เป็น choice ที่ 2 ไป ก็ทำให้ครูรู้ว่าควรพูดอย่างไร โอกาสต่อไปก็จะได้นำไปใช้ ท่านผอ.เอามาให้เรา check ตนเอง ก็มี

มากมายตลอดปีที่ทำ นึกไม่ออกทำกันทุกเดือน มีหลากหลาย check อารมณ์ สติปัญญา การสังเกต รูปแบบ หลากรูปแบบ ท่านก็ให้ check ท่านย้อนกลับบ้าง” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2.10. ให้ครูทบทวนปฏิบัติการ เพื่อครูจะได้รู้จักนักเรียนและสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

“ส่วนใหญ่ก็พูดถึงการวิจัยเด็กเป็นรายบุคคล แก้ปัญหาเขาอย่างไร ช่วยเขาอย่างไร นี่คือพื้นฐานจริง ๆ ที่เราได้มา แล้วเราก็ปฏิบัติกันจริง ๆ ก็จะมีวิธีช่วยเหลือเด็กทุกคน ทุกห้องก็จะทำกัน เช่นเด็กอ่อนบ้าง เด็กไม่สมมุติชั้นบ้างและเด็กเรียนร่วม และเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ทั้งที่อยู่ชั้นป.5 เด็กไม่สมมุติชั้น คือเด็กที่อยู่ป.5 แล้วแต่ความรู้เขาอยู่แค่ป.2-3 อยู่ อ่อนมาก แก่ยากมาก ในอำเภอนี้ก็มี พี่มีโอกาสได้ไปประเมินที่อื่นก็มีมากกว่าเราด้วยซ้ำ เด็กเรา 37 คนจะมีหนักหน้อยก็ป.5/2” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.สุรินทร์)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง บูรณาการและยืดหยุ่นการเรียนการสอน มีการวางแผนและเตรียมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น มีการพัฒนาการเรียนการสอนและกิจกรรมทุก ๆ ด้าน ไม่เพียงแต่ด้านวิชาการอย่างเดียว มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นแล้วให้นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งการเริ่มต้นการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ได้เริ่มต้นจากการที่ครูร่วมปรึกษาหารือกันและวางแผนตกลงร่วมกันว่าแต่ละเทอมจะมีการพาเด็กในแต่ละระดับชั้นออกไปเรียนกับท้องถิ่นของตน ซึ่งทุกระดับชั้นก็จะรับรู้และได้จัดทำหลักสูตรในแต่ละระดับชั้นขึ้นมาเพราะแต่ละชั้นจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่นๆประกอบด้วย ทำให้แต่ละระดับจะมีกิจกรรมและเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับชั้น ซึ่งการพาไปศึกษานอกสถานที่ผู้บริหารจะรับรู้และเป็นผู้อนุญาต โดยการออกไปนอกสถานที่ทุกฝ่ายต้องมีการเตรียมงาน เตรียมตัว มีการวางแผน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จะร่วมมือกันระหว่างครูพาพานอกไป จึงทำให้ครูมีความสะดวกมากขึ้นเพราะมีครูหลายคนร่วมกันคิด ร่วมจัดกิจกรรมและควบคุมการออกไปศึกษานอกสถานที่

การจัดการเรียนการสอนในระดับประจำชั้นปีที่ 1- 4 ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา และระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สอนเวียนเป็นรายวิชา บางระดับชั้นจะมีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เช่น สังเกตพบเห็นว่าวิชาพลศึกษาชั้นประถมปีที่ 2/1 กับ 2/2 ให้เด็กมาเรียนร่วมกันและครูร่วมกันสอน เด็ก ๆ มีความสนุกสนาน ครูก็มีความสุข

“สภาพการจัดการเรียนการสอนหลังจากปฏิรูป โรงเรียนจะขนานรับนโยบายปฏิรูปค่อนข้างเร็ว ตรงที่ครูมีความกระตือรือร้น ที่เราทำประสบผลสำเร็จคือ การทำหลักสูตรโรงเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เพราะเราเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาเป็นหัวใจ มาเป็นหลักสูตรและก็เชื่อมโยงความรู้จากโรงเรียนไปสู่ท้องถิ่นซึ่งก็ทำประสบผลสำเร็จพอสมควร ซึ่งเราจะทำหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรโดยใช้การเรียนรู้นิยมชมชอบ ท้องถิ่นจะมี

อะไรที่เด่น ๆ คือกาลละเมอ เด็กก็จะไปเรียนรู้เลยก็ไปตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ก็จะไปไปรษณีย์บ้าง โรงพัก บ้าง ไปเทศบาลบ้าง ปราสาทก็ไปทุกชั้นเรียน อนุบาลก็ไปได้ก็ให้เห็นรูปร่าง นอกจากนั้นก็มีการใช้ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วย จะดึงครูอาวุโสมาช่วย และเอาบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น คนที่เลี้ยงปลาประสบผลสำเร็จมาช่วยเป็นวิทยากร กิจกรรมทุกกิจกรรมขอให้มุ่งเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีความรู้ เป็นคนดี และเน้นสุขภาพ โดยนโยบายของโรงเรียนกล่าวว่าสุขภาพอนามัยดี เรียนดี มีคุณธรรม กิจกรรมเด่น เป็นประชาธิปไตย นี่เป็นปรัชญาของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนจะทำตามกิจกรรมนั้นโดย กิจกรรมจะต้องสนองนโยบายของโรงเรียนโดยจะต้องอยู่ที่เด็ก” (ผู้บริหาร)

“ก็เน้นเป็นสาย เช่นป.1-4 ครูจะประจำชั้น แต่ก็มีการขอความร่วมมือการศึกษานอกโรงเรียน เอาครู พละมาช่วยในสายชั้นป.4 และครูเกษตร มาช่วยสายชั้นป.4 และก็มีครูที่ย้ายมาใหม่ก็มาช่วยสายชั้นป.1 และ ครูสายชั้นป.5-6 จะสอนเขียน และมีการบูรณาการ เวลาการบูรณาการที่สอนประจำชั้นก็บูรณาการของตนเอง ทุกกลุ่มประสบการณ์ ถ้าเป็นครูป.5-6 เขาจะบูรณาการร่วมกัน” (ครูผู้สอนป.2/2)

“จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หลักสูตรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการ” (ครูผู้สอนป.2/1)

“มีการจัดการเรียนที่เน้นจะเป็นแบบบูรณาการที่ลองใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เด็กเรียนอย่างมีความสุข ได้ประสบการณ์ตรง” (ครูผู้สอนป.1/1)

“นโยบายก็จะจัดประจำชั้น ก็จะมีประจำสายวิชาเฉพาะป.5-6 แต่ละคนก็จะหนักเต็มที่ วิธีการก็จะทำตามแบบใหม่ที่ไม่ไปบรมมาคือ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นเด็กให้ปฏิบัติได้มีส่วนร่วมในทุกเรื่อง ให้เด็กเป็นผู้ทำมากที่สุดก็จะเปลี่ยนบทบาทของครูจากเดิมที่พูดอย่างเดียว ได้เป็นผู้แนะนำ พูดให้เด็กได้กระทำมากขึ้น ผลที่ตามมา เด็กยังไม่ชิน ผลที่ได้ยังไม่ดีเท่าที่ควร เด็กยังไม่มีความรู้ ครูก็ต้องแนะนำเหมือนเดิม บางทีก็เป็น นางเอกบ้าง แต่ก็ยังมีอยู่ ครูค่อย ๆ ช่วยไป ก็คิดว่าอีกหลายปี ก็คงดีขึ้น เพราะก็ได้ฝึกมาแล้ว” (ครูผู้สอนป.5/1)

“โรงเรียนจะได้รับเป็นโรงเรียนแกนนำ ก็จะเน้นการสอนแบบบูรณาการ เพิ่งเริ่มปีนี้ เปิดโอกาสให้ครู พาเด็กไปเรียนนอกสถานที่ และให้คำนึงถึงความต้องการของเด็ก ครูก็จะสอบถามถึงความต้องการของเด็ก ก็จะตอบสนองตามโอกาส ถ้าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง” (ครูผู้สอนป.5/2)

“สอนให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเอง ทั้ง mind mapping การทดลอง การทำงานกลุ่ม การศึกษา นอกสถานที่ หลักสูตรท้องถิ่น พาเด็กไปศึกษา สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ศึกษาท้องถิ่นในสถานที่สำคัญ สถานีอนามัย ที่ว่าการอำเภอ หอสมุดราชกุมารี ร้านค้าที่เป็นที่นิยม เช่น ร้านกาลละเมอ สถานีรถไฟ

ประสาท นักเรียนยังได้สร้างนวัตกรรมของนักเรียนเอง และมีการคัดเลือกผลงานที่ดีที่สุดเป็นตัวอย่าง ก็นำงานทุกสายชั้น เข้าไปในห้องเรียนพบว่าเด็กจะมีประวัติในห้องเรียน และสังคมมีคตินักเรียน เด็กจะได้อบรมรู้ในหลาย ๆ ด้าน ในสายชั้น ครูจะเป็นผู้กำกับ นักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการ สนใจเป็นกลุ่ม ๆ (กรรมการการศึกษา)

“คิดว่าโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมมาในทิศทางที่คาดว่าถูกต้องแล้ว ครูก็ดำเนินการปฏิบัติการศึกษายึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง” (ผู้ปกครอง)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ในการทำวิจัยปฏิบัติการของครู

2.1 สภาพปัจจุบันในการทำวิจัยปฏิบัติการ

2.1.1 ปริมาณการทำวิจัยปฏิบัติการ

สภาพการทำวิจัยปฏิบัติการที่โรงเรียนกรณีศึกษาที่สุรินทร์นี้ยังมีน้อยมากคิดเป็น 15 % ของครูที่ทำวิจัยและมีผลการวิจัยที่มีหลักฐานค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนอีก 25 % กำลังจะดำเนินการทำซึ่งยังไม่สมบูรณ์มากนัก แต่ก็ฝึกให้ครูได้ทำวิจัย และที่เหลือ 60 % ยังไม่ได้หาทางแก้ปัญหาหรือทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเลย ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ครูพบว่าครูที่นักวิจัยได้ทำวิจัยจำนวน 3 เรื่อง และ 2 เรื่อง และครูที่กำลังดำเนินการวิจัยอยู่จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งสามารถแสดงได้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการของโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 2

ครูผู้วิจัย	ชื่อประเด็นวิจัย	รูปแบบการวิจัย/วิธีวิจัย	การนำผลวิจัยไปใช้
1. ครูนักวิจัยที่สอนในระดับอนุบาล	พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม	- ฟังนิทานประกอบคุณธรรม - การแสดงบทบาทสมมติ - ใช้กิจกรรมสหนาการ - การจัดกิจกรรมพัฒนาจิตพิสัย - การเยี่ยมบ้านเด็ก - แจกเอกสาร แผ่นพับ แก่ผู้ปกครอง ในเรื่องการดูแลเด็ก	- ทำให้เข้าใจระดับพัฒนา ด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ของเด็กจะเป็นประโยชน์ ที่จะเอื้อต่อพัฒนาการ รอบด้าน
	ส่งเสริมจริยธรรมเด็กที่เล่นรุนแรงและรังแกเพื่อน	- นิทาน เพลง เกม เอกสารฝึกมารยาท คู่มือการจัดกิจกรรม	- ทำให้นักเรียนที่มีเล่นรุนแรง มีจริยธรรมที่ดีงามและไม่รังแกเพื่อน

ครูผู้วิจัย	ชื่อประเด็นวิจัย	รูปแบบการวิจัย/วิธีวิจัย	การนำผลวิจัยไปใช้
2. ครูนักวิจัยผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาไทย	ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลวิชาภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย - วิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน - สสำรวจการฟัง พูด อ่าน เขียน - การวางแผนพัฒนาเด็กที่มีปัญหา ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา - ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการให้นักเรียนรายงานตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้สามารถวิเคราะห์และแบ่งกลุ่มนักเรียน และสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม - ทหาวิธีการช่วยเหลือกลุ่มที่อ่อนต่อไป
	พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> - สอนซ่อมเสริม - สร้างแบบฝึกด้านการอ่าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนภาษาไทย การอ่าน พูด เขียนดีขึ้น
	พัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เอกสารประกอบ - ให้นักเรียนปฏิบัติจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้น
3. ครูแกนนำสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาคณิตศาสตร์	พัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านคณิตศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - รายงานพัฒนาผู้เรียนภาพรวมทั้งชั้น - ข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม - ข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล - กิจกรรมซ่อมเสริมแก่เด็กเรียนอ่อน และใช้กิจกรรมสอนเสริมเพิ่มความสามารถกับเด็กเก่งและ ปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น
2. ครูแกนนำสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คณิตศาสตร์	พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - ดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ - วิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน - การวางแผนพัฒนาเด็กที่มีปัญหาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา - ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล - ซ่อมเสริม 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้สามารถวิเคราะห์แบ่งกลุ่มนักเรียนและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม - ทหาวิธีการช่วยเหลือกลุ่มที่อ่อนต่อไป
4. ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างแบบฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางทักษะทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน

2.1.2 ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการ

ลักษณะการวิจัยของครูมีด้วยกันหลายลักษณะ ลักษณะอย่างหนึ่งที่เป็นการทำวิจัยปฏิบัติการแบบทำกันทั้งโรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนมีนโยบายให้ครูทุกคนได้ปฏิบัติ คือ การวิเคราะห์หลักสูตร เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน โดยให้ครูได้คิดหรือหรือปรึกษาหารือทำร่วมกันแล้วแต่ความสมัครใจ ซึ่งทุกคนและทุกชั้นก็ได้รับนโยบายและไปดำเนินการทำต่อไป ซึ่งการทำวิจัยลักษณะนี้มี 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์หลักสูตร เป็นงานที่ครูทุกคนต้องทำกันทุกคนเพื่อจะได้ให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก โดยการวิเคราะห์หลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเป็นระดับชั้น ซึ่งในระดับชั้นอนุบาลก็จะมีกรวิเคราะห์หลักสูตรแล้วมาทำแผนการสอนให้ตรงกับทางสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

“วิเคราะห์หลักสูตรจะทำกันทุกห้อง” (ผู้บริหาร)

“อนุบาลจะเอาหลักสูตรเอาไปให้ตรงกับแผนการสอนที่สพช.ตั้งมา ในหน่วยที่เท่าไร เช่น เด็กจะเรียนรู้สิ่งสำคัญในท้องถิ่น วันสำคัญ ก็เอาที่โรงเรียนตั้งขึ้นมาแล้วเขียนแผนออกมา เด็กก็จะเรียนรู้ตามนั้นก็จะมีแผน มีกิจกรรม มีงานอยู่ในนั้น เราไม่ได้ใช้แผนกรมวิชาการ ก็เขียนขึ้นมาเอง เพราะว่าอนุบาลต้องเขียนมาเอง ตรงนี้ก็ไม่ต้องเอาไปผนวกแล้วหว่านเข้าแล้วก็บูรณาการอีกที” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

2. การศึกษาเด็กและวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล ครูทุกชั้นในโรงเรียนได้มีการเก็บข้อมูลเด็กทั้งด้าน ครอบครัวยุทธศาสตร์ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งครูก็จะมีวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์เด็ก ผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน มีกิจกรรมให้เด็กทำ มีแบบฟอร์มให้เด็กตอบ การเก็บข้อมูลเด็กและวิเคราะห์เด็กทุกด้านก็จะเห็นความบกพร่องของเด็ก ซึ่งก็ทำให้ครูทราบปัญหาและสาเหตุของเด็ก ซึ่งเกิดจากตัวเด็ก เช่น สติปัญญา และร่างกาย ที่เป็นมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากครอบครัว เช่น พ่อแม่แยกทางกัน เด็กอยู่กับตาบยาย หรือบางคนพ่อแม่เจ็บป่วย ปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ความยากจน จากนั้นครูนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลก็จะเห็นปัญหาของแต่ละคนว่ามีปัญหาอย่างไร และแก้ไขอย่างไร บางสิ่งที่แก้ไขได้โดยไม่ต้องใช้เวลามากครูก็จะลงมือปฏิบัติ เช่น ปัญหาด้านความยากจน ก็จะมีการพิจารณาทุน หรือ อุปการณืให้ ปัญหาด้านครอบครัวก็จะปรึกษาและให้ความช่วยเหลือให้ และปัญหาด้านการเรียนการสอน ครูก็จะคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้คิดหาวิธีการ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยเหลือเด็ก แต่จะใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมซึ่งครูบางคนก็จะทำแผนการซ่อมเสริมโดยเฉพาะและก็นับถือผลการซ่อมเสริมอยู่เสมอ ดังตัวอย่างในภาคผนวก ข

“ก็จะเป็นการสำรวจเด็ก วิเคราะห์เด็ก และก็จะบอกปัญหาที่พบและเครื่องมือที่เขาใช้ ตรงนี้ยังไม่ได้เสนอมา แต่ยังมีอยู่” (ผู้บริหาร)

“มีการเก็บข้อมูลความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ด้านสติปัญญา ด้านความประพฤติ แล้วก็ทำแนวทางแก้ไข ส่วนใหญ่ก็จะนำมาสอนซ่อมเสริม เด็กเก่งก็จะเสริม เด็กอ่อนก็จะซ่อม” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ก็ไปเก็บข้อมูลเด็ก สำนวว่าเด็กคนไหนเรียนระดับไหน อ่อนอะไร ก็นำมาแก้ปัญหา วิธีการแก้ก็มีการสอนซ่อมเสริม มีแผนการสอนต่างหากจากคนที่เก่งกว่า ก็ไม่บีบ ปล่อยเขาก่อนแล้วเอาแบบฝึกที่เขาทำได้มาให้ทำก่อน ตอนนั้นก็เป็นการบันทึกแผนซ่อมเสริม ก็มีบ้าง ที่ศึกษาเด็กรายบุคคลก็ทำ 4 ท้อง ศึกษาแล้วก็ดูพัฒนาคนที่เก่ง และก็พัฒนาคนที่อ่อน ก็ได้ทำอยู่ ก็มีการเก็บข้อมูล เช่นแบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึก ไม่ว่าเด็กจะมาพูดอะไรก็จะบันทึกเอาไว้ เด็กก็จะมาเล่าบอก เด็กค่อนข้างไว้วางใจก็ได้รู้ ก็จะมีปัญหาและความลับต่าง ๆ ก็จะแก้ปัญหาทั้งโรงเรียนด้วย ถ้ามีปัญหาหนัก ๆ ก็ได้เข้าไปคุยกับผู้ปกครอง” (ครูนักวิจัยป.5)

“มีการเก็บข้อมูลเด็กด้านความประพฤติ สุขภาพ การเรียน ทุกด้าน เพียงแต่นำเสนอไม่ค่อยเป็นระบบ มีการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์เด็ก สังเกตและบันทึกเป็นเล่ม ๆ” (ครูผู้สอนป.4/1)

“วิเคราะห์เด็กแล้วก็มาสอนซ่อมเสริม วิเคราะห์เป็นรายบุคคล ก็จะมีว่าเด็กคนไหน อ่านไม่ได้ คิดไม่เป็น” (ครูผู้สอนป.5/1)

“ตอนนี้ก็ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล เด็กห้องเรามี 3 กลุ่ม กลุ่มอ่อนมี 7-8 คน ปานกลาง 20-30 คน กลุ่มเก่ง 6-7 คน ก็ศึกษาเด็กว่าเขามีปัญหาอะไรไหม โดยเฉพาะกลุ่มอ่อนเด็กคนนี้อ่านหนังสือไม่ออกเพราะอะไร นั่งเฉยทั้งวันก็มี บอกอะไรก็เฉย ตีก็เฉย ก็ได้ไปซักถามกับผู้ปกครอง ก็เป็นตั้งแต่พ่อ เจียบซิม ก็ศึกษาเป็นคนๆ ก็ศึกษาข้อมูลด้านครอบครัว นิสัย กิจกรรมในแต่ละวัน ชอบอะไร จะดูเขาหมด เด็กบางคนชอบอีกอย่าง ก็มีการบันทึกไว้ ได้ไปสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ก็ไปเยี่ยมบ้านว่าเด็กคนนี้ทำไมถึงเป็นแบบนี้ มีเด็กคนหนึ่ง ร้องให้ทั้งวัน ก็ศึกษาถามที่บ้าน เขาคิดถึงแม่ เพราะไปทำงานที่กรุงเทพ ก็อยู่กับยาย พ่อก็แต่งงานใหม่ เขาคิดถึงแม่เขาบอก” (ครูผู้สอนป.1/2)

“มีการเก็บข้อมูลเด็กทุกคน ประวัติ ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ ศึกษาจากผู้ปกครอง ตัวเด็กเอง และเพื่อนเด็ก ก็ให้มีการเขียนเอง เขียนเพื่อน” (ครูแกนนำ)

“ข้อมูลเด็กส่วนมากจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการแนะแนว ซึ่งก็ทำงานแนะแนวด้วย ก็มีทะเบียนสะสมประวัติ ข้อมูลส่วนตัว ด้านการเรียน” (ครูผู้สอนป.2/2)

“ที่ไม่เชิงวิจัย เป็นการรู้จักเด็กเล็ก แต่ก็ละเอียดกว่า พี่ทำวิชาคณิตศาสตร์ เหมือนทดสอบเด็ก และพี่ก็เอาข้อมูลเก่ามาดูแล้วแยกเด็กเป็นกลุ่ม เป็นกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน เด็กกลุ่มไหนต้องให้ความช่วยเหลือเขาตรงไหน กลุ่มเก่งก็ต้องช่วยนะ ต้องเสริมเขา เวลาเขาไปสอบที่ไหนก็ต้องช่วยมีเวลาเสริม กลุ่มอ่อนก็ต้องซ่อม เขามีปัญหาที่ต้องมาดู อย่างคนนี่เราให้เขาทำแบบทดสอบ คนนี้เขามีปัญหาเรื่องการคิดคำนวณ บางคนมีปัญหาเรื่องโจทย์ปัญหา มีหลายกระบวนการ แบ่งตามสมรรถภาพของเด็ก แต่ละคนไม่เหมือนกัน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ส่วนใหญ่ก็พูดถึงการวิจัยเด็กเป็นรายบุคคล แก้ปัญหาเขาอย่างไร ช่วยเขาอย่างไร นี่คือพื้นฐานจริง ๆ ที่เราได้มา แล้วเราก็ปฏิบัติกันจริง ๆ ก็จะหาวิธีช่วยเหลือเด็กทุกคน ทุกห้องก็จะทำกัน เช่น เด็กอ่อนเด็กไม่สมบูรณ์ชั้นบ้างและเด็กเรียนร่วม และเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ทั้งที่อยู่ชั้นป.5 เด็กไม่สมบูรณ์ชั้น คือเด็กที่อยู่ป.5 แล้วแต่ความรู้เขาอยู่แค่ป.2-3 อยู่ อ่อนมาก แก่ยากมาก ในอำเภอนี้ก็มี พี่มีโอกาสได้ไปประเมินที่อื่น ก็มีมากกว่าเราด้วยซ้ำ เด็กเรา 37 คนจะมีหนักหน่อยก็ ป.5/2” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

3. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ทางโรงเรียนได้ประชุมและมีนโยบายให้คณะทุกคนได้วิเคราะห์หลักสูตรแล้วก็ให้นำมาคิดและปรึกษากันเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอน โดยวิธีการและเนื้อหาที่ให้ครูในแต่ละระดับชั้นหรือสายชั้นร่วมกันคิดและร่วมกันทำ ซึ่งในระดับสายชั้นก็จะออกไปเรียนรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ครูทุกคนที่สอนในระดับนี้จะมาร่วมกันคิดและร่วมกันปฏิบัติพาเด็กไปรู้จักท้องถิ่นของตนเองและได้เรียนรู้ของดีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้

“ก็จะมีนโยบายการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ก็จะประชาสัมพันธ์ให้ครูทำ ทุกห้องก็จะทำ และแหล่งเรียนรู้ภายนอก เราจะพาเด็กไปเรียนรู้จริง” (ครูผู้สอนป.2/1)

“การทำหลักสูตรโรงเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เพราะเราเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาเป็นหัวใจ มาเป็นหลักสูตรและก็เชื่อมโยงความรู้จากโรงเรียนไปสู่ท้องถิ่นซึ่งก็ทำประสบผลสำเร็จพอสมควร ซึ่งเราจะทำหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรโดยใช้การเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่นจะมีอะไรที่เด่นๆ คือกาละแม เด็กก็จะไปเรียนรู้เลยก็ไปตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ก็จะไปประชณีย์บ้าง โรงพักบ้าง ไปเทศบาลบ้าง ปราสาทก็ไปทุกชั้นเรียน อนุบาลก็ไปได้ก็ให้เห็นรูปร่าง นอกจากนั้นก็มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วย จะดึงครูอาวุโสมาช่วยและเอาบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น คนที่เลี้ยงปลาประสบผลสำเร็จมาช่วยเป็นวิทยากร” (ผู้บริหาร)

“เรื่องหลักสูตรท้องถิ่นก็จะเริ่มต้นสำรวจ แหล่งเรียนรู้ สิ่งที่เราจะสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้จากที่ไหนบ้าง ครูที่แต่ละที่เป็นคนสำรวจ ร่วมกัน ก็สำรวจที่โรงเรียนก่อน สิ่งที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ก็มี สวนหย่อม ส่วนป่า

บ่อเลี้ยงปลา ห้องสมุดโรงเรียน จากนั้นเราก็ออกไปสู่ข้างนอก โดยการหารือกันก่อนว่าจะควรจะเป็นตรงไหนบ้าง ก็เริ่มตรงสิ่งที่เป็นโบราณสถานกันก่อน ก็ได้ประสาทจากนั้นก็ไปสำรวจตัวบุคคล การสำรวจบุคคลก็ร่วมกันพิจารณาก่อน ก่อนที่จะไปถึงเขา ว่าควรจะเป็นใครบ้าง โดยเอาประสบการณ์และที่ซักถามกัน เราควรเอาเรื่องใดมาเป็นบทเรียนให้กับเด็ก เป็นเรื่องที่เด็กจะต้องเรียนรู้ในท้องถิ่นของเรา ก็อากาศแลเมก็เป็นขนมหวานที่เป็นชื่อเสียงแก่ท้องถิ่น ก็เอาจุดนั้นก่อน ก็ไปพบและพูดคุยกับเจ้าตัวก่อน ก็ติดต่อขอเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่โรงเรียน เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น เขาก็ให้ความร่วมมือดี เราก็นำตัวนั้นมาเป็นหลักสูตร ก็มี 2 เรื่อง และก็เป็นที่หลักสูตรระดับโรงเรียนด้วย ทุกห้องต้องสอน แต่ครูสำรวจไว้เยอะ หลายแห่ง ครูก็แบ่งกันไป ไกล่ตรงไหน สนุกกับใครก็ให้ติดต่อก็จะแบ่งหน้าที่ ก็มีการสัมภาษณ์และมีแบบฟอร์มให้ชาวบ้านทำด้วย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

จากการสังเกตในการทำวิจัยของครูจะมีวิธีการทำวิจัยคล้าย ๆ กัน เพราะครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ครูในโรงเรียนส่วนหนึ่งก็ไม่ได้หยุดนิ่งเพียงแค่การรู้จักผู้เรียน ยังคิดค้นหาวิธีการ หรือนวัตกรรมมาช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาซึ่งก็มีทั้งแบบทำคนเดียวและมีการร่วมมือกับบุคคลภายนอก เช่น ครูกลุ่มโรงเรียนใกล้เคียง และมีศิษษานิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะนำเสนอเป็นรายบุคคลดังนี้

ครูนักวิจัยที่สอนในระดับชั้นอนุบาล

ลักษณะการทำวิจัยเริ่มแรกสนใจที่ทำวิจัย ก็ได้คิดและลองปฏิบัติทำเพียงคนเดียวและปัจจุบันได้เข้าไปร่วมกับครูในระดับสายชั้นเดียวกัน ก็คือระดับอนุบาลกับครูในจังหวัดและกำลังจะดำเนินการทำวิจัยร่วมกัน โดยมีศิษษานิเทศก์เป็นที่ปรึกษา สำหรับผลงานวิจัยที่นำเสนอนี้ยังเป็นงานวิจัยที่ได้ฝึกและเริ่มทำวิจัยปฏิบัติการด้วยตนเองเพียงคนเดียว ซึ่งครูได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการ 2 เรื่องดังนี้

เรื่องที่ 1

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ เด็กยังไม่มีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม
วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ นำนวัตกรรมเช่น นิทาน บทบาทสมมติ กิจกรรมสั้นทางการ กิจกรรมการพัฒนาจิต และการเยี่ยมบ้าน มาใช้กับนักเรียนแล้วสังเกตและบันทึกพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะความร่วมมือ ทำเพียงคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้เข้าใจระดับพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมของเด็กจะเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อพัฒนาการรอบด้าน

เรื่องที่ 2

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ ส่งเสริมจริยธรรมเด็กที่เล่นรุนแรงและรังแกเพื่อน
วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ นำนวัตกรรมเช่น นิทาน เพลง เกม เอกสารฝึกมารยาท คู่มือการจัดกิจกรรมมาใช้กับนักเรียน และศึกษารายกรณีกับเด็กที่มีปัญหารุนแรง

ลักษณะความร่วมมือ ทำเพียงคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนที่เล่นรุนแรงมีจริยธรรมที่ดีงาม ไม่รังแกเพื่อน

“ตอนนี้กำลังทำแบบพัฒนาสติปัญญา เพราะด้านสติปัญญาเด็กยังไม่เป็นที่พอใจ ก็ลองทำแบบฝึกขึ้น แล้วให้เด็กทำ ทำทั้งหมด 1 และ 2) การพัฒนาสติปัญญา ซึ่งแยกต่างหากจากร่างกาย อารมณ์ สังคม และ ทำเรื่องเด็กแกร่งแค้น” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“เด็กคนนี้เป็นเด็กก้าวร้าว ชอบทำอะไรรุนแรง วิธีแก้ไขก็มีหลายรูปแบบ แต่ละวันพฤติกรรมเขาก็จะเปลี่ยนไป บางวันเขาก็จะซิม ชอบทำร้ายเพื่อน” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ตอนนี้กำลังศึกษาอยู่กับข้างนอก และแฟนที่บ้านกำลังทำวิจัยเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ก็ได้คุยกันก็จะทำกับเขา ก็ได้ศึกษาด้วย และก็ได้ทำเป็นทีมกับข้างนอก คือ ครู ร.อนุบาล 1 คน สำโรง จอมพระท่าตุม ศรีธรรมูมิ สังขะ ตอนนี้มีอยู่ 6 คน ก็เป็นระดับอนุบาลด้วยกัน ก็จะนัดช่วงเช้าครึ่งวันเต็ม ให้ไปศึกษาปัญหาหารือกัน ปัญหาแต่ละคนก็ต่างกัน ก็นัดหมาย เดือนหนึ่งครั้งหนึ่ง ก็นัดทำที่บ้านท่านศึกษานิเทศก์จังหวัด ตั้งแต่ 8.00-12.00 ก็จะไปทำกันวันเสาร์ หรืออาทิตย์ โรงเรียนนี้ไป 2 คน ส่วน ครูอีกคนจะเข้าภาคบ่ายในระดับประถม” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

ครูนักวิจัยผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ลักษณะการทำวิจัยจะเริ่มต้นทำเพียงคนเดียวก็บางครั้งก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูคนอื่น ๆ ก็นำมาประยุกต์กับงานตนเอง ได้ดำเนินการวิจัย 3 เรื่องดังนี้

เรื่องที่ 1

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ ศึกษาเด็กรายบุคคลวิชาภาษาไทย

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ การสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลโดยวิธีการศึกษาเอกสารผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมา สัมภาษณ์ ฟังพูด อ่านเขียน วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

ลักษณะความร่วมมือ ทำเพียงคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม ทาวิธีการช่วยเหลือได้ต่อไป

เรื่องที่ 2

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ ให้ออกสารและให้นักเรียนปฏิบัติจริง

ลักษณะความร่วมมือ ทำเพียงคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมดีขึ้น

เรื่องที่ 3

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาภาษาไทย

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ สร้างแบบฝึกด้านการอ่านและสอนซ่อมเสริม

ลักษณะความร่วมมือ บริक्षाและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูแกนนำ

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนภาษาไทย อ่าน พูดเขียนดีขึ้น

ครูแกนนำผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

ลักษณะการทำงานของครูทั้ง 2 ก็เริ่มต้นทำด้วยตนเองเนื่องจากเป็นครูแกนนำด้วย จึงคิดหาวิธีการ โดยการไปศึกษาเรียนรู้จากที่อื่นมาแล้วมาเริ่มต้นทำและก็มีมีการปรึกษาหารือกันและได้ดำเนินการวิจัยคนละ 1 เรื่อง

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ รายงานพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้น มีข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล แล้วใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

ลักษณะความร่วมมือ บริक्षाและแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยกัน

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

“พี่หิบบเนื้อหาคณิตศาสตร์ ด้านคิดเลขเร็ว คิดคำนวณ โจทย์ปัญหา ความเข้าใจ เอามา 4 ด้าน โดยการเขียนข้อสอบ ไม่เน้นข้อสอบเลือกตอบ เน้นการเขียน เต็ม แล้วครูก็ได้ดูทั้งลายมือและการแสดงวิธีทำ ก็แบ่งออกมาว่าเด็กอยู่กลุ่มไหน ควรจะพัฒนาตรงไหนบ้างกับเด็กคนนี้ บางคนอ่านไม่ได้ ก็แสดงไม่ได้” (ครูแกนนำ)

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เป็นการเริ่มที่จะทำวิจัยปฏิบัติการด้วยตนเองตอนนี้ยังไม่เสร็จสิ้นก็กำลังเก็บข้อมูลและนำมาดูเส้นพัฒนา ยังไม่ได้สรุปผล ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ 1 เรื่องดังนี้

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาคุณภาพนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ สร้างแบบฝึก แล้วนำมาใช้กับนักเรียน และสังเกตพัฒนาการ

ลักษณะความร่วมมือ ทำเพียงคนเดียวยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางคณิตศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน

“ตอนนี้ก็ทำวิจัยวิชาคณิตศาสตร์ เริ่มต้นก็มีแบบทดสอบรายสัปดาห์เลย ก็มีการคิดเลขเร็ว ทักษะการคิดคำนวณ โจทย์ปัญหา และความเข้าใจ ซึ่งก็มี 4 ทักษะ” (ครูผู้สอนป.1/1)

จากการที่ครูได้เก็บข้อมูลจากเด็ก ผู้ปกครอง และจากตัวครู ซึ่งครูก็ได้ใช้หลายวิธีการในการเก็บข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทำให้ครูได้รู้ปัญหาของเด็กและพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้น ปัญหาบางอย่างครูก็ได้แก้ปัญหาลงมือปฏิบัติการทำวิจัย และปัญหาบางส่วนครูก็ให้ความสนใจและคาดหวังว่าจะทำวิจัยเพื่อช่วยแก้ปัญห การทำวิจัยช่วยให้ครูยิ่งเข้าใจเด็กมากขึ้น แก้ปัญหาเด็กได้อย่างถูกต้อง สามารถจัดสื่อและหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนของเด็ก แล้วทำให้ครูรู้ และสะท้อนการสอนของตนเอง ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่มได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาตัวครูให้เป็นคนช่างคิด หาวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กอยู่เสมอ ตัวอย่างภาคผนวก ฉ

“เด็กเราได้พัฒนา เพราะเขาได้อาเครื่องมือไปใช้กับเด็ก เด็กได้รับสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เด็กจะมีความสุข ซึ่งเมื่อก่อนไม่รู้ว่าการจะดึงเอาความคิดเด็กออกมาอย่างไรการจะดึงความคิดของเด็กออกมา การได้ให้เด็กได้เรียนปนเล่น เขาก็จะมีความสุข ความคิดของเด็กก็จะแตกออกมาจากที่ครูเราพัฒนา เพราะเด็กสนุกกับการเรียน เด็กก็จะหนัก ซึ่งานก็จะเยอะ งานก็เยอะ ครูนอกจากพัฒนางานแล้ว จะไม่หยุดนิ่งและจะคิดค้นตลอดเวลา และยังเป็นแกนนำนั้นหลายอย่างจะแตกออกมาในความคิดเขา ซึ่งขยายผลออกมาค่อนข้างจะเยอะ และที่ได้ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจของครูจะมากขึ้นหลังจากที่เมื่อก่อนต่างคนต่างทำ ครูก็จะพูดคุยปรึกษาหารือกัน” (ผู้บริหาร)

“ช่วยพัฒนาตัวครูให้รู้และเข้าใจเด็กมากขึ้น จัดสื่อได้เหมาะสมกับเด็ก” (ครูผู้สอนป.2/2)

“ก็ภูมิใจที่แก้เด็กบางส่วนได้ ถึงแม้เต็มร้อย ก็มีเปอร์เซ็นต์น้อยที่ยังไม่สำเร็จแต่ก็พอใจ สามารถแก้เด็กบางคนได้ ช่วยให้ครูพัฒนาเทคนิคตนเอง ดีขึ้น ทำให้เรามองเห็นความแตกต่างของเด็กหลังจากที่เราเคยสอนเด็กแบบเดียวกันทั้งหมด ทำวิจัยทำให้แก้เด็กบางส่วนและสอดแทรกให้เด็กได้ นำกิจกรรมเสริมให้เด็กได้ เหมือนเป็นการเตรียมพร้อม เตรียมตัวว่าเด็กกลุ่มนี้เราจะแทรกอะไรให้เขาถ้าเขาไม่ทันเพื่อน ก็ได้ผลเด็กดีขึ้น” (ครูผู้สอนป.2/1)

“สามารถรู้แนวทางในการแก้ปัญหา ถ้าเกิดปัญหาอย่างนี้อีกเราจะแก้อย่างไร ตอนนี้ก็ไม่ค่อยมีปัญหาเด็กเข้าใจครูและครูก็เข้าใจเด็ก ทำแล้วก็ภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเด็ก คิดว่าเด็กได้รับประโยชน์ ก็ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้มาก เด็กมีผลการเรียนได้ดีมากขึ้น” (ครูผู้สอนป.1/1)

“ช่วยทำให้ครูปรับเทคนิควิธีการสอนของตนเอง ว่าใช้วิธีการนี้แล้วไม่ได้ผลมันน่าจะมาจากตัวไหน เพราะฉะนั้นกิจกรรมต้องเปลี่ยนไปเลย เดิมจะต้องสอนให้ได้ตามกำหนด ก็ไม่ได้บางอย่างก็ต้องปรับ หรือลดลง ถ้าใช้ไม่ได้ เนื้อหาบางอย่างเราจะให้ได้ 1 หน้าก็ทำให้หมด แต่พอเขาทำไม่ได้ก็ต้องปรับให้เขาเข้าใจ

เป็นบางส่วนหรือให้เข้าใจเป็นบางเป็นบางส่วน ก็ทำให้ครูได้รู้แนวทางว่าจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร” (ครูผู้สอนป.5/2)

จากการศึกษาพบว่าที่โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาในวิชาทักษะ คือ ภาษาไทย ในเรื่องการอ่าน ฟัง พูด เขียน ส่วนคณิตศาสตร์ครูจะแบ่งการศึกษาเป็น 4 ทักษะ คือ การคิดเลขเร็ว ทักษะการคำนวณ โจทย์ปัญหา และความเข้าใจ และปัญหาในด้านพฤติกรรมของเด็กซึ่งก็เป็นประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัย ปฏิบัติการที่ครูสนใจที่กำลังดำเนินการทำและคิดว่าจะทำวิจัยปฏิบัติการต่อไป

“อยากเน้นหลักภาษาไทยเป็นหลัก ฟัง อ่าน เขียน ก็จะเสริมพิเศษ” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ตอนนี้ก็ได้สำรวจเด็กก็ทำให้ครูได้รู้ลึกมาก ปัญหาหนักๆ คือ อ่านไม่ได้ คิดไม่ได้ จะทำกิจกรรมอื่นๆ ก็ไปไม่ถึง เหมมต่อไปก็จะทำเด็กที่มีปัญหา คน หรือ สองคน เด็ก 2 คนเขาไม่ทำอะไรเลย สังเกตแม่ กระทั่งการกลับบ้าน บางครั้ง 6 โมงเย็นยังไม่กลับเลย อยู่ตลอด เข้าก็มาสาย มาแล้วก็ไม่ทำอะไรเลย ไม่ว่าจะย้าย ยากขนาดไหนแต่เด็กจะตอบปากเปล่าได้หมด เล่าให้ได้เป็นฉากๆ แต่ไม่ยอมทำ ไม่เขียนตอบอะไรครูเลย นี่กำลังคิดแก้ปัญหา เจาะลึกเด็กคนนี้ และจะทำให้ชัดเจน” (ครูผู้สอนป.5/1)

“โดยเฉพาะกลุ่มอ่อนเด็กคนนี้อ่านหนังสือไม่ออกเพราะอะไร นั่งเฉยทั้งวันก็มี บอกอะไรก็เฉย ตีก็เฉย ก็ได้ไปซักถามกับผู้ปกครอง ก็เป็นตั้งแต่พ่อ เจ็บขริ่ม ก็ศึกษาเป็นคนๆ ก็ศึกษาข้อมูลด้านครอบครัวนิสัย กิจกรรมในแต่ละวัน ชอบอะไร จะดูเขาหมด เด็กบางคนชอบอีกอย่าง ก็มีการบันทึกไว้ ได้ไปสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ก็ไปเยี่ยมบ้านว่าเด็กคนนี้ทำไมถึงเป็นแบบนี้ มีเด็กคนหนึ่ง ร้องไห้ทั้งวัน ก็ศึกษาถามที่บ้าน เขาคิดถึงแม่ เพราะไปทำงานที่กรุงเทพฯ ก็อยู่กับยาย พ่อก็แต่งงานใหม่ เขาคิดถึงแม่เขาบอก” (ครูผู้สอนป.1/2)

“ก็มีตัวอย่างเด็กดีคนหนึ่ง เด็กทุกคนจะฟ้องเสมอว่าเด็กคนนี้รังแกและทำร้ายร่างกายเพื่อนตลอดเวลา ก็กำลังศึกษาเด็กอยู่ ชอบทำร้ายตนเอง ก็จะมีการบันทึกเขาไว้เสมอ เพื่อนก็จะเขียนฟ้องมา สะท้อนให้รู้จักเด็กมากขึ้น” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ก็มีเด็กที่ศึกษารายกรณีอยู่ 1 คน เด็กคนนี้เป็นเด็กก้าวร้าว ชอบทำอะไรรุนแรง วิธีแก้ไขก็มีหลายรูปแบบ แต่ละวันพฤติกรรมเขาก็จะเปลี่ยนไป บางวันเขาก็จะซิม ชอบทำร้ายเพื่อน จากการถามผู้ปกครองก็พบว่าผู้ปกครองใช้ความรุนแรงกับลูก ตีประจำ ทำโทษลูกบ่อยๆ ลูกอาจเกิดความเคยชิน มาโรงเรียนบางครั้งก็ทำรุนแรงกับเพื่อน ถ้าไม่ตีก็หงุดหงิด วิธีแก้ก็คือให้ความสนใจแก่เขาเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่ก็ให้กิจกรรมพิเศษเขาทำ จะทำงานกับเพื่อนไม่ได้ ก็จะทำให้อยู่ใกล้เรา ก็ดีขึ้นมีบันทึก มีหลักฐานและเสนอต่อผู้บริหาร

ท่านก็ให้ความร่วมมือ บางครั้งท่านก็ขอผลงานเด็ก เด็กก็รู้สึกพอใจ ชื่นชม เดินยิ้มลงมาที่ผู้บริหารชม ไปพูดที่บ้านก็ชมว่าลูกเขาดีขึ้น ก็ดีสักพัก พอครูกลับไปสนใจคนอื่นก็กลับมาเหมือนเดิมอีก” (ครูผู้สอนป.1/1)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมีอยู่มากมาย แต่ครูควรจะต้องเลือกปัญหาที่มีความจำเป็น เร่งด่วน และเป็นปัญหาที่รุนแรงก่อนแล้วค่อยเรียงลำดับการแก้ปัญหาที่สำคัญน้อยลงตามมา ปัญหาไหนที่เหมือนกัน ครูสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหา หรือแก้ปัญหาทั้งหมดทั้งโรงเรียนก็จะทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการสะตวงและมีผู้ร่วมคิด ร่วมทำด้วย

ส่วนการร่วมมือกันทำวิจัยเกิดจากการที่ครูสนใจที่จะแก้ปัญหาที่นักเรียนของตนแต่ต้องการมีที่ปรึกษาและผู้ทำร่วมกัน โดยเฉพาะครูในระดับสายชั้นเดียวกันเมื่อเจอปัญหาลักษณะกันก็จะช่วยกันคิดปรึกษา และร่วมมือในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีครูอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นครูแกนนำก็ได้ไปทำวิจัยร่วมกับกลุ่มครูระดับชั้นเดียวกันโรงเรียนอื่นๆ โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นรูปแบบการทำวิจัยปฏิบัติการจึงมีทั้งการร่วมมือกับกลุ่มเพื่อนครูที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกันส่วนใหญ่ก็จะร่วมมือกันในระดับสายชั้น และการร่วมมือแบบมีที่ปรึกษาด้านกระบวนการ โดยเฉพาะกลุ่มศึกษานิเทศก์

คาดว่า การทำวิจัยปฏิบัติการจะจัดทำแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนและทุกระดับชั้นของโรงเรียน มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมตลอดกระบวนการ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งทีมงานที่ทำ อาจแบ่งตามงาน สายชั้น ตามความถนัดของครู หรือตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

“ทำงานกันเป็นทีม เราจะคุยกันตลอดว่าเขาอ่านคล่องหรือยัง ก็ร่วมมือระดับชั้นเดียวกัน และกับจับคู่กับครูภาษาไทย” (ครูผู้สอนป.5/1)

“ ก็ได้ร่วมกับครูคนอื่นด้วย ให้ครูคนอื่นดูร่องรอยที่ให้อะไร ครูก็จะช่วยกันดูให้ทุกคน ทั้งโรงเรียนช่วยกัน” (ครูผู้สอน ป.1/2)

“ทำงานกับครูระดับชั้นเดียวกัน และร่วมกันทำทั้งโรงเรียน ถ้ามีปัญหาทุกคนจะเข้าใจ จะปรึกษากัน” (ครูผู้สอนป.1/1)

การส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยปฏิบัติการ

1. ด้านนโยบาย

นโยบายการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสุรินทร์ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมหรือทำการวิจัยกันอย่างเต็มรูปแบบ เพียงแต่ได้พูดคุยกันถึงพระราชบัญญัติการศึกษาว่าครูจะทำวิจัยกันให้ครูได้รับรู้และมีการให้ครูเริ่มศึกษาและวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล และก็ได้ครูได้ศึกษาและทำวิจัยกันต่อไป

“นโยบายในเรื่องการทำวิจัยปฏิบัติการ ตอนนี้อย่างไม่เป็นรูปลักษณ์ที่ชัดเจน แต่สิ่งที่โรงเรียนกำลังทำอยู่คือ การวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล โรงเรียนจะมีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล โดยที่ข้อมูลตอนนี้จะส่งมาที่ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการจะรู้ว่าเด็กห้องไหน เด็กคนใดบ้างที่ต้องให้ความช่วยเหลือและมีคนใดบ้างที่จะต้องช่วยเหลือเป็นรายบุคคล จะเก็บข้อมูลทุกด้าน ด้านครอบครัว สติปัญญา คือจะรู้ว่าเด็กคนไหนจะต้องได้รับการสอนซ่อมเสริม ครูก็จะรายงาน เด็กคนไหนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ เราจะมีข้อมูล นี่เป็นงานเด็กครูก็จะสอนพิเศษ และสร้างเครื่องมือช่วยเด็ก ตอนนี้อยู่กำลังเสนองานกันก็เป็นปีแรกที่ทำรายงานการปฏิบัติงานในรอบปีขึ้นมา นโยบายยังไม่ชัดเจน เริ่มแรกก็ให้ครูแกนนำ 4 คนมาเป็นพี่เลี้ยงที่โรงเรียนก่อน โดยจะมีวันที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในโรงเรียน คือมีโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน และมีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยจะจับตัวต่อตัวและมีการแนะนำ โดยใช้ครูแกนนำเป็นหลัก ให้ความเวลาเป็นช่วงๆ จะใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง จะทำก่อนเลิกเรียน จะกินเวลาเด็กประมาณ ครึ่งชั่วโมง หลังจากนั้นก็ถึง 5 โมงเย็น โรงเรียนนี้จะเลิก 3.30 น.ก็จะปล่อยถึง 5 โมงที่ครูจะคุยกัน การทำงานจะมีการประเมินที่ครูทำ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนกัน และมาเสนอแนะกัน เข้าใจว่างานที่ครูทำตัวนั้นคือชิ้นงานที่ครูทำเป็นการพัฒนาคุณภาพของเขาเองตามแนวใหม่ เราเริ่มทำ” (ผู้บริหาร)

“นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน ท่านผอ. จะเปิดให้ศึกษา ที่ไหนมีเปิดให้อบรมก็จะแนะนำให้ไป พี่ก็ได้รับการอบรม” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“นโยบายในการทำวิจัยในชั้นเรียน ปีหน้าก็เต็มที่ ผอ.ก็ต้องกระตุ้น ช่วงนี้ก็ให้ทำกันบ้าง” (ครูแกนนำ)

“นโยบายในการทำวิจัยยังไม่ชัดเจน เพราะมีครูที่รู้เรื่องวิจัยไม่กี่คน ยังไม่เคยได้เผยแพร่ความรู้กับครูในโรงเรียนแต่เห็นในการประชุม ผู้บริหารอยากให้มีการวิจัยและจะดำเนินการต่อไป เตรียมการที่จะดำเนินสู่การวิจัย” (ครูผู้สอนป.2/2)

“นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนก็จะเริ่มปีนี้ แต่เนื่องจากงานมากท่านผอ.ก็คุยกันว่าถ้าไม่ได้จริง ๆ ก็ขอให้วิจัยเด็กเป็นรายบุคคลก่อนแล้วก็ค่อยขยายกว้างออกไป ตอนนี้อย่างห้องมีหมด แต่คิดว่ามี” (ครูผู้สอนป.2/1)

“นโยบายการทำวิจัย ทุกคนก็ทำแต่ยังไม่ได้ทำเป็นเอกสาร แต่ตอนนี้พี่กำลังทำอยู่เป็นรูปเล่ม ได้เสนอผอ.แล้ว ส่วนใหญ่จะค้นคว้าตามหนังสือ อันไหนที่เราทำได้เราก็จะปรับ ไม่มีรูปแบบตายตัว ก็สามารถแยกเด็กเป็นรายกลุ่ม ก็ศึกษาเด็ก เก็บข้อมูลเด็กจากที่เราสอนแล้วเอาผลการเรียนและสภาพครอบครัวจากการไปสัมภาษณ์และไปเยี่ยมบ้าน และก็มีมาศึกษา” (ครูผู้สอนป.1/1)

“นโยบายให้ทุกคนได้วิจัย โดยให้เริ่มต้นจากการสำรวจเด็กที่มีปัญหาในห้องเรียน ก็สำรวจเป็นภาพรวมตั้งแต่เรื่องการเรียน การอ่าน เขียน คิดไม่เป็น การขาดแคลน ก็สำรวจออกมา ด้านการขาดแคลนก็จะช่วยเหลือโดยการแจกสมุดหนังสือ เสื้อผ้า ส่วนเด็กที่มีปัญหานี้แหละที่ต้องทำวิจัย ก็เป็นเรื่องของครูประจำชั้น ตอนนั้นก็กระจายไป ตอนนี้อยู่มาตกลงว่าจะกลุ่มทักษะกันทั้งหมด ทั้งโรงเรียนเลย อยากให้เป็นคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาพรวมโดยเฉพาะชั้นเล็ก แต่ระดับป.5-6 บางคนก็ไม่ได้สอน บางท่านก็สอนสเปซ. ภาษาอังกฤษ ก็ให้ทำของท่านไป อาจารย์อื่น ๆ ก็จะทำภาษาไทยกับคณิตศาสตร์” (ครูผู้สอนป.5/1)

2. ด้านสื่อ วัสดุและอุปกรณ์

สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ในการดำเนินการวิจัยทางโรงเรียนให้การสนับสนุนและมีปัจจัยเอื้อต่อการทำวิจัยก็จะช่วยลดอุปสรรคและเอื้อต่อการทำวิจัยต่อครูและทำให้ครูมีกำลังใจที่จะพัฒนางานของตนเองตลอดไป

สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ทางโรงเรียนจะสนับสนุนอุปกรณ์พวกวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษ การถ่ายเอกสาร หรือมีเอกสารต่าง ๆ

“โชคดีที่ครูไม่เรียกร้องอะไรเลย แต่ถ้าขาดแคลนอะไรที่เกินความสามารถของครูทางโรงเรียนก็จะสนับสนุนอย่างพวกวัสดุต่างๆโรงเรียนจะให้ จะอำนวยความสะดวกในเรื่องการประสานงาน ตอนที่ช่วยเหลือสนับสนุนก็มี คือการได้รับเอกสารต่าง ๆ แนวคิด ก็จะทำเป็นเอกสารนิเทศ ซีร็อกซ์แจกครูให้ศึกษาได้สนใจ ได้พัฒนา “ (ผู้บริหาร)

“ก็มีการสนับสนุนกระดาษ ก็ต้องการวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการทำ” (ครูผู้สอนป.4/1)

“ก็สนับสนุนด้านอุปกรณ์ กระดาษ และส่งครูอบรม” (ครูนักวิจัยป.5)

3. ด้านเวลา

ก็จะมีตารางเวลาให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

“ให้เวลาทำเป็นช่วงๆ จะให้เวลา 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง จะทำก่อนเลิกเรียน จะกินเวลาเด็กประมาณครึ่งชั่วโมง หลังจากนั้นถึง 5 โมงเย็น โรงเรียนนี้จะเลิก 3.30 น.ก็จะปล่อยถึง 5 โมงที่ครูจะคุยกัน การทำงานจะมีการประเมินที่ครูทำ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนกัน และมาเสนอแนะกัน เข้าใจว่างานที่ครูทำตัวนั้นคือชิ้นงานที่ครูทำเป็นการพัฒนาคุณภาพของเขาเองตามแนวใหม่ เราเริ่มทำ” (ผู้บริหาร)

4. ด้านงบประมาณ โรงเรียนก็จะแบ่งเงินรายหัวนักเรียนทั้งหมดในแต่ละระดับชั้นแล้วให้ครูบริหารจัดการ ถ้ามีเงินพอที่จะสนับสนุนก็มีให้ตลอด

“ก็ให้เงินงบประมาณแต่ละชั้นมาทั้งหมด ก็ส่งสิ่งที่ต้องการไปให้พัสดุ พัสดุก็จัดซื้อให้ ก็จะมาหาเราทั้งหมด ถ้าขาดเหลือสิ่งใด ก็เสนอไปยังผอ. ถ้ามีเงินสวัสดิการโรงเรียนทางโรงเรียนก็จะสนับสนุน เวลาที่มีให้ตลอด ถ้าต้องไปอบรม หรือเข้าคอร์สทำอาจารย์ 3 ก็มาขอผอ. ท่านก็อนุญาต เพียงแต่ถ้าเราได้อะไรมาก็ต้องเอามาขยายให้คนอื่น แล้วเราก็ยินดีให้ ไม่มีหวง ถ้าคุณทำได้เหมือนเรา” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ก็จะเป็นเงินรายหัวของนักเรียน ส่วนใหญ่ก็จะช่วยตนเอง ค่อนข้างจะหนัก ก็อยากจะได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ที่ต้องการอยากได้ คือสื่ออยากได้หลากหลาย และงบประมาณ อุปกรณ์ทำสื่อ พอเรามาศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล สื่อควรจะมีมากพอ ซึ่งบางครั้งการให้เด็กทำเองจะใช้เวลามาก มีให้เด็กบางส่วนก็จะดี สื่อสำเร็จก็จะดี” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ก็ใช้วัสดุรายหัวอยู่แล้ว คิดว่าวิจัยไม่ต้องใช้อะไรมากมาย ของใช้ส่วนตัวก็ไม่เดือดร้อนอะไรมาก” (ครูผู้สอนป.1/1)

5. ความร่วมมือ

5.1 ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ

การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆในการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านทุน หรือการให้ความช่วยเหลือในความขาดแคลน รวมถึงการให้การติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเข้ามาช่วยในการเป็นที่ปรึกษา หรือลงมาร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกันทำวิจัยปฏิบัติการกับครูก็ตาม ก็จะเป็นแรงกระตุ้นที่ดี ทำให้บรรยากาศในองค์กรมีความกระตือรือร้น

“ศึกษานิเทศก์ก็ค่อนข้างเข้าใจการปฏิบัติการศึกษาพอสมควร ก็ได้รับการแนะนำและคำตอบที่ชัดเจน” (ครูแกนนำ)

“ก็นัดหมาย เดือนหนึ่งครั้งหนึ่ง ก็นัดทำที่บ้านท่านศึกษานิเทศก์จังหวัด ตั้งแต่ 8.00-12.00 ก็จะไปทำกันวันเสาร์ หรืออาทิตย์ โรงเรียนนี้ไป 2 คน” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

5.2 ความร่วมมือจากชุมชน

ในการจัดการเรียนการสอนของครูถ้าได้รับความร่วมมือและความสนใจจากชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนเป็นอย่างดีก็ย่อมทำให้โรงเรียนสามารถทำงานได้คล่องและเต็มที่ จากสภาพของชุมชนของกรณีศึกษาเป็นชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอน และให้การสนับสนุนกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่ มีสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และพร้อมเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และให้ความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียน

“ชุมชนมีส่วนร่วมกับเรามาก เช่นจะเช็คข้อมูลต่างๆก็จะส่งคืนมา และให้การสัมภาษณ์ รวมถึงส่งแบบสอบถามต่างๆเขาก็จะเช็คมาให้แล้วส่งคืนกลับมาว่าเด็กที่บ้านเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่างจากที่อยู่กับเรา ผู้ปกครองเวลามารับลูกก็มาพูดคุยกับเขา” (ครุนักวิจัยป.5)

“ด้านชุมชนโดยเฉพาะกรรมการบริหารโรงเรียน โรงเรียนต้องการอะไรหรือขอความร่วมมือ เขาให้ความร่วมมือดีมาก ตลอดทั้งผู้ปกครอง มีกิจกรรมอะไรโรงเรียนขอความร่วมมือไปก็จะให้ความร่วมมือดี ความสนใจก็จะส่งเสริมให้ลูกเรียนพิเศษ จะดูแลการบ้านของเด็ก บางทีก็มาถามครูแสดงว่าเขามีความสนใจดี” (ครูผู้สอนป.2/2)

“ชุมชนค่อนข้างจะเป็นแม่แบบของที่อื่น ไม่ว่าจะเป็นการกรรมการศึกษาหรือชุมชนจะมาช่วยมาก ผู้ปกครองก็จะมาช่วยดี ประสานงานค่อนข้างสบายและให้ความร่วมมือดี” (ครูผู้สอนป.2/1)

“ชุมชนให้ความร่วมมือดีมาก โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดี ดูแลลูกดีมาก ดูแลเอาใจใส่ ช่วยตรวจ จากการทำให้ผู้ปกครองประเมินผลงานของนักเรียน สิ่งที่ได้รับมาดีตลอด” (ครูผู้สอนป.1/1)

“ชุมชนที่นี้ให้ความร่วมมือดีมาก โดยเฉพาะกรรมการศึกษา ผู้อำนวยการจะเข้ากับชุมชนได้ดี ผู้ปกครองมาร่วมมือดีมาก ดีกว่าเดิมมาก การประชุมผู้ปกครองก็มีตลอด การหารายได้ของโรงเรียนก็มี ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีมาก” (ครูแกนนำ)

“ได้คัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองในแต่ละระดับชั้น เพื่อเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการขั้นพื้นฐานการศึกษาในเรื่องของการจัดกิจกรรม โครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น วันสำคัญต่าง ๆ และช่วยเหลือประสานงานกับหน่วยงานราชการ และได้จัดวงดนตรีนักเรียนไปช่วยงานต่าง ๆ และโรงเรียนก็ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นดีมาก” (กรรมการการศึกษา)

“กรรมการโรงเรียนก็มีหลายหน่วยงาน เช่น พ่อค้า ข้าราชการเกษียณอายุ หัวหน้าส่วนราชการบางหน่วย มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ถ้าโรงเรียนมีปัญหาอะไรก็จะเชิญกรรมการมาประชุม ทางกรรมการจะมีส่วนรับรู้ ได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วม มีส่วนรับผิดชอบ” (กรรมการการศึกษา)

“กรรมการก็จะหาเงินนอกงบประมาณมาช่วย เช่นทำห้อง Sound lab มาเพิ่มเพราะเด็กมี ประมาณ 30 คน คณะกรรมการจึงคิดว่าเด็ก2-3 คนต่อจุด ก็ไม่เพียงพอ ก็ทำผ้าป่ามาช่วยได้เพิ่มอีก 16 ตัว และก็ช่วยในด้านสถานที่ ทั้งครูและคณะกรรมการก็ช่วยกัน ชุมชนให้ความร่วมมือดีมากไม่ว่าจะเป็นคณะ

กรรมการและผู้ปกครอง ได้มีการประสานงานกับผู้ปกครอง แจ้งให้ทราบ จัดประชุมหาข้อมูลค่อย ๆ ปรับกันไป” (กรรมการการศึกษา)

6. การนิเทศติดตาม

การนิเทศติดตามในปัจจุบันจะแบ่งเป็นสายชั้นและมีกำรแบ่งหัวหน้างานแต่ละกลุ่มประสบการณ์และวิชาการเป็นผู้นิเทศ ระบบการนิเทศจะเป็นแบบตัวต่อตัวแต่ลักษณะการนิเทศจะเป็นแบบแนะนำ ช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และก็มีผู้บริหารติดตามกันอีกที่ซึ่งจะมีการนิเทศเป็นประจำทุกเดือน และก็มีมาสรุปปัญหา ร่วมกัน

“จะแบ่งเป็นสาย ถึงไม่มีผู้ช่วยก็จะตั้งหัวหน้างาน และตั้งหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ และวิชาการ เป็นผู้ช่วยในการนิเทศจะไปแบบตัวต่อตัว แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยจะทำขอช่วยของงานว่าจะพัฒนาอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นธุรการ การจัดการเรียนการสอน งานพัฒนา ก็จะมีของช่วยให้ รวบรวมมาก็จะมีแบบ check list และ rating scale งานแต่ละงานได้ทำมากน้อยแค่ไหน แบบป.ต่างๆ บรรยายภาคในห้องเรียน เป็นอย่างไร ธุรการเป็นอย่างไร โดยการรวบรวมความคิดหลาย ๆ คนมาประมวล แล้วก็รวบรวม อันไหน ยังไม่พอใจก็ให้ปรับ ตอนแรกก็กลัวว่าเพื่อนจะไม่ยอมรับเพื่อน ถ้าผู้บริหารไม่ได้ไป แต่ผู้บริหารก็ไม่ได้อะไรก็ต้องตามไป แล้วดูผลสรุปว่าขั้นไหนต้องพูดคุยกัน” (ผู้บริหาร)

“เป็นประจำ ผอ.จะนิเทศทุกเดือน ท่านจะตั้งทีมงาน เช่น สายอนุบาลจะต้องส่งไปร่วมกลุ่มกับวิชาการโรงเรียนให้ออกมานั่งแล้วสัมภาษณ์ พูดคุยกัน ว่าห้องของท่านมีอะไรบ้าง ยังไม่มีอะไรบ้าง เองงานที่มีออกมาให้ดู ถ้าไม่รู้ให้ผู้ที่นิเทศนี้ออกมาแนะนำ” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“วิชาการจะติดตามเรื่อย ๆ แต่ครูก็รู้ว่าตรงนี้ยังบอด ยังไม่เต็มร้อย ในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยครูวิชาการจะเข้าไปคุยกัน โดยลงสมุดนิเทศภายใน ก็มีการยอมรับกัน ก็ไปนิเทศเพื่อสร้างไม่ได้ไปว่ากัน ก็จะเข้าใจกัน ผู้บริหารก็เป็นกลาง ไม่เข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทำเป็นทีมงาน ก็work ไปเลย ก็เลยไม่มีปัญหา เพราะทำอะไรก็ทำด้วยกัน ไม่มีปัญหา” (ครูแกนนำ)

“วิชาการนิเทศปีละ 2 ครั้งและก็นิเทศก่อนที่บุคคลภายนอกจะมาตรวจ วิชาการจะมาดูงานแล้วให้ประเมินตนเองแล้วก็ให้เพื่อนประเมินด้วย ผู้บริหารก็นิเทศมาเสมอ ก็จะมีการเข้าไปในห้องและคุยกับเด็ก ไม่ค่อยอยู่หมิง เดินไปมาตลอด คิดว่าการนิเทศอย่างเดิมดีแล้ว มีอะไรท่านก็จะเสนอแนะ ควรจะมีอะไรมากกว่านั้น เพิ่มกว่านั้นท่านก็จะบอก” (ครูผู้สอนป.1/1)

“ก็จะดูตามห้องและพูดในภาพรวมที่ห้องประชุม และก็เรียกหัวหน้าสายมาแล้วให้หัวหน้าสายขยายต่อ ถ้าจะให้ทำวิจัยกันได้ต้องนิเทศกันบ่อยๆ งานไม่ค่อยดี ต้องติดตาม” (ครูนักวิจัยป.5)

“การนิเทศ ผอ.จะให้เสนอสิ่งที่ครูได้ทำงานไปทั้งวิชาการและสรุปการปฏิบัติงาน ทั้งงานประจำชั้น และ การสอน มีปัญหาอะไร แก้ได้ไหม และสรุปงานพิเศษที่ทางโรงเรียนได้มอบหมายให้ ได้ปฏิบัติหรือไม่ ปฏิบัติ” (ครูผู้สอนป.5/1)

2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ผลการทำวิจัยของครูมีไม่มากนัก อาจเนื่องจากสภาพปัญหาของครูมีมากมายทำให้ครูส่วนหนึ่งยังไม่ได้ลงมือทำวิจัยปฏิบัติการ ครูส่วนหนึ่งกำลังเริ่มทำวิจัยปฏิบัติการแล้วก็ต้องเจอกับปัญหา ทำให้ครูหยุดชะงักการทำงานและทำงานได้ไม่ต่อเนื่อง และครูก็เกิดคำถามขึ้น

ปัญหาที่พบและเป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัยปฏิบัติการเนื่องมาจากตัวครูเองที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทำ และที่สำคัญคือเวลาในการทำมีน้อยมาก และปัญหาจากการที่ครูลงมือทำวิจัยแล้ว เช่น ไม่สามารถหาวิธีการมาแก้ปัญหาได้ และปัญหาจากภาระงานที่หนักของครู ทำให้การทำงานหยุดชะงักเวลาในการทำจึงขาดความต่อเนื่องและปัญหาส่วนหนึ่งอยู่ที่เด็กและปริมาณของเด็กที่มีมากทำให้การทำวิจัยของครูทำได้ยาก

ด้านตัวครู

ปัญหาในตัวครูก็คือครูยังมองวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่อยากทำเพราะไม่ได้มีความรู้ในเรื่องวิจัย ยังไม่ชัดเจน และครูยังมีปัญหาในด้านของเวลา เนื่องจากครูมีภาระงานมากทำให้เวลาว่างเหลือน้อย ส่งผลให้การทำวิจัยขาดความต่อเนื่องเพราะมีงานอื่นมาแทรก

“ความคิดเก่า ๆ ของครูยังอยู่ บางส่วนบอกว่าวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่ค่อยอยากรับฟังเป็นเรื่องสูงเกินไป เขาไม่ได้เรียน ไม่ได้จบมาทางนี้” (ผู้บริหาร)

“ก็มีปัญหาหลายอย่างเช่น ไม่มีความรู้พอหรือเปล่าจึงทำวิจัยไม่สำเร็จ หรือแบบที่ทำถูกหรือผิด ไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าวิธีนี้ถูกไหม ทำไม่ถึงไม่ได้ผล ไม่มีความรู้พอหรือเปล่า บางปัญหาก็ตัดผล บางปัญหาก็ตัดไม่ได้ผล” (ครูผู้สอนป.1/2)

“ยังไม่รู้และไม่กระจ่างเรื่องการทำวิจัย ยังไม่ได้รับการอบรม ไม่รู้จะเริ่มต้นตรงไหน มีหัวข้อ และรายละเอียดประกอบด้วยอะไรบ้าง จะทำในแง่ไหนบ้าง วิธีการเทคนิค” (ครูผู้สอน ป.5/2)

“เวลาในการทำวิจัยจะน้อยมาก จะทำอะไรเสียก่อนข้างจะยาก ไม่สามารถจะปลื้มตัวเองได้ กิจกรรมค่อนข้างเยอะ จะทำลำบาก บางครั้งคิดอยากทำ แต่ไม่มีเวลา และตอนนี้ทุกคนก็จะทำตามความเข้าใจของตนเอง” (ครูผู้สอนป.2/1)

“วิจัยในชั้นเรียนรายยังไม่ประสบความสำเร็จ ค่อนข้างที่จะยากอยู่ ก็ได้รับการอบรมก็ได้ดำเนินการในระดับหนึ่ง ยังไม่ภูมิใจ จะว่าไม่เข้าใจก็ไม่ใช้ อาจเพราะว่ากิจกรรมในโรงเรียนของเราเยอะ เราไปเน้นอีกเรื่องหนึ่ง ยังไม่ได้ทำจุดนี้ เวลาที่ทำบางช่วงจะขาดตอนถ้ามีกิจกรรมมาแทรก ก็ต้องไปทำกิจกรรมอื่น เด็กก็ต้องไปทำอย่างอื่น และก็มีปัญหาอย่างอื่น เช่น การซ่อมเสริมบางคนไม่ยอมเรียน และการที่ครูติดกิจกรรมและเด็กติดกิจกรรม ก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง คิดว่าตัวเองทำได้ ถ้าไม่มีงานอื่นมาแทรกหมด ความคิดก็ชงักด้วย ไม่มีคนพาทำเป็นระบบ ต่างคนก็ต่างไม่ได้ ก็ยังไม่ค่อยมีเวลาเขียน ก็ได้เริ่ม ๆ ไปบางส่วน ก็ทำตามความคิดของเรา” (ครูนักวิจัยป.5)

“ปัญหาคือไม่สามารถสร้างสื่อได้ตรงตามความต้องการ บางทีอยากทำ แต่กำลังไม่ถึง เพราะงานธุรการจะมาก งานระบบสาระสนเทศก็มีมาก และก็สอนเต็มประจำชั้นคนเดียว” (ครูผู้สอนป.2/2)

“เพราะที่เข้าไปก็เข้าใจบ้างเล็กน้อย ยังไม่ละเอียด รู้ว่าทำแบบนี้ แต่ไม่รู้ว่าจะทำถูกต้องหรือไม่ ยังคลุมเครืออยู่ ที่นี้กิจกรรมมาก ร่วมกับชุมชนก็มาก การงานมาก บางเดือนเสาร์อาทิตย์ไม่ได้หยุดเลย ก็ไม่ค่อยมีเวลา” (ครูผู้สอนป.4/1)

“ครูจะรู้จักเด็กมาก แต่ครูขาดขั้นตอนและหลักฐาน อ่อนมาก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“ปัญหาสำคัญอีกอย่างครูกลัวสอนไม่ทัน เพราะเด็กมีปัญหาต้องใช้เวลามากเลย ก็ถ่วงคนอื่นด้วย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

ด้านตัวเด็ก

ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่จำนวนเด็ก ความแตกต่างของเด็กมีมาก และยังมีเด็กที่เป็นปัญหารุนแรง ครูจึงต้องเลือกวิธีการและวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับเด็กเพราะถ้าครูทำวิจัยเด็กทั้งชั้นและใช้วิธีการวิจัยที่ยุ้งยากก็จะทำให้ลำบากในการเก็บข้อมูลและการทำสื่อ รูปแบบการวิจัยที่เหมาะสมอาจจะไม่จำเป็นว่าต้องศึกษาเด็กทั้งห้อง อาจจะแก้ปัญหานักเรียนที่มีปัญหาเร่งด่วน หรือจำเป็นต้องแก้ไขมากๆเสียก่อน ซึ่งรูปแบบวิจัยอาจจะศึกษาเด็กเป็นกรณีศึกษา หรือทำเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหา ก็จะช่วยให้ครูมีความสะดวกในการทำวิจัยปฏิบัติการ

“เด็กค่อนข้างเยอะมาก เด็กจะมีปัญหาโดยเฉพาะ ป.5/2 เด็กจะแตกต่างกันมาก เด็กอ่อนก็อ่อนจริงๆ อ่านและเขียนไม่ได้ ก็แก้ปัญหามาโดยการวิเคราะห์ผู้เรียนเจาะลึกดูว่าเกิดจากสาเหตุอะไร บางคนพบปัญหาของเขาเป็นอย่างนั้น แต่บางคนไม่ใช่เป็นเพราะปัญหาที่บ้าน บางคนไม่มีปัญหาแต่ชี้แจง มันพอกพูนมาตั้งแต่ชั้นเล็กจนมาถึงชั้นโต” (ครูนักวิจัยป.5)

“ก็มีปัญหาเด็กเยอะเพราะพี่ทำ 2 ห้อง เด็ก 73 คน เด็กที่มีปัญหา 20 กว่า ๆ ก็ไล่ไปก็เยอะพอ ๆ กับ 1 ห้องเลย ซึ่งเป็นปัญหา พอเป็นปัญหาก็เลยตัดออกทำ ห้องเดียว ภาพรวมทำ 2 ห้องก่อนเป็นแบบสำรวจ พอจะทำงานต่อก็เกิดปัญหาก็ลดเหลือ 1 ห้อง 36 ห้องก็พบว่ามีปัญหา 3-4 คนแค่นั้น (ครูผู้สอนป.5/1)

“ก็มีการบินที่บ้างไม่บินที่บ้าง ไม่ได้บินที่อย่างต่อเนื่อง บางครั้งมาทำงานเด็กเยอะก็ไม่ได้บินที่ที่ทำงานอื่นต่อไป เวลาและจำนวนเด็กมีผล” (ครูผู้สอนป.1/2)

“ถ้าพูดถึงของเด็กโต ก็จะทำเรื่องของเด็กคนหนึ่ง กำลังศึกษาเขาอยู่ เขาอยู่ ป.5 แล้ว เขาอ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้เลย ก็พยายามเริ่มต้น โดยการให้อ่าน แล้วทำเส้นพัฒนา ดังที่ในเอกสาร ก็พยายามพัฒนาสู่รัก แต่ก็ไปได้ไม่ถึงไหน 1 ปีผ่านมาเราพัฒนาได้ไม่ถึง สระ ไม่ถึงพยัญชนะ ไปไม่รอด เขาเบื่อแล้วไม่ค่อยสนใจ ส่วนใหญ่ก็ใช้เวลาหลักเลิกเรียน บางครั้ง ก็ให้เด็กก็ซ้อมเสริม ก็พัฒนายังไม่ถึงที่สุด ก็มีแผนการสอนที่ทำขึ้นมาพิเศษ คือแผนการสอนซ่อมเสริมพิเศษ ต่างหากที่สอนในห้องเรียน แบบทดสอบก็มีเท่านั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ก็ยังต้องช่วยเหลือนักอื่นอีก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

ตอนที่ 3 ความต้องการและแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ

3.1 ความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการ

สภาพการทำวิจัยในปัจจุบันของครู ยังมีบางส่วนที่ทำวิจัย บางส่วนยังไม่ได้ทำ เนื่องจากสาเหตุและอุปสรรคต่าง ๆ ครูจึงมีความต้องการและคาดหวังว่าถ้าครูได้รับการสนับสนุนหรือสนองความต้องการเหล่านี้ คิดว่าตนเองพร้อมที่จะทำวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งสิ่งที่ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนต้องการมาก คือต้องการการอบรมหรือการเพิ่มเติมความรู้ด้านการวิจัย เทคนิคและตัวอย่างการทำวิจัย รวมถึงบุคคลที่มาช่วยแนะนำในการทำวิจัย และสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ครูมีกำลังใจและเอื้อต่อการทำวิจัยของครูเป็นอย่างมากก็คือปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ และสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

ผู้ช่วยเหลือ ที่ปรึกษาและผู้นิเทศติดตาม

ความต้องการในเรื่องของการช่วยเหลือให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ มีที่ปรึกษา และให้คำแนะนำ โดยเฉพาะการจัดการอบรมให้คณะครู รวมถึงการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ ก็คือ อยากให้มีผู้นิเทศจากภายนอกมานิเทศอย่างทั่วถึง และมีแกนนำเรื่องการวิจัยมาช่วยดูงาน ผู้นิเทศเป็นแกนนำในสายชั้นแต่ละชั้น จะยิ่งดีจะได้แนะนำได้ตรงและถูกต้อง อยากให้มีการนิเทศเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยการนิเทศเป็นลักษณะการแนะนำและติดตามผลสม่ำเสมอ

“ต้องการความรู้ ได้รับการอบรมสัมมนา เพื่อให้ทราบว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายอย่างไร เนื้อหา วิธีการดำเนินการเป็นอย่างไร” (ครูผู้สอนป.2/2)

“อยากให้มีการอบรมวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียน เพราะที่เข้าไปก็เข้าใจบ้างเล็กน้อย ยังไม่ละเอียด” (ครูผู้สอนป.4/1)

“ถ้ามีวิจัยในชั้นเรียนก็น่าจะมีแกนนำในโรงเรียนมาช่วยดูเพื่อนครู ถ้าได้แต่ละสายชั้นก็จะดีแต่ถ้าเป็นไปได้ทั้งโรงเรียนก็อาจจะคนหรือ 2 คนและผู้บริหารอีกที และจากภายนอก” (ครูผู้สอนป.2/2)

“อยากให้ความคิดที่หลากหลายจากคนภายนอกด้วย ผู้นิเทศมีเวลาค่อนข้างสั้น ก็จะมีเทศคนแรกมาก ส่วนคนหลัง ๆ ไม่ค่อยมีเวลาและดูงานให้ไม่ละเอียด อยากถามอะไรก็ไม่ถาม สิ่งจะให้ดูก็ไม่ได้ดูเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศทั้งภายในและภายนอก อยากได้รูปแบบหรือวิธีการมาให้ดู แนะนำวิธีการตั้งแต่ต้นจนจบจะทำอย่างไร” (ครูผู้สอนป.2/1)

“การนิเทศจะเป็นประจำ โดยการซักถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง คิดว่าการนิเทศควรจะติดตามผลเป็นระยะ ทั้งจากภายในและภายนอก” (ครูผู้สอนป.1/2)

“อยากให้มีการนิเทศโดยการมาตรวจงานและมาแนะนำ ติดตามผล” (ครูผู้สอนป.5/1)

“อยากได้บุคลากรที่สามารถให้ความรู้และความกระจำชัดกับเรา อยากให้มีการประชุม อบรม ปฏิบัติการ” (ครูนักวิจัยป.5)

ด้านปัจจัยสนับสนุน

ปัจจัยที่ต้องการให้มีการสนับสนุน เช่นให้มีการจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีขวัญและกำลังใจและอยากที่จะทำ

“ควรจะมีทุนบ้างให้ เพราะกระดาษอะไรก็ใช้เยอะ ก็ไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่ก็จะออกเอง” (ครูผู้สอนป.1/2)

“งบประมาณในการทำสื่อและในเรื่องของเวลาด้วย อุปกรณ์ต่างๆ ด้วย” (ครู : การสนทนากลุ่ม จ. สุรินทร์)

3.2 แนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการ

แนวทางการทำวิจัยควรเริ่มต้นด้วยการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยให้ชัดเจนและโรงเรียนควรมีแผนในการทำวิจัย มีการวางแผนร่วมกันโดยเฉพาะ 3 เดือนแรก ควรเริ่มต้นให้รู้จักเด็กก่อน และควรร่วมกันคิดกันทำ โดยเฉพาะครูแกนนำต้องเป็นหลัก

“เริ่มต้นน่าจะให้รู้เรื่องวิจัย รู้ให้ชัด แนวทาง” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

“รูปแบบน่าจะคิดร่วมกัน เวลาในการพูดคุยกันจะพูดอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะ 3 เดือนแรกควรจะรู้จักเด็กให้เรียบร้อย เพราะฉะนั้นทางโรงเรียนต้องมีแผนการทำวิจัย โดยเฉพาะครูแกนนำต้องร่วมกันก่อนว่าจะทำอะไร แล้วก็ขยายผล ครูแกนนำต้องเป็นหลักให้เขาก่อน ต้องหารือ กำหนดรูปแบบกันก่อน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สุรินทร์)

ตารางที่ 18 สรุปรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน
กรณีศึกษาที่ 2

คำถาม/ปัญหาวิจัย	กิจกรรมการจัดการเรียน การสอนและการวิจัย	การส่งเสริมและสนับสนุน การทำวิจัย	การนำผลการวิจัยไปใช้
1. นักเรียนอ่าน เขียน ไม่ได้ 2. เด็กมีพฤติกรรม ก้าวร้าว 3. ปัญหาเด็กขาดทักษะ ทางคณิตศาสตร์ คือ ทักษะการคิดคำนวณ คิดเลขเร็ว โจทย์ปัญหา และความเข้าใจ 4. พฤติกรรมเด็กร้องไห้ ทั้งวัน	1. รู้จักเด็ก เก็บข้อมูล เด็ก โดยใช้วิธีการเก็บ ข้อมูลดังต่อไปนี้ - การสังเกต - แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - เยี่ยมบ้าน - ชักถามประวัติจาก - ให้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ย้อนหลัง - ทะเบียนประวัติ 2. ศึกษาเอกสาร - การวิเคราะห์หลักสูตร 3. วิจัยเชิงทดลอง - สร้างนวัตกรรมมา ทดลองใช้กับนักเรียน 4. ศึกษารายการนี้ การวิเคราะห์ - ใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละเฉลี่ย - ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา	1. มีนโยบายให้ครูรู้จัก เด็กและวิเคราะห์เด็กเป็น รายบุคคล และให้ครูได้ สร้างหลักสูตรท้องถิ่นร่วม กันโดยครูทุกคนก็ต้องมี การวิเคราะห์หลักสูตรกัน ทุกคน 2. ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการ อบรมเกี่ยวกับวิจัยปฏิบัติ การ 3. มีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำ วิจัย เช่นวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และเวลา 4. ชุมชนให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลและเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับครูและ นักเรียน 5. มีการนิเทศติดตาม ทุกเดือน มีทีมในการ นิเทศมีการนิเทศตามสาย ชั้นอยู่สม่ำเสมอ	1. ทำให้รู้จักเด็ก มี ข้อมูลเด็ก เข้าใจเด็ก มากขึ้น 2. ช่วยเหลือและ สนับสนุนเด็กได้ตาม ความถนัด 3. แก้ปัญหาได้ตรงจุด 4. จัดสื่อได้เหมาะสม กับเด็ก 5. ช่วยพัฒนาตัวครู - ด้านความคิด ฝึกให้ ครูคิดอย่างมีเหตุผล - ด้านเจตคติ - ด้านระบบการทำงาน - การจัดการเรียนการ สอนได้เหมาะสมกับเด็ก 6. ปรับเทคนิคการสอน ของตนเอง

กรณีศึกษาโรงเรียนที่ 3

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชน โรงเรียน ครู นักเรียน การพัฒนาครูและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน

สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านเป็นลักษณะชุมชนเกษตรกรรม สภาพธรรมชาติส่วนใหญ่มีสวนผลไม้ ไม้ มะพร้าว และมีแม่น้ำไหลผ่านหมู่บ้าน อาชีพชาวบ้านส่วนใหญ่ทำสวนและอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำ น้ำตาลมะพร้าว ที่ตั้งชุมชนจะอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 6 กิโลเมตร ถนนลาดยางตลอดสาย การเดินทางสะดวก ฐานะของชุมชนยากจนและส่วนใหญ่ออกไปทำงานต่างจังหวัดกัน สภาพสังคมยังเป็นสังคม ชนบท ชาวบ้านให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี อยู่กันแบบพี่ ๆ น้อง ๆ ไปมาหาสู่กันภายในหมู่บ้าน สังเกตได้ว่าครูไปเยี่ยมบ้านใครหรือติดต่อกับผู้ปกครองก็จะให้การต้อนรับเป็นอย่างดี

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

บริเวณโรงเรียนมีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ 30 ตารางวา เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงและติดกับแม่น้ำ ระยะห่างจากสำนักงานการประถมศึกษาประมาณ 6 กิโลเมตร การเดินทางติดต่อระหว่างโรงเรียนและสถานที่ราชการ อื่นๆในอำเภอมีความสะดวกเนื่องจากมีรถรับจ้างและถนนลาดยางตลอดสาย

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 2 หลัง 8 ห้องเรียน ประกอบด้วยอาคารเรียน 2 ชั้น เป็นห้องเรียน ระดับชั้นป.1-ป.6 และอาคารชั้นเดียวเป็นห้องเรียนระดับ อนุบาลและเด็กเล็ก และมีห้องพยาบาล ห้อง คอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องกิจกรรมครูบ้าน และห้องพักครู และอาคารเรียน ชั้นเดียวสำหรับจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาล และมีอาคารเอนกประสงค์ และโรงฝึกงาน 1 หลัง และ โรงอาหารและมีบ้านพัก 1 หลัง

โรงเรียนจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

“โรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบปฏิรูปของทางอำเภอปีการศึกษา 2542 ส่วนปี 43” (ผู้บริหาร)

“โรงเรียนที่นี้เป็นโรงเรียนชนบท การทำงานเป็นลักษณะเอื้อกัน ช่วยเหลือกัน อยู่อย่างพี่อย่างน้อง ตอนนี้งานที่ เป็นชื่อเสียงของโรงเรียนคือ กิจกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะครูบ้านอย่าง เดียว แต่ครูบ้านเป็นรูปแบบที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“โรงเรียนก็ได้โรงเรียนอนามัยดีเด่น ก็ได้เข้าประกวดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ก็กำลังอยู่ในช่วง ประเมิน โรงเรียนกับชุมชนก็มีความสัมพันธ์กันดี ให้ความร่วมมือดี มีกิจกรรมอะไรก็มาช่วย” (ครูผู้สอนป.5)

“เรื่องงบประมาณมีน้อย อาหารกลางวันน้อย บุคลากรน้อย ควรจะเพิ่มสิ่งเหล่านี้ ไม่อยากให้โรงเรียนถูกยุบเพราะเด็กน้อย แต่ดีตรงที่โรงเรียนมีชื่อเสียง และภาพดี” (กรรมการการศึกษา)

สภาพของนักเรียน

มีนักเรียนจำนวน 89 ชาย 47 คน หญิง 42 คน

ตารางที่ 19 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 3

จำนวนชั้น	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	5	4	9
อนุบาล 2	6	5	11
ประถมศึกษาปีที่ 1	5	4	9
ประถมศึกษาปีที่ 2	4	5	9
ประถมศึกษาปีที่ 3	7	6	13
ประถมศึกษาปีที่ 4	4	6	10
ประถมศึกษาปีที่ 5	7	8	15
ประถมศึกษาปีที่ 6	9	4	13
รวม	47	42	89

นักเรียนฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด จึงทำให้เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนทั้งอาหาร เครื่องเขียน แบบเรียนและทุนการศึกษา ส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนด้วยตนเองหรือมีรถรับส่งประจำทาง และรถจักรยาน

“เด็กที่โรงเรียนนี้ก็ธรรมดา มีปัญหาเหมือนชุมชนอื่นๆที่พ่อแม่แยกกัน” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“เด็กที่มีปัญหาตรงที่พื้นฐานครอบครัวไม่ค่อยดี 80% เด็กจะเป็นเด็กแตกแยก มีปัญหา เด็กอยู่กับตา กับยาย” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“เด็กที่นี่ค่อนข้างดี ไม่ด้อยกว่าที่อื่น ปัญหาคือเด็กจำนวนน้อยเพราะชาวบ้านที่นี่มีน้อย” (ผู้ปกครอง)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีครูทั้งหมดจำนวน 8 คน รวมทั้งผู้บริหาร วุฒิกการศึกษาปริญญาตรีทุกคน อายุเฉลี่ยครูประมาณ 40 กว่าๆ มีครูผู้ชายจำนวน 1 คน นอกนั้นเป็นผู้หญิง ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ครูอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี มีความเป็นกันเองระหว่างครูและผู้ปกครอง ในเวลาพักรับประทานอาหารครูจะรับประทานอาหารร่วมกันที่โรงอาหาร

ผู้บริหาร

ผู้บริหาร เป็นผู้หญิง อายุประมาณ 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคณิตศาสตร์ ตอนนี้อยู่กำลังสมัครเรียนต่อในระดับปริญญาโท และสอบเลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ ผู้บริหารได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สามารถนำชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และสามารถพัฒนาครูให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งผู้บริหารยังเป็นคนดี ชยัน ใจกว้าง ให้ความร่วมมือดีกับทุกฝ่ายและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าได้

“บริหารก็ยังไม่อายุน้อย ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนครูและใครมีอะไรดีก็จะส่งเสริม”
(ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“ผู้บริหาร ดี ใจกว้าง ครูจะสอนรูปแบบไหนไม่ว่า ขอให้มีแบบแผนและให้เด็กดี หลากหลายหลายวิธีแล้วแต่ครูจะสอน สอนตามความสนใจเด็ก” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ผู้บริหารดี ให้ความร่วมมือ ให้ความสว่างกับเรื่องที่มีปัญหา” (ครูผู้สอนป.4)

“ผู้บริหารคนก่อนดี สนใจทางวิชาการ รักษาผลประโยชน์ได้อย่างดี คอยสอดส่อง จะพูดคุยตักเตือน เกณฑ์ดี ส่วนผู้บริหารคนปัจจุบัน เป็นผู้หญิงการทำงานไม่แพ้ผู้ชาย มีห้วงการปฏิรูป มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองว่าต้องมีความก้าวหน้าอาจถึงขั้นผู้อำนวยการได้” (อาจารย์ 3)

“ผู้บริหารเป็นประชาธิปไตย ไม่เผด็จการ ช่วยเหลือกัน ถ้าให้งานมาถ้าทำไม่ได้ก็จะบอก ก็จะช่วยกัน” (ครูผู้สอนป.5)

“ผู้บริหารก็ดี ทั้งด้านวิชาการ และมนุษยสัมพันธ์ดี” (ครูผู้สอนป.3)

“ครูใหญ่ก็เข้มแข็งดี สู้ครูผู้ชายได้ มีความสามารถเท่าผู้ชาย” (ผู้ปกครอง)

“ครูใหญ่เป็นคนดี ค่อนข้างสนับสนุนและเข้าร่วมกับชุมชน ให้ความสำคัญกับชุมชน และจะติดตามผลงานและประสานงานดี ก็จะได้รับความร่วมมือดีจากชุมชน” (กรรมการการศึกษา)

“ครูใหญ่เข้ากับชุมชนได้ ถึงแม้ไม่ได้เป็นคนที่นี่ มีน้ำใจ ทุ่มเท” (กรรมการการศึกษา)

“ครูใหญ่ใจดี ถ้าไม่ทำการบ้านก็ดู ใจเย็น” (นักเรียน ป.6)

ในการบริหารงานทางโรงเรียนจะมีการร่วมกันทำธรรมนูญโรงเรียนและมีแผนการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน ก็ได้จัดทำร่วมกันโดยครูทุกคน และชุมชน ซึ่งในการทำแผนปฏิบัติงานจะมีการสรุปงานของปีที่ผ่านมาและมาปรับปรุงทำแผนใหม่ให้สอดคล้องและเหมาะสมมากขึ้น

“นโยบายก็จะอยู่ในหัวใจครูทุกคน โรงเรียนจะมีธรรมนูญและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ทุกคนได้ร่วมกันคิด กั้นวางแผน แล้วสรุปรวม ได้พูดคุยกัน แล้วสรุปรวม” (อาจารย์ 3)

“การทำแผนจะทำกันช่วงก่อนปิดเทอม มีการประชุมวางแผนงานให้ครูรับผิดชอบโครงการ ไปคิดแล้วก็ทำโครงการกัน วิชาการมีโครงการอะไรใหม่ ๆ ครูใหญ่ก็เรียกประชุมแล้วก็เสนอแล้วก็ตกลงกัน ส่วนใหญ่ก็จะทำกัน” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนจำนวน 7 คน ชาย 1 คน หญิง 6 คน ทุกคนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จากสภาพทั่วไปพบว่าครูทุกคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเองและช่วยงานกันอย่างเต็มที่ ขณะนี้ครูได้ผ่านการทดสอบ smart teacher (ครูต้นแบบ)*กันทุกคนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความขยัน และเป็นผู้ที่มีความสามารถกันทุกคน และมีครูที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวด smart teacher ระดับจังหวัด สังเกตพบว่าครูที่ทุกคนมีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันและกัน อยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง สามารถสรรหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาพัฒนาโรงเรียนได้มากมาย จากการสัมภาษณ์และสังเกต สามารถแบ่งครูตามลักษณะการวิจัยในโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มครูเป็นครูนักวิจัย หรือครูที่มีผลงานการวิจัยอย่างน้อย 1 เรื่อง ครูกลุ่มนี้มีด้วยกัน 2 คน หรือประมาณ 25 % ของโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นครูที่มีความขยันและกระตือรือร้น ใฝ่รู้และคอยซักถามอยู่เสมอ มีความสนใจในการทำงานและคิดค้นสิ่งใหม่ๆ มาแก้ปัญหาการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งครูกลุ่มนี้จะสอนในระดับชั้น ป.6 ,ป.1 และอนุบาล

กลุ่มที่ 2 กลุ่มครูกำลังดำเนินการทำวิจัยแต่ยังไม่เสร็จสิ้น จำนวน 2 คน หรือประมาณ 25 %

กลุ่มที่ 3 กลุ่มครูที่สนใจทำวิจัย มีประมาณ 4 คน หรือประมาณ 50 % กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่พร้อมที่จะพัฒนา กำลังมีการเก็บข้อมูลเด็กเพื่อจะทำการวิจัยแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์

*เป็นโครงการของทางอำเภอและจังหวัดที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาครู ซึ่งการประกวดได้ดูผลงานของครู เช่น แผนการสอน การจัดการเรียนการสอน และผลงานของนักเรียนและการสัมภาษณ์ตัวนักเรียนโดยเอา 10 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 1, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 18 และ 25 เป็นเกณฑ์

“ครูที่ส่วนใหญ่จะมีความกระตือรือร้นแทบ 100% มีความขยันมากกว่าที่อื่น ๆ ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปฏิรูป จะไปหาและที่ไหนมีการอบรมก็จะมีการสมัครรับการอบรมประจำ ทั้งที่โรงเรียนไม่ได้สนับสนุนค่าอบรม ทั้งครูและผู้บริหารทุกคนจะช่วยตนเอง เพราะโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนได้ส่งครูต้นแบบสู่อำเภอ เป็นโครงการ smart teacher ครูในโรงเรียนผ่านการประเมินทั้ง 7 คน และก็มีครูนักวิจัยของเราได้ที่ 1 ของอำเภอ ได้เสมาทองคำ” (ผู้บริหาร)

“ครูในโรงเรียนก็มีความรับผิดชอบงานของตนเอง จึงไม่ค่อยมีปัญหา” (ครูนักวิจัยระดับชั้นป.6)

“ครูดี คอยแนะนำดี ได้อะไรมาก็เอามาคุยด้วยกัน พอมีงานเข้ามาจะรวมกันทำ ที่อื่นมาดูงานแล้ว ชมว่าที่นี่ทำงานเป็นแนวเดียวกันดี ต่างจากที่อื่นที่เป็นคนละทิศคนละทาง สามารถแบ่งครูได้เป็นกลุ่มครูที่ดี นำได้ สามารถแนะนำได้ กลุ่มที่ยืนดีตาม” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“เพื่อนครู ดีทุกคน มีปัญหาอะไรขึ้นมา ครูจะช่วยกัน มีครูผู้ชายคนเดียว นอกนั้นผู้หญิงหมด เวลาครูมีปัญหาที่จะเอาปัญหามาตั้งเป็นสมมติฐาน แล้วก็หาทางที่ดีที่สุด มีแนวคิดหลายคนมา แล้วนำมาสรุปร่วมกันและดำเนินการต่อไป ครูที่โรงเรียนนี้ร่วมมือกันเป็นอย่างดี ผู้หญิงบางคนทำงานโดยไม่นึกว่าตนเองเป็นผู้หญิง ทำงานผู้ชายก็ได้ ทำเหมือนพี่น้องกัน งานจะออกมาดี ไม่มีการแบ่งแยกงานกัน โรงเรียนเราจึงเป็นโรงเรียนต้นแบบ ที่นี่ครูจะผ่านการประเมินทุกคน ไม่มีใครที่ว่าด้อย ได้ครูต้นแบบทั้งหมด 7 คน และครูต้นแบบระดับจังหวัดที่ 1 ก็อยู่ที่นี้ ได้เสมาทองคำ” (ครูผู้สอนป.4)

“ที่ผ่านมามีประทับใจครูที่นี้มาก ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน เหมือนพี่เหมือนน้องมีมากในที่นี้ คนนั้นไม่ได้ ก็ช่วยกัน ไม่ทะเลาะกัน ครูที่พอทำวิจัยได้ประมาณ 3 คน และที่เหลือก็ต้องช่วยเหลืออีก 4 คน” (อาจารย์ 3)

“ส่วนครูช่วยเหลือกันดีมาก ส่วนครูทุกคนจะทำวิจัยกันทุกคน ไปเจออะไรดี ๆ ก็มาถ่ายทอด ช่วยกันดี โรงเรียนนี้ครูผ่านการประเมิน smart teacher กันทุกคน ก็ประเมินจากแผนการสอนที่คิดเอง ทำเอง ไม่ยึดหนังสือ ก็มีครูได้ที่ 1 ได้เสมาทองคำด้วย” (ครูผู้สอนป.5)

“คณะครู ทำงานดี ขยัน เข้ากับชาวบ้านได้ ก็มีการประชุม ถ้าโรงเรียนนัดประชุม ถ้ามีกิจกรรมโรงเรียนก็จะนัด ก็จะเข้ามาช่วยเหลือ” (กรรมการการศึกษา)

“ครูดีขยันกันทุกคน อัจฉริยะดี เป็นกันเองหมด พุดดี เป็นเหมือนพี่เหมือนน้อง ต้อนรับดี เวลาทำการทำงานคนก็มาเยอะ เวลาพาไปบ้านเป็นครูบ้านก็ดี ยินดีต้อนรับและให้ความช่วยเหลือ และคิดว่าดี” (ผู้ปกครอง)

“จริง ๆ ยังหาข้อบกพร่องไม่ได้ ครูก็เอาจริง เข้าได้กับชุมชน ครูมีความกระตือรือร้น วันเสาร์น่าจะ ได้พักก็มาสอนเด็กเพิ่มอีก” (ผู้ปกครอง)

“ครูก็ใจดี ชยัน สอนดี สอนให้เป็นเด็กดี สอนให้ปฏิบัติงานเรียบร้อย ได้ออกไปนอกสถานที่ ตามบ้านต่าง ๆ เช่น ทำเสาปูน ได้เรียนในโรงเรียนทั้งเดี่ยวและเป็นกลุ่ม ครูก็สอนดี ช่วยอธิบายให้เข้าใจ ครูก็ไปเยี่ยมบ้าน ไปเที่ยวที่บ้าน” (นักเรียนป.3)

“ครูก็ใจดี สอนดี ได้เรียนครุบ้าน ชอบ ได้ไปเรียนตามบ้าน ก่อนไปก็มีการวางแผน เป็นกลุ่ม บางทีก็คนเดียว วางแผนว่าจะไปทำอะไร คำถาม มีอะไรก็จดมา แล้วก็มารายงานที่ห้องแล้วก็ทำรายงานเป็น เล่ม และพูดคุยกัน ก็สนุก เปลี่ยนบรรยากาศ” (นักเรียนป.5)

การพัฒนาครู

ในการพัฒนาครูโรงเรียนก็มีแนวทางหลายแนวทางที่ช่วยในการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถ เพิ่มขึ้นและสามารถจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ซึ่ง วิธีการพัฒนาครูจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ทางโรงเรียนมีปัจจัยในการสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้จัดปัจจัยก็คือมี โครงการสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเอง โดยการส่งครูไปอบรมหรือเพิ่มเติมความรู้ โดยทางโรงเรียนจะ สนับสนุนค่าเดินทางตามความเหมาะสม

“ส่วนโครงการพัฒนาครูก็คือมีโครงการส่งครูไปอบรมตามความถนัดและวิชาที่สอน อีกอย่างไปด้วย ความสมัครใจ ก็มีเยอะมากที่ครูต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ไปกันเอง ครูพัฒนาตัวเองกัน” (ครู : การสนทนากลุ่ม ใน จ. สมุทรสงคราม)

2. การจัดกิจกรรมให้ครูได้ทำหรือเข้าร่วมเพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งก็มีวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การให้ครูได้เข้ารับการอบรมซึ่งมีทั้งการจัดการอบรมภายในโรงเรียนและส่งไปอบรมข้าง นอก และให้ครูได้จัดทำรายงานผลและขยายผลการอบรม นำมาฝึกปฏิบัติจริงและให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง สม่ำเสมอ

“จัดอบรมทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นกลุ่มโรงเรียน เช่น แพ้พัฒนางานทางโรงเรียนจัดอบรมกัน ในโรงเรียนจากนั้นครูในโรงเรียนก็ได้ไปเป็นวิทยากรให้กับกลุ่ม ถ้ามีการอบรมระดับจังหวัดก็จะส่งไป แล้วก็ มีให้ครูได้รายงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” (ผู้บริหาร)

“มีการอบรมก็ให้ไปตามสายงาน อบรมพิเศษๆ ก็ไปตามความสนใจ สม่ครใจ มีการพาไปดูงาน ที่ไหนดีก็ไปกัน” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“พาครูไปอบรม ครูอยากไปอบรมก็สนับสนุนเต็มที่ และให้ครูทำผลงานเพื่อเข้าประกวด” (ครูผู้สอนป.4)

“ในโรงเรียนจะไม่มีเปิดอบรมอะไรมาก ที่ใหญ่ๆ ก็มีเรื่องแฟ้มพัฒนางาน ที่ดึงคนนอกเข้ามาช่วย ส่วนใหญ่ก็อบรมข้างนอก ก็มีการอบรมของทางจังหวัดจัดก็มี ถ้าเป็นเรื่องงานวิจัย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

2.2 การศึกษาดูงาน ครูได้ไปศึกษาดูงานทั้งภายในจังหวัด และระดับชาติ บางครั้งก็ไปเป็นกลุ่มแต่ บางครั้งครูก็สนใจและไปด้วยตนเอง ปีหนึ่งประมาณ 2-3 ครั้ง

“การไปศึกษาดูงาน เยอะมาก แล้วแต่โอกาส ระดับชาติก็ไปหมด” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

“ก็ไปในช่วงเสาร์ อาทิตย์ หาเวลาช่วงวันหยุดไป ขออนุญาตทางจังหวัดไป และจัดไปในระดับกลุ่มก็มี ก็แบ่งกันไป” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

2.1 การเข้าประกวดโครงการ Smart Teacher (ครูต้นแบบ) หรือประกวดผลงานต่าง ๆ การประกวด Smart Teacher (ครูต้นแบบ) ซึ่งเป็นโครงการของทางอำเภอและจังหวัดที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาครู ซึ่งการประกวดได้ดูผลงานของครู เช่น แผนการสอน การจัดการเรียนการสอน และผลงานของนักเรียนและการสัมภาษณ์ตัวนักเรียนโดยเอา 10 มาตรฐานเป็นเกณฑ์

“smart teacher (ครูต้นแบบ) จะเริ่มจัดในระดับอำเภอที่กำหนดโครงการนี้ขึ้นมา ในระดับโรงเรียน เราก็ชักชวนกันให้ไปสมัครตามความสมัครใจว่าใครจะลง ทุกคนก็พร้อมใจกันสมัครและก็ผ่านกันทุกคน ตรงนี้จะมีคณะกรรมการมาประเมินมาตรฐานการเรียนการสอนและคุณลักษณะส่วนตัวของครูแต่ละคนและก็มีเกี่ยวกับเรื่องนวัตกรรม และก็ได้เด็ก ในมาตรฐานเขาก็จะดูตั้งแต่การจัดการเรียนการสอน แผนการสอน ผลงานนักเรียนและสัมภาษณ์ตัวนักเรียน ก็เอา 10 มาตรฐาน ดูแผนการสอน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

“เวลามีประกวดอะไรก็สนับสนุนให้ร่วมโครงการประกวดกัน (ครูผู้สอนป.2)

2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ครูก็จะแลกเปลี่ยน พูดคุยกันในการประชุมวิชาการ หรือ ประชุมของโรงเรียน หรือนอกเวลาต่างๆ นอกจากนั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับครูต่างโรงเรียนก็ช่วยกระตุ้น ตัวครูด้วย

“มีความรู้อะไรก็จะมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น ประชุมวิชาการ นำเสนอกิจกรรมที่ครูไปอบรมมา แลก เปลี่ยนเรียนรู้กัน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

2.5 การนำเสนองานหรือการให้ครูเป็นวิทยากร การให้ครูนำเสนองานหรือเป็นวิทยากร ทาง โรงเรียนจะให้ครูนำเสนองานที่ได้ทำและในฐานะที่โรงเรียนเป็นโรงเรียนนำร่องในการจัดการเรียนการสอนและ ที่อื่น ๆ มองว่าพร้อม ครูก็ได้นำเสนอผลงานและผลการวิจัยด้วย

“เป็นวิทยากรของกลุ่ม โรงเรียนก็จะเป็นตัวแทนทั้งโรงเรียน ในฐานะที่เราเป็นโรงเรียนนำร่องด้วย ในกลุ่มเราจะนำเรื่องนี้ก่อน อาจารย์จากสพช.จะมาอบรมให้เรา คนอื่นจะมองว่าเราพร้อมกว่าที่อื่น นำเสนอ เป็นวิชา เช่น ครูอนุบาลก็นำเสนอเรื่องอนุบาล คณิตศาสตร์แต่ละวิชาของครูที่รับผิดชอบก็จะได้ออกไป นำเสนอ ครูทุกคนก็ได้ออกไปทั้งหมด” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

2.6 การมาดูงานของโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นๆ สำหรับโรงเรียนจะมีการมาดูงานจากที่อื่น ๆ ซึ่งส่วน ใหญ่จะมาดูงานเกี่ยวกับการปฏิรูป

“สำหรับการมาดูงานส่วนใหญ่ก็จะมาดูงานปฏิรูปของที่นี่ เช่น สบจ. ดอยสะเก็ด บ้านพร้าว ผู้บริหารของตราด ส่วนใหญ่จะมาดูครูบ้าน ของตราดก็ได้พูดคุยถึงเรื่องวิจัย” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

2.7 ให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ การทำวิจัยปฏิบัติการซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งครูได้ทำแล้ว สามารถทำให้ ครูเข้าใจเด็ก เข้าใจการทำงานของตนเองมากยิ่งขึ้นและสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนและทำให้การเรียน การสอนมีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“ครูจะทำในลักษณะแฟ้มพัฒนางานตามแบบของอาจารย์เชาวลีย์ และดร.โกวิท ลักษณะงานเราจะ เป็นอย่างนั้น แต่ก็มีแนววิชาการ รายงาน มันก็ไม่ใช่งานวิจัย 5 บทใหญ่ ก็ไม่ใช่แค่งานวิจัยที่เขียนอธิบาย ก็มีงานเป็นงานวิชาการหน่อย ก็เป็นอีกรูปแบบของเขาเลย” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.สมุทรสงคราม)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการปฏิบัติจริง จัดให้มีการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเน้นกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน ไม่เน้นความรู้ทางวิชาการอย่างเดียว และยังจัดให้มีการประเมินตามสภาพที่แท้จริง โดยการจัดทำเพิ่มสะสมผลงานดีเด่น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับอนุบาล 1 และ 2 โดยครู 1 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 จะมีครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ในระดับประถมปีที่ 5 และ 6 สอนเป็นรายวิชา โดยผู้บริหารสอนวิชาคณิตศาสตร์ และมีการนำกิจกรรมครอบครัวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ไปเรียนตามบ้านของผู้ปกครองของแต่ละชั้น เทอมละ 3-4 บ้าน และมีการพานักเรียนไปเรียนดนตรีไทยที่บ้านดนตรี จะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนทางโรงเรียนได้มีการแบ่งการสอน

สังเกตการจัดการเรียนการสอนครูบ้าน ครูก็จะมีการเตรียมนักเรียนและเตรียมครูบ้านโดยการติดต่อไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นการทำน้ำตาลมะพร้าว โดยให้ครูบ้านซึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กนักเรียนในชั้นเป็นผู้สอน และให้ความรู้ในเรื่องที่ถนัด นักเรียนก็ซักถามไปเรื่อย ๆ จากนั้นก็กลับมาสรุปข้อมูลกันที่ห้องครูก็จะบันทึกสิ่งที่นักเรียนสนใจแล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมอื่นต่อไปโดยเชื่อมโยงจากสิ่งที่ไปเรียนรู้อีก

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมครูบ้านจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครูทั้งโรงเรียนมีความเข้าใจตรงกันและนำการเรียนการสอนแบบนี้จัดขึ้นในทุกระดับชั้นและกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละชั้นจะแตกต่างกันแต่หลักการและแนวทางมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

“การเรียนการสอนก็ยึดหลักสูตร และเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง”
(ผู้บริหาร)

“การเรียนก็ปลูกฝังเด็กให้ได้ศึกษาด้วยตนเอง เรียนจริง ทำจริง จะมีชั่วโมงหนึ่งจัดให้เด็กได้เรียนตามความสมัครใจ เด็กสนใจเรียนดนตรีทางโรงเรียนก็นำเด็กไปเรียนที่บ้านดนตรี ซึ่งเป็นบ้านดนตรีประจำจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ที่อำเภออ่าวป่า ก็พาเด็กไปเรียนระนาด ซอ ดนตรีต่าง ๆ จนเด็กสามารถเล่นดนตรีเป็นวงได้ ซึ่งก็ทำอย่างนี้ย่างมาปีที่ 3 แล้ว เด็กก็เล่นเป็นวงได้ เด็ก 24 คน ใช้เด็กป.4-5-6”
(ครูผู้สอนป.4)

“มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกัน เด็กก็ได้มาเรียนที่บ้าน ชุมชนก็ได้ช่วยเหลือทุกด้าน”
(ผู้ปกครอง)

“การเรียนการสอนที่เด็กออกมาเรียนข้างนอกชุมชนก็ดีนะแต่ก็ต้องติดตาม เด็กได้รับความรู้จริง ๆ ก็ดีกว่าในห้องเรียน และทำให้ผู้ปกครองและครูได้พบกัน ก็ได้ใกล้ชิดครูมากขึ้น ข้อเสียอาจจะใช้เวลามาก”
(กรรมการการศึกษา)

“ก็มีหลักสูตรครูบ้าน ได้สัมผัสตามบ้านจริงๆ ก็เป็นการคลุกคลีด้วย คิดว่าดี ผลดี เด็กได้ ประสบการณ์จริง รู้จักของจริง” (กรรมการการศึกษา)

“ชอบการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม ทำให้สามัคคี ช่วยเหลือกันและชอบการเรียนครูบ้าน ได้เดินทางไปหมู่บ้านได้ศึกษาอาชีพต่างๆ ได้จัดบันทึกตั้งแต่เริ่มออกไป และได้ตั้งคำถามกับครูบ้าน อาชีพที่ได้ศึกษา เช่นการทำน้ำตาลมะพร้าว ทำสวน ทำโรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้” (นักเรียนป.5)

“ได้ศึกษารักษ์ไทย (เน้นภาษาไทย) บ้านวิทยากร (เน้นวิทยาศาสตร์) บ้านชวนคิด (เน้นคิดคำนวณ) จะแบ่งเป็น ป.4-6 เรียนเหมือนกันแบ่งเป็นกลุ่ม” (นักเรียนป.6)

“ชอบเรียนเป็นกลุ่มและได้ออกไปเรียนข้างนอก เช่นไปเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนอนุบาล” (นักเรียนป.2)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหา แลอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการของครู

2.1 สภาพปัจจุบันในการทำวิจัย

จากการศึกษาพบว่าที่โรงเรียนยังมีการทำวิจัยอยู่น้อยมีครูทำวิจัยไม่ถึง 50 % ของโรงเรียน ครูส่วนหนึ่งยังไม่ได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการ ส่วนหนึ่งกำลังดำเนินการทำ และก็มีอีกส่วนหนึ่งที่ทำและมีผลการวิจัยเป็นผลงาน ซึ่งก็ยังมีไม่มากนักคนหนึ่งประมาณ 1-2 เรื่อง ซึ่งผลการวิจัยของครูมีหลายลักษณะหลายรูปแบบซึ่งสภาพการทำวิจัยปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

2.1.1 ปริมาณการทำวิจัย

ปริมาณการทำวิจัยปฏิบัติการโรงเรียนพบว่ามียานวนผลงานไม่มากนัก มีครู 2 คนที่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการและมีผลงานการวิจัย เช่น ครูนักวิจัยที่สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีผลงานการทำวิจัยอยู่ 3 เรื่อง และครูนักวิจัยที่สอนในระดับอนุบาลก็จะมีผลงานการวิจัยประมาณ 2 เรื่อง และครูในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 กำลังดำเนินการทำวิจัยอยู่คนละ 1 เรื่อง ซึ่งแสดงผลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 ผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการของโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 3

ผู้ทำวิจัย	ชื่อประเด็นวิจัย	รูปแบบการวิจัย/วิธีวิจัย	การนำผลวิจัยไปใช้
1. ครูนักวิจัยที่สอนในระดับชั้นป.6	ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล	การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล - มีการวิเคราะห์ประเด็นการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น ด้านสติปัญญา จิตใจ สุขภาพ สังคม เป็นต้น - มีการวิเคราะห์กิจกรรมการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น ข้อมูลประวัติส่วนตัว บันทึกข้อมูลการศึกษา บันทึกกลับของครู แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง เป็นต้น	- ทำให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลและสามารถปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมนักเรียนได้ถูกต้องเหมาะสม
	การพัฒนาผู้เรียนด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มวิชาภาษาไทย	- ใช้นวัตกรรม กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน	- สามารถช่วยผู้เรียนพัฒนาทักษะการเขียน - ช่วยให้กิจกรรมทุกวิชาพัฒนาได้
	โครงการจัดกิจกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	- กิจกรรมครอบครัวบ้าน	- สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ได้ทุกโอกาสทุกสถานที่
2. ครูนักระดับชั้นวิจัยสอนในอนุบาล	รายงานการพัฒนาผู้เรียนด้านความคิด กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ (การแก้โจทย์ปัญหา)	- ประเมินความรู้ความเข้าใจเด็กและหาสาเหตุของปัญหา - ใช้กิจกรรมปฏิบัติจริงจากของจริงและสิ่งจำลอง วาดภาพจากโจทย์ปัญหา ตอบคำถามแล้วเขียนเป็นประโยคสัญลักษณ์จากโจทย์ปัญหาที่ไม่ซับซ้อน	- ทำให้ทราบว่าเด็กคนไหนที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาและต้องส่งเสริม

ผู้ทำวิจัย	ชื่อประเด็นวิจัย	รูปแบบวิจัย/วิธีวิจัย	การนำผลวิจัยไปใช้
	การพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาการทาง สติปัญญา การรู้ค่า จำนวน 1- 10	- ใช้กิจกรรมต่อเนื่อง กิจกรรมที่ 1 ใช้สื่อในการนับเพื่อ แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม - วิธีการแข่งขันเป็นกลุ่มโดยใช้เกม - ใช้สื่อสิ่งเร้า เช่นกระเป่าพอง รูป สัตว์	- การเรียนรู้แบบร่วมมือจะ ทำให้เด็กมีสังคมและรู้จัก ช่วยเหลือกัน - กิจกรรมที่สร้างขึ้น สามารถพัฒนาการนับของ เด็กได้
งานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์			
3. ครูผู้สอนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1	กิจกรรมความเป็น เลิศทาง คณิตศาสตร์	ใช้วิธีอ่านซ้ำและให้อ่านสม่ำเสมอ แล้วทดสอบ - วิธีการแข่งขันการตอบคำถาม คณิตศาสตร์	ทำให้ครูทราบถึงปัญหาใน ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ นักเรียน
4. ครูผู้สอนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2	การอ่านคำ	- การสำรวจการอ่านของนักเรียน โดยการทดสอบให้อ่านคำในบท หลายๆ ครั้ง แล้วครูบันทึกคำที่นัก เรียนผิดใหม่อ่านผิด และชื่อนัก เรียน	ช่วยให้ครูสามารถแก้ไขนัก เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน ได้และเพื่อให้เด็กอ่านได้ ถูกต้อง ชัดเจนและ คล่องแคล่ว

2.1.2 ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการ

ลักษณะการทำวิจัยของครูในโรงเรียนมีหลากหลายรูปแบบที่เป็นลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการที่ทำกันทั้งโรงเรียน โดยทางโรงเรียนจะให้นโยบายหรือหลักการให้ครูได้ทำวิจัยปฏิบัติการกัน แล้วให้ครูไปคิดหรือหาวิธีการเพิ่มเติมจากหลักการที่ให้อย่างตนเอง ซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ครูก็ได้ศึกษาเด็ก วิเคราะห์เด็กรายบุคคล พบว่าครูจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเด็กทุกด้าน เช่น ประวัติข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ด้านการศึกษา ด้านความประพฤติ ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ด้านสุขภาพ ซึ่งก็มีวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม สังเกต การสัมภาษณ์ บันทึก และดูจากผลงานของเด็ก แต่ก็มีครูส่วนหนึ่งยังไม่นำข้อมูลมาจัดระบบและสรุปข้อค้นพบจากข้อมูล แต่ก็มีครูกลุ่มที่ป็นครูนักวิจัยและที่กำลังดำเนินการวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบนำมาวิเคราะห์ และนำมาสรุปข้อมูลเด็กแต่ละคน ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กแต่ละคน ทำให้ครูเข้าใจและสามารถที่จัดจากการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กได้ ซึ่งแสดงตัวอย่างการวิเคราะห์เด็กและการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ดังตัวอย่างภาคผนวก ญ

ประเด็นการวิจัย การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

วิธีการวิจัย วิธีการสำรวจและใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ บ้านที่ก เยี่ยมบ้าน ทดสอบ ดูผลสัมฤทธิ์ และดูจากผลงานของเด็ก เป็นต้น

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ครูนำผลการไปใช้ โดยนำข้อมูลที่ได้นำจัดแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ เช่น กลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน ทำให้ครูทราบว่าเด็กคนไหนที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาและต้องส่งเสริมและหาวิธีในการดำเนินการแก้ไขต่อไป

ปัจจัยและกิจกรรมที่สนับสนุนในการทำ นโยบายของโรงเรียน

“วิธีการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกต บ้านที่ก เก็บผลงาน และมีการเก็บข้อมูลเด็ก ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม อารมณ์ดูจากการดูเด็ก และดูจากผลงาน และดูปฏิกริยาการวิจารณ์ผลงาน พฤติกรรมในชั้น ก็เก็บข้อมูลเอาไว้” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“เป็นการศึกษาเด็ก เป็นแบบสอบถาม ก็ได้เก็บข้อมูลทุกด้าน ก็จะไปดูข้อมูลจากการแนะนำ และ ก็ให้กิจกรรมเด็กทำ และก็มี การสอบถามผู้ปกครอง เข้าไปพูดคุย เด็กจะมีปัญหา มาก เด็กค่อนข้างก้าวร้าว” (ครูผู้สอนป.5)

“ทำให้ตนเองรู้เรื่องขึ้นเยอะ ไม่ได้ทำอะไรไปวันๆ พอมองอะไรก็มองเห็นช่องจะทำอย่างไร ไปอย่างไร เด็กคนนี้จะทำอะไร เช่น มีเด็กคนหนึ่งจะไม่ทำอะไรเลย แม่เขาติดยา ติดคุก พ่อดูแล เขาจะ ซึมไม่ชอบเรียน ทำงานก็ไม่ชอบเขียน ก็ศึกษารายบุคคล ก็จะเสริมเขาว่าเขาชอบอะไร ก็มารู้ว่าชอบกึ่ง ชอบ ตกกึ่ง ก็เลยเอาเรื่องกึ่งเป็นจุดพัฒนาเขา พonganตามความสนใจเขาก็ทำคั้นเบ็ดตกกึ่ง งานที่สอนทำตาข่าย ตกกึ่ง ก็ไปคุยแล้วก็ให้กำลังใจเขาก็เล่าและคุยเรื่องกึ่งให้ฟังขณะเล่าตาเขาก็ฟัง ก็ชมเขา ก็คุยกับเขา ไป อบรมกลับมา มีงานชิ้นหนึ่งวางที่โต๊ะ กระดาษโรเนียวแล้วก็ปิดไปปิดมาก็เปิดดูก็เป็นเรื่องกึ่งหมดเลย มีเพื่อน ที่ถูกใจกับยอด 2 คน ก็มีภาพด้วยและก็มีหนังสืออ้างอิงและทำเป็นงานของตน โดยทำเอง โดยครูไม่ได้ทำ อะไรเลย นี่คือนักเรียนที่พัฒนา ตรงนี้ก็ดีซึ่งต่างจากแต่ก่อน ซึ่งก็อาศัยหลักการพัฒนา ตัวครูก็พัฒนา ได้อ่านได้รู้ได้เรียนก็เหมือนเด็ก เริ่ม ตอนนั้นก็เริ่มอ่านอะไรก้าวหน้า” (ครูนักวิจัยระดับป.6)

2. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยครูจะทำการวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละชั้นและนำมาบูรณาการและสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ในระดับอนุบาลก็จะมี การวิเคราะห์หลักสูตรแล้วจัดทำ แผนการสอนให้สอดคล้องกันแต่ละเรื่อง จากการศึกษาเอกสาร ครูระดับอนุบาลได้วิเคราะห์หลักสูตรและ จัดทำแผนประสพการณ์เรื่องร่างกายของฉัน ซึ่งมีแผนการดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียดเป็นต้น

กิจกรรมครอบครัว เป็นวิสัยปฏิบัติการอีกลักษณะหนึ่งที่เริ่มต้นจากการที่ครูนักวิจัยได้คิดหาวิธีการหรือนวัตกรรมที่จะจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักเรียน และให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข จึงได้เสนอแนวคิด และจัดทำโครงการและกรอบกิจกรรมขึ้นมา และเนื่องจากครูนักวิจัยเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้วยกิจกรรมนี้จึงอยู่ในแผนงานหนึ่งของฝ่ายวิชาการ จึงนำเอานวัตกรรมชิ้นนี้มาร่วมคิดและร่วมทำกันในโรงเรียน แล้วกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนโดยให้ครูทุกคนนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ประเด็นวิจัย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการทำวิจัย เป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อทดลองใช้กับนักเรียนทุกระดับชั้น โดยใช้กิจกรรมครอบครัว ซึ่งกิจกรรมครอบครัวมีรูปแบบและกระบวนการดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 รูปแบบ / กระบวนการจัดกิจกรรมแบบครอบครัว

วางแผน/เขียนบท	กำหนดวิธีการ	สานต่อความรู้	ชื่นชมผลงาน
<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแหล่งเรียนรู้ (ครอบครัว) - ตั้งเป้าหมายศึกษาข้อมูล / ประสานงาน - กำหนดแผน / วิธีการเดินทาง - วางแผนการดำเนินกิจกรรม - กำหนดจุดประสงค์ / วิธีการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินกิจกรรมตามแผน - สร้างแบบจำลอง (บ้าน หักเส้า) ในการเรียนรู้ คือ 1. สร้างองค์ความรู้ 2. มีปฏิสัมพันธ์กันในการเรียนรู้ 3. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 4. เรียนรู้กระบวนการ / ผลงาน / ข้อความรู้ 5. การนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน - เน้นทักษะกระบวนการทางปัญญาเป็นสื่อการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นรายกลุ่ม/รายบุคคล - วิเคราะห์ / อภิปราย ผลงาน/ข้อความรู้ที่ได้ จากกิจกรรม - วิเคราะห์/อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ - สร้างผลงานทาง วิชาการตามอิสระจาก องค์ความรู้ - แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน 	<ul style="list-style-type: none"> - วิจารณ์/ประเมินผล จาก พฤติกรรม ผลงาน กระบวนการเรียนรู้ - ปรับปรุงพัฒนางาน - ประเมินจุดประสงค์ การเรียนรู้ - นำเสนอผลงาน - แสดงนิทรรศการ

“ครูแต่ละคนก็รู้จักครอบครัว ทำครอบครัวกันทุกคน มีแผน เขียนแผนกันเอง พานักเรียนไปเรียนจริง ๆ เเทมหนึ่งไปประมาณ 3 บ้าน ไปก็สามารถครอบคลุมได้ทุกวิชา” (ครูผู้สอนป.5)

“กิจกรรมครอบครัวจะเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้ก่อกองใจจากการไปพบมาจากบ้านผู้ปกครอง จะเปลี่ยนจากเดิมที่ครูที่สอนเนื้อหาความรู้ให้เด็ก แต่ใช้กิจกรรมครอบครัวแล้ว เด็กจะหาความรู้เอง จากผู้ปกครองและ

หนังสือ จากการสัมภาษณ์ และการค้นคว้า เป็นงานที่เด็กอยากทำเอง ก็เลยได้งานออกมาโดยครูไม่ต้องบังคับ ต่างจากที่ครูบอให้ เขาคิดเอง ค้นเอง ครูก็จะคอยแนะนำเป็นกำลังใจ จากการใช้กิจกรรมครอบครัว แล้วเหมือนเป็นการฝึกเด็กให้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองได้ เด็กจะมีทักษะการหาความรู้ การค้นคว้า และการรายงานเพิ่มขึ้นจากเดิมเยอะ ครูต้องเตรียมและทำให้ครูพ้นจากวิธีการเก่า ๆ พัฒนาตนเองไปด้วย จากการที่บอกความรู้ก็พัฒนาขึ้น” (ผู้บริหาร)

“ทั้งๆที่ยังไม่มีคำสั่งก็เลยเอามาจัดเป็นระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งทำเฉพาะโรงเรียน ครูใหญ่ก็เห็นชอบ คณะครูก็แบ่งชั่วโมงกัน แล้วก็แบ่งชั่วโมงเป็นกิจกรรมการปฏิบัติการเรียนรู้แล้วก็ให้ครูตั้งแต่ออนบาลถึงป.6 พาเด็กออกไปเรียนนอกสถานที่ กับผู้ปกครอง จุดที่ทำไมจึงไปเรียนกับผู้ปกครอง คิดว่าผู้ปกครองเป็นเด็กที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและคงไม่ปฏิเสธ เหมือนไปแล้วมีจุดหมาย ผู้ปกครองก็จะเป็นผู้ปกครองเด็กในห้อง โดยครูจะเป็นผู้คัดเลือกเองตามระดับชั้นไครมา เทอมหนึ่งสัก3-4 บ้าน ก็แล้วแต่บ้านไหนยินดีต้อนรับเรา เราไป แรก ๆ ก็คุยกันในที่ประชุม แล้วก็มีการวางแผนว่าต้องขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง และก็มีการประชุมกับผู้ปกครอง จากนั้นก็มีประชุมกลุ่มย่อยกันในห้อง ปัญหาคือ ผู้ปกครองจะกังวลใจว่าต้องเป็นครู คำว่าครูเป็นงานใหญ่ ก็คุยและตกลงกับผู้ปกครอง ว่าไม่ต้องกังวลใจ โดยการเด็กไปเที่ยวบ้านและมีครูไปเป็นเพื่อน มีอะไรจะสอนก็บอกก็สอน ไม่มีอะไรเด็กก็จะถามเอง ก็จะมีการเตรียมเด็กสอนทักษะกระบวนการทางปัญญา ว่าเขาต้องทำอะไรบ้าง ก่อนอื่นนักเรียนต้องรู้เป้าหมายว่าจะไปบ้านใคร เขาทำอะไร ในใจครู ครูต้องวางแผน บ้านนั้นเป็นใคร ทำอาชีพอะไร ทำอะไร เช่น บ้านนั้นขายของ เด็กก็ต้องได้ความรู้ในอาชีพค้าขาย และครูต้องรู้ว่าไปศึกษาอะไรที่น่าสนใจ ครูต้องวางแผนว่าเขาจะได้อะไร ครูเองก็ไม่ว่ามันจะเกิดอะไรเด็กก็ไม่ว่า แต่ถ้าดีเราก็คงทำต่อ ถ้าไม่ดีเราก็ปรับได้” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“ที่มีครูต้นแบบเรียกว่าครอบครัวบ้าน โรงเรียนเราดำเนินมาแล้ว 1 ปีก็มีลักษณะเหมือน Home school ก็มีการเรียนตามบ้านไม่เหมือนภูมิปัญญาท้องถิ่น จริงภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ดีแต่เจาะเรียนเป็นอย่าง ๆ แต่ครูบ้านทุกบ้านสามารถเป็นครูได้ ชาวบ้านสอนได้ เช่น บ้านที่ทำตาล ก็มีหลายอย่างที่สอนได้ อย่างที่บ้านก็มีเรื่องสุนัข ก็สอนตั้งแต่การดูแลรักษา บางห้องก็ไปเรียนขนมจีน ขนมไทย ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือดี ทำมาโดยตลอด” (ครูผู้สอนป.4)

“ชอบเรียนครอบครัว เพลิดเพลิน ได้ความรู้ ฝึกให้เป็นคนมีความคิดที่ดี ฝึกให้ขยัน ชอบที่ครูพาไปเรียนนอกสถานที่” (นักเรียนป.3)

ลักษณะการร่วมมือ จะเป็นในลักษณะทำในหลักการเดียวกัน ร่วมกันคิดหลักการและแนวทางการทำ แต่วิธีการและการปฏิบัติ เนื้อหาแตกต่างกันไปในแต่ละระดับชั้น นอกจากนั้นยังได้ร่วมมือกับผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองเป็นครูบ้าน สอนและให้ความรู้กับนักเรียนด้วย

“ที่ได้ทำร่วมกัน เราจะมันโยบายว่าเราจะทำร่วมกัน แต่วิธีการ การปฏิบัติจะหลากหลายกันไป เป็นเรื่องของครูผู้สอน มีจุดของครูอยู่” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

การนำผลการวิจัยไปใช้ ครูเป็นผู้นำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ได้ทุกโอกาส ทุกสถานที่

นอกจากนั้นก็มีการทำวิจัยปฏิบัติการที่ครูได้คิดหานวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยเหลือนักเรียนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพียงคนเดียว ซึ่งได้นำเสนอลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการเป็นรายบุคคล ได้ดังนี้

ครูนักวิจัยผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ครูนักวิจัยจะเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ช่างคิด ซึ่งก็ได้คิดนวัตกรรม ที่เรียกว่ากิจกรรมครอบครัวขึ้นมาเป็นคนแรกและได้นำเสนอให้กับทางคณะครูในโรงเรียน ซึ่งลักษณะการทำวิจัยของครูนักวิจัยที่ได้คิดและทำวิจัยปฏิบัติการขึ้นมาทั้งหมด 2 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ก็คือ โครงการจัดกิจกรรมปฏิบัติการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งรายละเอียดก็จะเหมือนกับที่นำเสนอในตอนต้น

เรื่องที่ 2 กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ ด้านการเขียนในวิชาภาษาไทย เด็กเขียนไม่ค่อยถูกต้อง ไม่สร้างสรรค์ จึงดำเนินการทำวิจัยเรื่องที่ 2

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ

- ครูนักวิจัยจึงคิดหาวิธีแก้ปัญหาเด็กโดยการสร้างนวัตกรรม ชื่อว่า กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน ซึ่งกิจกรรมนี้จะเน้นพัฒนาการด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ส่วนการใช้กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียนจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนช่วยให้กิจกรรมทุกวิชาพัฒนาได้

“ก็มีก็นำเรื่องครอบครัวมาจัดการเรียนการสอน และงานแรกที่ทำสำเร็จคือ การแก้ปัญหาการเขียนโดยใช้กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

จากการทำวิจัยเสร็จสิ้น ทำให้ครูนักวิจัยเกิดการเรียนรู้ ซึ่งครูก็ถือว่าในการทำวิจัยปฏิบัติการยังเป็นจุดที่พัฒนางานและพัฒนาอาชีพของตน ซึ่งครูได้เขียนไว้ภายหลังสิ้นสุดการทำวิจัยเรื่องกิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน ดังนี้

มีความพอใจที่สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ เป็นความภาคภูมิใจของครูในความสำเร็จนี้และยังได้ ความรู้ว่าทักษะทุก ๆ ด้านของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ ถ้าทุกฝ่ายอดทน และตั้งใจจริงในเป้าหมาย หรือสิ่งที่คาดหวัง ช่วยให้การจัดกิจกรรมในทุกวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเขียนของผู้เรียนราบรื่นเกิดผลดีต่อ การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมของครูและผลจากการพัฒนาจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างยั่งยืน สามารถนำไปใช้ ได้ตลอดชีวิต และในการจัดกิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียนนี้นอกจากช่วยพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์แล้ว ก็สามารถขยายไปสู่ระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป(รายงานการวิจัยเรื่อง กิจกรรมสุดแต่ใจจะอยากเขียน ,7 /มิ.ย./43)

ครูนักวิจัยผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล

ลักษณะการวิจัยของครูอนุบาลจะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนแล้วจึง ดำเนินการหาวิธีในการแก้ปัญหา ซึ่งได้ดำเนินการทำอยู่ 2 เรื่อง

เรื่องที่ 1

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ การพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ (การแก้โจทย์ปัญหา)

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ การทดลอง โดยมีการประเมินก่อนแล้วก็สร้างนวัตกรรมโดยใช้กิจกรรม ปฏิบัติจริง ของจำลอง กิจกรรมวาดภาพจากโจทย์ปัญหา ตอบคำถามแล้วเขียนประโยคสัญลักษณ์จากโจทย์ ปัญหาที่ไม่ซับซ้อน

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้ทราบว่าเด็กคนไหนที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาและต้องส่งเสริม และยัง เห็นถึงการพัฒนาของเด็กแต่ละคน

เรื่องที่ 2

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ การพัฒนาการทางสติปัญญา การรู้ค่าจำนวน 1-10

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ วิธีการทดลอง โดยการใช้กิจกรรมต่อเนื่องเป็นระยะ กิจกรรมที่ 1 ใช้ สื่อในการนับเพื่อแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่ 2 ใช้เกม

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ เด็กพัฒนาการนับของเด็ก

จากการดำเนินการวิจัยสิ้นสุดครูนักวิจัยก็ได้บันทึกความรู้ที่ครูได้หลังจากทำกิจกรรม ซึ่งแสดงถึงครู ก็ได้รับการพัฒนาขึ้นด้วยไม่ใช่เพียงแค่ครูสามารถแก้ปัญหาเด็กได้ ซึ่งครูได้บันทึกผลจากการเรียนรู้ได้ดังนี้

หลังจากที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาทางสติปัญญา เรื่องการรู้ค่า จำนวน 1-10 ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2543 จนถึงวันที่ 25 สิงหาคม 2543 ข้าพเจ้าได้เกิดความรู้ดังต่อไปนี้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ การเรียนรู้บางครั้งต้องอาศัยการท่องจำและ จำอย่างมีหลักเกณฑ์ จะทำให้จำได้ง่ายและจำได้นาน การเรียนรู้แบบร่วมมือจะทำให้เด็กมีสังคมและรู้จักช่วย

เหลือกัน และการเรียนรู้ต้องให้เด็กลงมือกระทำด้วยตนเอง เด็กจะมีความเข้าใจดีและเร็วขึ้นด้วย (รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครุณักวิจัยระดับชั้นอนุบาล)

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นอาจารย์ 3 จะมีความขยันหมั่นเพียรสูงมาก การทำวิจัยของครูจะมีทั้งการรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลซึ่งครูทำอย่างละเอียด มีการสรุปข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังได้ทำกิจกรรมที่เรียนว่า Play book ซึ่งเป็นลักษณะของการบันทึกระหว่างสอน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการเตรียมการสอนของครู อีกส่วนหนึ่งจะเป็นบันทึกระหว่างสอนของครู ซึ่งครูได้ให้การสังเกต และบันทึกอย่างละเอียดมาก เลขที่อะไรมีปัญหาอะไร ตอบคำถามได้หรือไม่ได้ ให้เหตุผลได้ถูกต้องหรือไม่ถูก ซึ่งสามารถดูตัวอย่างได้ที่ภาคผนวก ฎ ส่วนการทำวิจัยปฏิบัติการ ก็กำลังดำเนินการทำอยู่ซึ่งยังไม่เสร็จสิ้น

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ การส่งเสริมความเป็นเลิศทางคณิตศาสตร์

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ การทดลอง โดยใช้วิธีการแข่งขันตอบปัญหา

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ทำให้ครูทราบถึงปัญหาและทักษะทางคณิตศาสตร์และช่วยพัฒนาเด็กในด้านทักษะทางคณิตศาสตร์

“ตอนนี่ที่ทำคือ คณิตศาสตร์ ก็มองหาปัญหาโดยการสังเกตจากการเรียนการสอน และดูแบบฝึกหัด และจากการทดสอบ แล้วก็เอามาประมวลและวิเคราะห์ดูว่าแต่ละคนมีปัญหาในเรื่องใด แล้วก็หาวิธีแก้ ในการแก้ก็มีการสร้างนวัตกรรมขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา หรือใช้แบบฝึกมาช่วย” (อาจารย์ 3)

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตอนนี่กำลังดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งอยู่ในช่วงการทดลองใช้นวัตกรรมกับเด็กและเก็บข้อมูลในระยะแรกอยู่ ซึ่งยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น

ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัยปฏิบัติการ นักเรียนอ่านหนังสือไม่ได้

วิธีการทำวิจัยปฏิบัติการ ใช้วิธีที่เรียกว่าการอ่านคำ โดยครูนำแบบฝึกการอ่านคำมาให้เด็กอ่าน โดยทดลองทำหลายๆครั้งแล้วครูก็บันทึกผลการพัฒนา

ลักษณะความร่วมมือ ทำคนเดียวไม่ได้ร่วมมือกับใคร

การนำผลการวิจัยไปใช้ ช่วยให้ครูสามารถแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านได้และเพื่อให้เด็กอ่านได้ถูกต้อง ชัดเจนและคล่องแคล่ว

“เรื่องการอ่าน เห็นเด็กบางคนอ่านไม่ได้ อ่านไม่ออก โดยใช้คำยากแต่ละบทเรียนมาให้อ่าน โดยทำสถิติไว้ เด็กก็จะฝึกอ่าน ก็ให้มีการจับคู่กันแล้วให้มาอ่านให้ฟัง วิธีการก็ให้นักเรียนอ่านก่อน แล้วก็บันทึกไว้ ว่าเด็กไม่ได้คำไหน ก็สังเกตดูว่าเด็กอ่านถูกต้องมากน้อยแค่ไหน” (ครูผู้สอนป.2)

ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการเพียงคนเดียว ครูยังไม่ได้ร่วมมือกับใคร ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการปรึกษาหารือ และพูดคุยกัน ซึ่งยังไม่ได้มีลักษณะของการมาร่วมกันคิดและร่วมกันหาวิธีการแก้ไขหรือเก็บข้อมูลร่วมกัน

“ตอนนี้ก็ยังทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหานักเรียนด้วยตัวเองคนเดียว แต่ถ้ามีปัญหาที่ถามกัน ครูคนอื่นทำไม่ได้ก็มาถาม” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“จะทำวิจัยในชั้นเรียนคนเดียว ครูจะหาจุดบกพร่องของเด็ก เด็กบางคนมีปัญหามาก ๆ ก็ทำวิจัย” (ครูผู้สอนป.4)

“การทำวิจัยก็ทำคนเดียว แก้ปัญหาแต่ละชั้น แต่ละวิชา ตอนนี่ที่ทำคือ คณิตศาสตร์ ก็มองหาปัญหาโดยการสังเกตจากการเรียนการสอน และดูแบบฝึกหัด และจากการทดสอบ แล้วก็เอามาประมวลและวิเคราะห์ดูว่าแต่ละคนมีปัญหาในเรื่องใด แล้วก็หาวิธีแก้” (อาจารย์ 3)

“การทำวิจัยในแต่ละห้องต่างคนต่างทำ มีปัญหาที่ปรึกษาครูในโรงเรียน” (ครูป.5)

การลงมือทำวิจัยปฏิบัติการทำให้ครูได้รู้ถึงประโยชน์ของการทำอย่างแท้จริง เพราะสามารถช่วยให้ครูได้รู้จักเด็ก เข้าใจเด็กมากขึ้น สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาลูกได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ สามารถช่วยพัฒนาเด็กได้มากและยังช่วยพัฒนาตัวครูให้เป็นคนช่างอ่าน ช่างคิด ได้เรียนรู้มากขึ้น นอกจากนั้นยังทำให้ครูกับนักเรียน และชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีด้วย

“จากการใช้กิจกรรมครบถ้วนแล้วเหมือนเป็นการฝึกเด็กให้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองได้ เด็กจะมีทักษะการหาความรู้ การค้นคว้า และการรายงานเพิ่มขึ้นจากเดิมเยอะ ครูต้องเตรียมและทำให้ครูพ้นจากวิธีการเก่า ๆ พัฒนาตนเองไปด้วย จากการที่บอกความรู้ก็พัฒนาขึ้น” (ผู้บริหาร)

“ทำให้ตนเองรู้เรื่องขึ้นเยอะ ไม่ได้ทำอะไรไปวัน ๆ พอมองอะไรก็มองเห็นช่องจะทำอย่างไร ไปอย่างไร เด็กคนไหนจะทำอะไร เช่น มีเด็กคนหนึ่งจะไม่ทำอะไรเลย แม่เขาติดยา ติดคุก พ่อดูแล เขาจะซึมไม่ชอบเรียน ทำงานก็ไม่ชอบเขียน ก็ศิษษารายบุคคล ก็จะเสริมเขาว่าเขาชอบอะไร ก็มารู้ว่าชอบกึ่ง ตกกึ่ง ก็เลยเอาเรื่องกึ่งเป็นจุดพัฒนาเขา พองานตามความสนใจเขาก็ทำค้นเบ็ดตกกึ่ง งานที่สอนทำตาข่ายตกกึ่ง ก็ไปคุยแล้วก็ให้กำลังใจเขาก็เล่าและคุยเรื่องกึ่งให้ฟังขณะเล่าตาเขาก็ฟัง ก็ชมเขา ก็คุยกับเขา ไปอบรมกลับมามีงานชิ้นหนึ่งวางที่โต๊ะ กระดาษโรเนียวแล้วก็ปิดไปปิดมาก็เปิดดูก็เป็นเรื่องกึ่งหมดเลย มีเพื่อนที่ถูกลักกับยอด2 คน ก็มีภาพด้วยและมีหนังสืออ้างอิงและทำเป็นงานของตน โดยทำเอง โดยครูไม่ได้ทำอะไร

เลย นี่คือลักษณะการพัฒนา ตรรกะที่ดีซึ่งต่างจากแต่ก่อน ซึ่งก็อาศัยหลักการพัฒนา ตัวครูก็พัฒนา ได้อ่าน ได้รู้ได้เรียนก็เหมือนเด็ก เริ่ม ตอนนั้นก็เริ่มอ่านอะไรก้าวหน้า” (ครูนักวิจัยระดับชั้นป.6)

“พัฒนาตนเอง ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด และเป็นขั้นตอน ถ้าไม่มีวิจัยก็ทำให้สอนเรื่อยเปื่อย ตามแผนอย่างเดียว ถ้ามีวิจัยทำให้เรารู้เป็นจุดๆ และรู้ว่าเด็กพัฒนาไปถึงขั้นไหน และครูสามารถผ่าน smart teacher” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ครูทำให้การสอนดีขึ้น เด็กเข้าใจ เด็กรัก ทุกอย่างดีขึ้นถ้าเกิดความรักระหว่างครูกับเด็ก การสอนจะซาบซึ้ง เด็กจะสนใจ จะเข้าใจกัน และนอกจากนั้นครูสามารถเข้าชุมชน เข้าถึงบ้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็ดีใจครูเข้าถึงบ้าน ครูก็ได้รู้และรู้จุดบกพร่องเด็ก ได้รู้จักผู้ปกครองด้วย และสามารถทำให้จัดกิจกรรมระหว่างชุมชนได้ดี” (ครูผู้สอนชั้นป.4)

จากการทำวิจัยปฏิบัติการและจากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผู้เรียนทำให้ครูสนใจอยากจะทำวิจัยต่อไปโดยประเด็นปัญหาที่ครูสนใจและอยากจะทำ ส่วนใหญ่ก็เป็นปัญหาเกี่ยวกับวิชาทักษะ เช่น คณิตศาสตร์ และภาษาไทย ในเรื่องการเขียนการอ่าน และปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ความก้าวร้าว และ ความไม่มีน้ำใจ ซึ่งครูก็ได้คิดหาวิธีการต่างมาช่วยในการแก้ปัญหา

“ปัญหาที่อยากแก้มากในโรงเรียนคือเรื่องการเขียน เด็กเขียนคำไม่ค่อยถูกต้อง” (ผู้บริหาร)

“การสอนป.1-2-3 บางเรื่องเด็กลำบากได้แต่เด็กจำไม่ได้ ก็ได้ทดสอบดูปรากฏว่าเด็กไม่เข้าใจเรื่องการหาร วิธีการก็ได้วิจัยเรื่องวิธีการ เด็กจะสับสน และไขว้เขว เด็กจะเข้าใจว่าเครื่องหมายหาร คือเครื่องหมายลบแล้วเติมจุด 2 จุด” (ครูผู้สอนป.4)

“เด็กจะมีปัญหามาก ก่อนช่วงก้าวร้าว ปัญหาความก้าวร้าวเป็นเรื่องที่อยากจะแก้ และก็มีปัญหาสุขภาพของนักเรียน” (ครูผู้สอนป.5)

“ก็ได้ศึกษาปัญหาเด็ก ได้ทำเรื่องเด็กอ่านหนังสือไม่ออก มีเด็กคนหนึ่งอ่านไม่ได้ ให้การบ้านก็ไม่ทำ ก็กำลังศึกษาอยู่ ที่ทำไปเรื่องก็เรื่องการอ่าน ก็ทำแบบฝึกกับเด็ก 6 คน ก็อ่านคำควบกล้ำไม่ได้ ก็ใช้แบบฝึกมาแก้ปัญหา” (ครูผู้สอนป.3)

2.1.5 การส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยปฏิบัติการ

1. ด้านนโยบาย

ด้านนโยบายการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับโรงเรียนที่ศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามอีก 2 โรงเรียนที่ ผู้วิจัยได้ไปศึกษา ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในโรงเรียน แต่จะให้กลุ่มครูที่มีความสนใจในการทำวิจัยได้ไปอบรมและทำวิจัยและจึงจะขยายผลให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน บางโรงเรียนก็ได้มีการอบรมและให้ครูได้ทำวิจัยซึ่งรูปแบบการทำวิจัยปฏิบัติการในบางโรงเรียนจะมีลักษณะที่ยาก เป็นวิจัยขนาดใหญ่และสามารถที่จะนำเสนอข้อผลงานระดับอาจารย์ 3 ซึ่งครูจะทำได้ในบางส่วน ซึ่งก็ดูเป็นส่วนน้อย บางโรงเรียนก็ปฏิบัติการทำวิจัยปฏิบัติการในระดับเล็ก ๆ ซึ่งก็กำลังอยู่ในช่วงส่งครูไปอบรมและกำลังปฏิบัติงานจึงไม่เห็นงานวิจัยมากนัก

สำหรับการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมีนโยบายให้ครูทุกคนทำวิจัยกันเพราะทุกคนได้ผ่านการอบรมวิจัยปฏิบัติการกันหมดและสามารถที่จะไปเป็นวิทยากรขยายผลให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าการวิจัยในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างก็จะมีหลากหลาย ทั้งงานเดี่ยว งานวิจัยทั้งโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนมีนโยบายและมีข้อตกลงร่วมกันในการทำนวัตกรรมการที่คิดค้นขึ้นมาเรียกว่า กิจกรรมครูบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นและครูทุกคนสามารถที่จะจัดการเรียนการสอนครูบ้านได้

นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน สืบเนื่องจากทางสพช.จัดอบรม เริ่มตั้งแต่การทำแฟ้มพัฒนางานครูทุกคนก็ทำตอนนี้แล้วก็อบรมต่อในเรื่องการทำ play book เป็นบันทึกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนครูทุกคนก็ได้รับการอบรมเหมือนกับเป็นนโยบายของโรงเรียนคือทุกคนทำกันหมด ตอนนั้นก็เริ่มทำกันหมดแล้วแต่อาจจะได้คนละชิ้น เช่นการแก้ไขเรื่องการเขียน เป็นการทำวิจัยในชั้นเรียนง่าย ๆ แก้ปัญหาเด็กที่พบในการเรียนการสอน ได้เริ่มทำตั้งแต่ต้นปี 43" (ผู้บริหาร)

นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน ทางสพช.จะมาอบรมเรื่องวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นที่แรก ก็จัดอบรมให้ภายในโรงเรียน ก็เอาครูไปเป็นวิทยากรต่อที่กลุ่ม ครูก็จะมีผลงานกัน" (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนส่งเสริมมาก ได้เชิญวิทยากรจากสพช. มาให้ความรู้คณะครูทุกคน และได้ตามไปอบรมที่สพช. อีกครั้งหนึ่ง การที่จะทำได้อาจไม่ได้ทุกคน แต่มีนโยบายให้ทำ และมีการติดตาม ให้ทำตามความสามารถของตน" (อาจารย์ 3)

นโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน ทางโรงเรียนก็มีวิทยากรมาอบรม แล้วแต่ว่าใครจะหาปัญหามาทำ แต่ครูก็ต้องทำ ตอนนั้นก็ทำ ใครจะทำหลายเรื่องหรือเรื่องเดียวกัน ที่ฟังก็ไม่ค่อยยาก แต่ต้องทำให้ต่อเนื่องถึงจะได้ผล ไม่ได้ทำเป็นหลักเกณฑ์ขั้นสูง ทำพื้น ๆ ไม่ได้ใช้สถิติอะไรมาใช้" (ครูผู้สอนป.2)

“นโยบายการทำวิจัยก็พูดคุยกัน ก่อนที่จะทำ ก็จะมีการประชุม วิชาการก็จะมาพูดคุยกัน อะไรที่คิดว่าทำแล้วดีกับเด็ก สนใจเรื่องอะไร ใครขัดข้องก็ปรึกษากัน ตัวอย่างเช่นตอนนี้ทำงานก็จะให้ครูที่มีความรู้ และชำนาญดูให้ ที่ทำดีใหม่ ถูกใหม่ ก็พยายามทำให้ดีที่สุด” (ครูผู้สอนป.5)

2. ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุและอุปกรณ์

โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นปัจจัยต่างๆ ที่จะสนับสนุนการทำงานของครูจึงมีน้อย แต่ทางโรงเรียนก็พยายามจัดสรรและหาสิ่งต่าง ๆ มาเอื้อต่อการทำวิจัย แต่ส่วนใหญ่ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ครูจะเป็นผู้สรรหาและขนขวายมาด้วยตนเองมากกว่า และครูส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการทำงานวิจัยปฏิบัติการไม่ได้ใช้งบประมาณอะไรมากมายจึงไม่เป็นอุปสรรคในการทำงานวิจัยมากนัก

วัสดุอุปกรณ์

ทางโรงเรียนจะมีอุปกรณ์ เช่น กระดาษและเครื่องถ่ายเอกสารให้ครูใช้ผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และทางโรงเรียนเอื้อประโยชน์ต่าง ๆ และช่วยเหลือในการทำงานของครูอย่างเต็มที่

“อบรมทางโรงเรียนก็ได้เอื้อในเรื่องสถานที่ ค่าใช้จ่ายครูจะช่วยตัวเอง เงินส่วนใหญ่ที่ได้มากก็จะใช้กับเด็กก็ไม่ได้ใช้กับครู โรงเรียนเล็กๆ ก็จะมีปัญหาอย่างนี้ แต่ก็สนับสนุนเรื่องอื่น ๆ ก็บริการการถ่ายเอกสาร กระดาษ มีที่ถ่ายเอกสาร ใช้ได้ทั้งครูและเด็ก” (ผู้บริหาร)

“ทางโรงเรียนจะซื้อวัสดุ อุปกรณ์แบบไม่ค่อยหวง จะทำอะไรขอให้ทำ อุปกรณ์จะซื้อมาให้ ส่วนหนึ่งก็ส่วนตัวครู” (อาจารย์ 3)

“ อุปกรณ์แล้วแต่ครูต้องการอะไรก็ขอได้” (ครูผู้สอนป.2)

“ ก็มีกระดาษ และเครื่องถ่ายเอกสาร” (ครูผู้สอนป.3)

3. ด้านเวลา

ปัจจัยด้านเวลา ทางโรงเรียนก็มีการจัดตารางสอนให้ครูได้ทำกิจกรรมเสริม ได้ทำงานที่ตนเองสนใจ

“วิชาการก็จะจัดตารางสอนให้ครูมีโอกาสให้ทำกิจกรรมที่มีโอกาสจะทำ ก็บอกกัน มีปัญหาที่ช่วยกันพยายามให้ถูกทิศ” (ครูผู้สอนป.4)

4. ด้านงบประมาณ

สำหรับงบประมาณของโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กทุนก็มีน้อย ส่วนใหญ่ครูจะลงทุนเอง ทางโรงเรียนถ้ามีเงินก็นำมาช่วยเหลือครู

“ตรงนี้ไม่เป็นลักษณะการถูกบังคับแต่เป็นการสมัครใจทำ ทุนก็ออกกันเอง ส่วนใหญ่ก็ทุ่มเทกันเอง ส่วนตัวครูก็ทั้งชีวิต ก็ไม่ค่อยเกี่ยว โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ ไม่มีทุนมาก” (ครุนักวิจัยชั้นป.6)

“วิจัยไม่จำเป็นต้องใช้เงินอะไรเลย กิจกรรมเต็มที่ จะออกนอกสถานที่ ก็ยินดีและสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนก็เสนอกัน แต่ก่อนเย็นๆจะคุยกันเรื่องวิจัย คนไหนทำไม่ได้ก็จะช่วยกัน ครูก็ทำวิจัยกันหมด เพราะต้องทำงานและไปเป็นวิทยากรกัน” (ครุนักวิจัยระดับอนุบาล)

“โดยมากก็ครูประจำชั้นเองก็ลงทุนเอง ในโรงเรียนถ้ามีเงินบริจาคถ้ามีเพียงพอก็ไปเบิกได้ ถ้าไม่มีก็ลงทุนเอง ตัวอย่างเช่นครูบ้านที่ไป บางบ้านเขาจะเลี้ยงครูก็ต้องมอบสิ่งตอบแทนให้ โดยครูอาจทำเอง เช่น ทำดอกไม้ แต่ครูก็ลงทุนเอง” (ครุผู้สอนป.5)

5. ความร่วมมือ

การที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานข้างนอกก็ส่งผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจะทำให้ครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในการพัฒนาตนเองได้ ซึ่งรูปแบบอาจจะอยู่ในรูปแบบที่บุคคลภายนอกมาร่วมมือทำโดยเป็นผู้คิด และให้ครูเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้เข้ามาร่วมมือทำกับครูโดยให้คณะครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ หรือใช้รูปแบบอื่น ๆ

5.1 หน่วยงานต่างๆ

โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนด้านการให้การอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สปช. สถาบันราชภัฏ ต่างๆ รวมทั้งตัวครูที่โรงเรียนได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมงานในระดับอำเภอและระดับประเทศทำให้ครูได้รับความรู้ใหม่ ๆ และจุดประกายการทำงาน

“สืบเนื่องจากทางสปช.จัดอบรม เริ่มตั้งแต่การทำแฟ้มพัฒนางาน ครูทุกคนก็ทำตรงนี้แล้วก็อบรมต่อในเรื่องการทำ play book เป็นบันทึกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน ครูทุกคนก็ได้รับการอบรม” (ผู้บริหาร)

“ก็มีอาจารย์จากสปช.มาช่วย ช่วยอบรมให้ครูทุกคนในโรงเรียนและจากข้างนอกโดยจ่ายค่าใช้จ่ายเอง เคยทำคู่มือครูเอง เขียนเอง ทำเอง คิดอะไรได้ก็เขียน” (ครุนักวิจัยชั้นป.6)

“ถูกเลือกเป็นตักดาในการทำวิจัยของราชภัฏจอมบึง เกี่ยวกับครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริง โดยสุ่มจากครูดีเด่น และกรมวิชาการก็มีโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ปี 41 สถาบันราชภัฏก็ร่วมมือกับกรมวิชาการและเรียกครูยุพินไปสัมมนา โดยการคัดครูไป 29 คน นำเสนอผลงานไปในลักษณะปฏิรูป ครูนักวิจัยก็ไปแบบไม่รู้ แต่ทำงานที่ทำดูเป็นรูปธรรมมากที่สุด ตอนนั้นงานที่ทำไว้คือ งานปั้นแป้ง สอนวิชาทพอ. ไม่ได้สอนปั้นอย่างเดียว ก็สอนลักษณะปฏิรูปคือ เด็กต้องคิดเอง ออกแบบเอง ทำเอง นำเสนองาน มีการอภิปราย รวบรวมมารายงาน ไม่ได้สอนแค่ปั้นแล้วออกเป็นชิ้นงาน พอได้ไปนำเสนอก็ทำให้เหมือนกับการเปิดโลกตัวเอง เพราะเราอยู่เฉพาะโรงเรียนบ้านนอก ก็ทำ เก่งก็เฉพาะในจังหวัด ก็ได้ไป ได้เจอนักวิชาการเยอะมาก เช่น คุณหมอบุรุษ ศร.สุมน พวกใหญ่นักวิชาการ ก็ได้ฟังและได้อบรม 4 วันและก็ได้้นำเสนองานตัวเองด้วย พอฟังก็ได้แนวคิด ได้ตำรามา แต่ในจังหวัดไม่ค่อยรู้ นั่นแหละคือการจุดประกาย จากงานที่ทำคนเขามองว่าใช่ ก็ไม่รู้ว่าทำไปมันใช่และเข้าปฏิรูป จนมาถึงตรงนี้ก็เริ่มพัฒนามาเรื่อย ก็เริ่มทำทุกอย่างด้วยตนเอง ก่อน ทำให้เขาเห็นก่อนว่ามันเป็นไปได้จริง และศูนย์แนะแนวการศึกษาก็ได้เลือกไปเป็นคณะกรรมการงาน คู่มือการแนะแนวอาชีพระดับประถม มัธยม ก่อนปฐม ก็ได้ออกไปในระดับประเทศ ก็ทำเป็นส่วนดี ก็ได้เห็นงาน ได้ฟัง และก็นำเสนองานเรา ก็แลกเปลี่ยนกัน เผอิญการแนะแนวอาชีพกับการปฏิรูปตรงกัน เป็นลักษณะยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตอนนั้นก็ต้องกับมาทำที่โรงเรียน และก็เป็นที่โรงเรียนนำร่องของศูนย์แนะแนวกรมวิชาการ” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“เด็กสนใจเรียนดนตรีทางโรงเรียนก็นำเด็กไปเรียนที่บ้านดนตรี ซึ่งเป็นบ้านดนตรีประจำจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ที่อำเภออำพวา ก็พาเด็กไปเรียนระนาด มโหรี ดนตรีต่างๆ จนเด็กสามารถเล่นดนตรีเป็นวงได้ ซึ่งก็ทำอย่างนี้มาปีที่ 3 แล้ว เด็กก็เล่นเป็นวงได้ เด็ก 24 คน ใช้เด็กป.4-5-6” (ครูผู้สอนป.4)

“ได้เชิญวิทยากรจากสพช. มาให้ความรู้คณะครูทุกคน และได้ตามไปอบรมที่สพช. อีกครั้งหนึ่ง” (อาจารย์ 3)

5.2 ชุมชน

ชุมชนที่นี้เป็นชุมชนขนาดเล็ก จึงทำให้โรงเรียนมีนักเรียนจำนวนน้อย โรงเรียนมีโอกาสผูกยุบชาวบ้านก็พยายามช่วยเหลือทางโรงเรียนและให้ความร่วมมือทุกอย่าง และทางโรงเรียนกับชุมชนก็ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วยกัน กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเรียกว่า กิจกรรมครอบครัว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านหรือผู้ปกครองได้ร่วมกันสอนและให้ความรู้ นอกจากนั้นชุมชนยังให้สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน เช่น วัด บ้าน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการวิจัยปฏิบัติการได้เป็นอย่างดี

“ชุมชนจะให้ความร่วมมือดีกับ ครูกับชุมชนเข้ากันได้ดี ชุมชนไม่เน้นผู้บริหารอย่างเดียว กับครูผู้สอนทุกคนก็จะให้ความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่จะให้ความไว้วางใจกับโรงเรียนและให้โรงเรียนจัดการ แต่ทางโรงเรียนจะเข้าไปเอง โดยจะใช้กิจกรรมครอบครัวเอาเป็นตัวดึงให้รับรู้และมีส่วนร่วมด้วย” (ผู้บริหาร)

“คิดว่าชุมชนให้เขามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ถ้าสอนเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ก็ครั้งก็หมด ในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ ตัวอย่างเช่น มีบ้านหนึ่งสอนเรื่องวันโรค เพราะว่ามีลุงที่บ้านเป็นวันโรค ก็เอาของจริงมาสอนก็พูดถึงลุงสุบบุหรี และการปฏิบัติตัวในการดูแล และก็ลุงไม่มีครอบครัวก็พูดถึง คุณธรรมจริยธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งก็สอนดีมากและก็บอกวิธีการต่างๆ พอกลับมาโรงเรียนอนามัยก็มาให้ความรู้ต่อ เด็กไปครั้งแรกก็ไม่ได้แค่เรื่องวันโรคอย่างเดียว ได้เรื่องโรคติดต่อแล้วก็ไปเจอสมุนไพโร ปลา สิ่งที่มีศจรรยก็ตรงนี้ คือเด็กจะสนใจต่างกัน แคบ่อปลาเด็กก็นำเสนอต่างกัน คนละแนว แล้วแต่มุมมอง ก็ประสบผลสำเร็จ ก็เลยตรงกับการปฏิรูปพอดี ทั้งเรื่องชุมชนมีส่วนร่วม หลักสูตรท้องถิ่น ชาวบ้านก็ภูมิใจทางโรงเรียนก็ทำเกียรติบัตรให้ เด็กก็ประสบผลสำเร็จ ก็เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่ได้จัดทั้งวัน เดือนหนึ่งจัด 2 ครั้ง ครั้งละครึ่งวัน และก็ไม่ตายตัวและทางบ้านเริ่มสนใจและเข้ามาหาที่โรงเรียน ที่นี้ก็มีทั้งเอาวิทยากรมาสอนที่โรงเรียนและออกไปนอกสถานที่ ครูบ้านจะหลากหลายกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“ชุมชนดี ให้ความร่วมมือดี ไม่มีปัญหา เวลาว่ากล่าวให้ลูกไม่มีปัญหา ใส่ใจการเรียนการสอน เด็กเล็กยิ่งสนใจ” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ชุมชนกับโรงเรียนจะผูกพันกันมาก ไม่ว่าจะป็นวัด เพราะทางโรงเรียนบางครั้งต้องไปใช้สถานที่ในการเรียนการสอน ก็มีการเชิญวิทยากรข้างนอกมาอบรมจิตสัปดาห์ละ 1 ครั้ง วัดก็อนุญาตให้ใช้สถานที่มีการฝึกสมาธิเด็ก ผู้ปกครองและชาวบ้านให้ความร่วมมือดีเพราะว่าที่นี่มีครูต้นแบบเรียกว่าครูบ้าน โรงเรียนเราดำเนินมาแล้ว 1 ปีก็มีลักษณะเหมือน Home school ก็มีการเรียนตามบ้านไม่เหมือนภูมิปัญญาท้องถิ่นจริงภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ดีแต่เจาะเรียนเป็นอย่าง ๆ แต่ครูบ้านทุกบ้านสามารถเป็นครูได้ ชาวบ้านสอนได้ เช่นบ้านที่ทำตาล ก็มีหลายอย่างที่สอนได้ อย่างที่บ้านก็มีเรื่องสุนัข ก็สอนตั้งแต่การดูแลรักษา บางห้องก็ไปเรียนขนมจีน ขนมไทย ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือดี ทำมาโดยตลอด” (ครูผู้สอนป.4)

“รู้สึกว่าเป็นโรงเรียนอยู่มานาน อยู่ตั้งแต่เกิด โรงเรียนมีเด็กจำนวนน้อย อาจจะโดนยุบ ชุมชนก็หาวิธีการมาช่วยเหลือเพื่อดึงเด็กจากที่อื่น ๆ มาเรียนให้มาก ๆ ครูก็เหมือนพี่เหมือนน้อง มีอะไรเอ่ยปากมาทางชุมชนก็ช่วย” (ผู้ปกครอง)

“ก็มีการประชุม ถ้าโรงเรียนนัดประชุม ถ้ามีกิจกรรมโรงเรียนก็จะนัด ก็จะเข้ามาช่วยเหลือ ก็มีหลักสูตรครูบ้าน ได้สัมผัสตามบ้านจริง ๆ ก็เป็นการคลุกคลีด้วย คิดว่าดี ผลดี เด็กได้ประสบการณ์จริง รู้จักของจริง” (กรรมการการศึกษา)

“กรรมการหมู่บ้านและประชาชนได้มาเข้าร่วมกิจกรรมการสอน และช่วยบริหารงานบ้าง ประชาชนให้ความร่วมมือดี” (กรรมการการศึกษา)

“ชุมชนกับโรงเรียนก็ช่วยเหลือกันดี มีงานอะไรก็มาช่วย” (นักเรียนป.6)

6. การนิเทศติดตาม

การนิเทศติดตามจะมีลักษณะไม่เป็นทางการ จะมีความเป็นกันเอง จะมาดูเพื่อแนะนำ ใครมีปัญหาอะไรก็พูดคุยปรึกษา และจะให้ความช่วยเหลือต่อไป

“ก็จะคุยกันจะไม่ใช้วิธีเรียกตรวจ จะเข้าไปคลุกคลีอยู่กับครูด้วยแล้วก็จะปรึกษาหารือกัน และเอาครูที่รู้แนวเป็นหลัก ส่วนครูยังไม่ค่อยเข้าใจก็จะคุยกันเองบ้างในที่ประชุมบ้าง จนเข้าใจวิธีการกันหมดทุกคน” (ผู้บริหาร)

“การนิเทศไม่เป็นทางการจะคุยกัน ช่วยกัน smart teacher ครูที่นี้ผ่านทุกคน เข้าโครงการทำกันเป็นทีม คุยกัน ช่วยกันดูกันเติม กันเสริม การนิเทศเป็นธรรมชาติ เจอกันก็จะคุยเรื่องการเรียนการสอน ก็เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ความรู้ความสามารถก็พอๆ กัน” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“ตอนนี้ก็ทำกัน ทุกสัปดาห์จะทำให้ดู ถ้ามีปัญหาครูใหญ่ก็จะลงห้องนั้นเลย เพราะครูใหญ่ก็ไม่ใช่ว่างนัก ช่วยสอนด้วย ครูจะช่วยกัน ครูที่โรงเรียนก็ไม่เพียงพอ ถ้าขาดหนึ่งคนก็มีปัญหา ก็มีการซักถามกัน ก็มีการส่งแผน ส่งบันทึก ไปให้ดูแล้ว ถ้าตรวจแล้วดูว่าครูยังไม่เข้าใจ ครูใหญ่ก็จะลงมาเคลียร์และมาทำความเข้าใจเป็นการส่วนตัวเลย แต่การจะมานั่งนิเทศในห้องก็มีบ้าง” (ครูผู้สอนป.4)

“การนิเทศจะมีมากขึ้น ยังไม่ค่อยเป็นรูปแบบ ให้เขียนเอกสาร ไม่ค่อยได้มาดู แต่จะติดตามจากสภาพที่แท้จริง” (อาจารย์ 3)

“ในโรงเรียนครูวิชาการจะพูดคุย คอยถาม ช่างนอกจะมีการมาเยี่ยมโรงเรียน” (ครูผู้สอนป.2)

2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ปัญหาของครูส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวครูเนื่องจากปัญหาส่วนตัวของครูและเวลาในการทำจะมีน้อยเนื่องจากมีกิจกรรมอื่นๆมาแทรกและครูต้องรับผิดชอบนักเรียนถึง 2 ห้อง จะทำให้มีความยุ่งยากในการทำวิจัยบ้าง และในการทำวิจัยของครูก็จะทำตามความรู้ที่ครูได้อบรมและได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ การบันทึกบางครั้งไม่เป็นระบบ และขาดการบันทึกตลอด นอกจากนั้นปัญหาอีกอย่างหนึ่งซึ่งครูก็เรียกร้องอยากจะให้รัฐช่วยก็คือในการทำงานวิจัยปฏิบัติการของครูบางครั้งต้องพานักเรียนออกไปเรียนนอกสถานที่ เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นมา ครูที่รับผิดชอบจะต้องเหนื่อยและอยากให้รัฐมีส่วนช่วยในการรับผิดชอบปัญหาตรงนี้ด้วย

“ก็มีการแก้ปัญหาตลอด ก็มีการบันทึกตามประสา ยังไม่เป็นระบบ แต่พอได้รับการอบรมก็เริ่มเข้าระบบ การทำงานตรงนี้ก็ได้ผลระดับหนึ่ง ก็ไม่ได้ผลดีเลิศ จะชัดเจน ก็พัฒนาเด็กจนเป็นเด็กปฏิรูป เด็กจะทำอะไรเองได้ ทำเองหมด การเรียนครูบ้าน เด็กจะกล้ารู้จักหา ค้นคว้าเก่ง จะถามใคร จะมีการวางแผนการทำงานจะมองภาพตลอดแนวก่อน งานจะอย่างไร มีภาพออกมาก่อน” (ครูนักวิจัยชั้นป.6)

“ตอนนั้นก็เริ่มทำ คิดว่าไม่ได้จบการวิจัยมาโดยตรง ทำจากการได้แบบอย่างมาจากการอบรม หรือศึกษาเอกสารและรับฟัง ยังไม่ค่อยเชื่อมั่น ได้ประมาณ 80 % คิดว่าที่ทำมาถูกทาง เพราะว่าจากการทำผลงานก็ประสบผลสำเร็จ” (อาจารย์3)

“ก็มีบันทึกนิดหน่อย ยังไม่ได้ทำตลอด ก็มีปัญหาตรงที่ครูไม่ได้เป็นบันทึกเป็นเรื่องราว ยึดหยุ่นกับตัวเอง ไม่มีกฎเกณฑ์ให้ตัวเอง จึงไม่ค่อยจะดี” (ครูผู้สอนป.2)

“เด็ก 2 ระดับ เพราะสอน 2 ห้อง ทำให้จัดการเรียนการสอนลำบากและทำวิจัยยาก” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“อุปสรรคมีบ้าง เช่นการพาเด็กออกชุมชน บางครั้งเสี่ยงอันตราย ทางรัฐยังไม่มีการแก้ไข ยังไม่ได้ช่วยอะไรเรา ก็อยากให้รัฐคิดถึงด้านลบ” (ครูผู้สอนป.4)

“ช่วงอบรมครั้งแรกก็จะทำกัน แต่หลัง ๆ มามีงานอื่นมาแทรกก็ทำให้ช้าลง แต่ก็ไม่ถึง ศึกษาเด็กก็ศึกษาอยู่ตลอด” (ครูผู้สอนป.5)

“ปัญหาจากตัวเอง คือหยุดชะงัก ทำได้ไม่เต็มที่เพราะมีปัญหาที่ตัวเอง แม่ป่วย เวลาไม่ค่อยมี แต่ก็ทำได้ไปบ้าง” (ครูผู้สอนป.3)

“เราจะทำอันนี้ งานโน้นมาอีกแล้ว พอจะทำงานนั้นก็มียานอื่นมาแทรก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

“เวลาจำกัดด้วย ทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

“ครูอ่อนตรงไม่ค่อยบันทึก” (ครู : การสนทนากลุ่มใน จ.สมุทรสงคราม)

ตอนที่ 3 ความต้องการและแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ

3.1 ความต้องการของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ครูนักวิจัยและครูที่จะทำวิจัยมีความต้องการตัวอย่างการวิจัยการปฏิบัติการ และต้องการให้มีผู้มา นิเทศหรือมาดูงาน มาให้คำแนะนำ และชี้แนะผลงานที่ทำไป และอยากจะทำให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

“อยากได้ดูตัวอย่างการทำวิจัยง่าย ๆ ที่สามารถทำได้ ไม่ยากเกินไป คิดว่าถ้าดีก็ควรจะร่วมมือกัน ทำ” (ครูผู้สอนป.2)

“ต้องการให้มีผู้ติดตามดูงานตลอด มาแนะนำ พูดคุย ชักถามปัญหา” (ครูนักวิจัยระดับอนุบาล)

“ต้องการให้มาให้คำแนะนำ พูดคุยด้วย แลกเปลี่ยนกัน” (อาจารย์ 3)

“ที่ท่า ๆ ไม่รู้ว่าจะถูกต้อง มากน้อยแค่ไหน ใครที่จะมาให้ความรู้ก็อยากให้มาดูงาน มาแนะนำ” (ครูผู้สอนป.5)

3.2 แนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการ

ดังนั้นแนวทางที่ควรทำก็คือต้องวางแผนกันโดยเริ่มแรกอาจต้องรู้จักเด็กก่อนแล้วนำปัญหาที่พบมา พูดคุยกัน ลักษณะไหนที่จะเชื่อมต่อกับหรือส่งต่อกันได้ แต่ละวิชา แต่ละระดับมีปัญหาอะไร จะแก้อะไร

นอกจากการที่ปัญหาจะเกิดจากตัวเด็กแล้ว การทำวิจัยอาจเกิดจากห้องเรียน ตัวครูหรือปัญหา อื่น ๆ ด้วยดังนั้นการวิจัยอีกแนวหนึ่งก็คือการพิจารณาการสอนของตัวครูด้วย

“การวิจัยแต่ละปัญหาในชั้นเรียน ไม่จำเป็นต้องเป็นเด็ก อาจเป็นห้องเรียน ถ้าไม่พร้อม บกพร่อง ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนแคบเกินไป เด็กไม่สบาย เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนแล้ว ครูจะป้อนอย่างไรก็ไม่รับ เพราะฉะนั้นครูอย่าโทษตัวเด็กอย่างเดียว แต่ครูลืมนึกถึงห้องเรียนและนึกถึงตนเอง คิดว่าตนเองเป็นครูดัดสามารถสอนเด็กอย่างไรก็ได้ บางคนพูดเร็วเกินไป ซ้ำเกินไป พูดแล้วเด็กไม่เข้าใจก็ไปโทษเด็ก ก็ไปค้นหาที่ตัวเด็กก็ไม่พบ ลืมนึกค้นหาตัวครู ตรงนี้ก็เป็นปัญหา ก็ต้องให้เด็กค้นหาตัวครูด้วย ครูต้องดูตัวเองด้วย ต้องดูว่าตนเองเป็นอย่างไร ก็เป็นกระจกสะท้อนตนเองด้วย” (ครูผู้สอนป.4)

“จริง ๆ แล้วต้องเริ่มจากรู้จักเด็ก เปิดเทอมมาก็ต้องรู้จักเด็ก ก็เริ่มจากกิจกรรมรู้จักเด็กนั้นแหละ จึงจะค้นหาปัญหาที่จะมาทำงานนี้ได้ ตอนนี่เราก้เริ่มแล้ว” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.สมุทรสงคราม)

“สิ้นปีจะให้ครูคุยกัน มีเด็กมีปัญหาอะไร มีอะไรสะดวกจะเริ่มตั้งแต่ชั้นป.1 -ป.6 บางอย่างเด็กก่อน น่าจะเกิดจากช่วงไหน แล้วจะวางแผนกันว่าจะแก้อย่างไร ทั้งในแต่ละระดับว่าเราจะแก้แบบไหน ลักษณะไหนจึงจะเชื่อมต่อกันมา ส่งต่อกันมาเพื่อให้เกิดผลดีขึ้น และในแต่ละวิชาที่คิดว่าควรคุยกันตรงนี้ ตอนคุยก็จะเหมือนการส่งต่อเด็ก จากครูประจำชั้น ชั้นหนึ่งขึ้นไปสู่อีกชั้นหนึ่งให้รู้พื้นฐานและปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนด้วย บางครั้งไม่ได้แก้ตรงตัวเด็ก ต้องแก้ตรงตัวครูอีกด้วย ครูต้องปรับเปลี่ยน เช่นวิชาที่สอน อาจจะไปสอนโดยที่ไม่มีความกดดัน ตรงนี้ต้องคุยกันอีกที” (ครู : การสนทนากลุ่มในจ.สมุทรสงคราม)

ตารางที่ 21 สรุปรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน
กรณีศึกษาที่ 3

คำถาม/ปัญหาวิจัย	กิจกรรมการจัดการเรียน การสอนและการวิจัย	การส่งเสริมและสนับสนุน การทำวิจัย	การนำผลการวิจัยไปใช้
1. นักเรียนอ่าน เขียนไม่ได้ 2. เด็กอ่านคำควบกล้า ไม่ได้ 3. การพัฒนาสติ ปัญญาด้านการรู้ค่า จำนวน1-10 4. เด็กหาไม่เป็น 5. เด็กไม่มีน้ำใจ 6. ทำไม่เด็กไม่ตั้งใจ ฟัง	1. รู้จักเด็กและวิเคราะห์ เด็กเป็นรายบุคคล โดย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังต่อ ไปนี้ - การสังเกต - แบบสอบถาม - สัมภาษณ์ - เยี่ยมบ้าน - ผลงานเด็ก - ใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ย้อนหลัง 2. ศึกษาเอกสาร - การวิเคราะห์หลักสูตร 3. วิจัยเชิงทดลอง - สร้างนวัตกรรมมา ทดลองใช้กับนักเรียน 4. ศึกษารายกรณี วิเคราะห์ - ใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ เผลี่ย - ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา	1. มีนโยบายให้ครูทำ วิจัยปฏิบัติการ 2. มีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำ วิจัย เช่นวัสดุ อุปกรณ์ งบ ประมาณ และมีตารางเวลา ให้ครูมีเวลาในการทำงาน ของครู 3. ชุมชนให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลและร่วม เป็นวิทยากรและเป็นแหล่ง เรียนรู้ 4. มีการนิเทศติดตาม เป็น แบบไม่เป็นทางการและ นิเทศทุกสัปดาห์มีปัญหา จะลงมาช่วยเหลือ	1. ทำให้รู้จักเด็ก รู้จุด เด่นและจุดด้อยและ บุคคลที่ควรที่จะแก้ปัญหา 2. เข้าใจเด็กและเข้าใจ ตนเอง 3. จัดการเรียนการสอนได้ เหมาะสมกับเด็ก 4. ครูและชุมชนได้ช่วย เหลือกันมากขึ้น 5. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ของเด็ก 6. ครูรู้จักการสอนและ ค้นหาตัวเองได้ เห็นภาพ การทำงาน และสะท้อน การสอนของตนเอง 7. รู้วิธีถ่ายทอดความรู้ 8. เห็นข้อบกพร่องในด้าน อื่น ๆ นอกจากตัวเด็ก คือ อาคารเรียน ห้องเรียน 9. รู้จุดพัฒนาของเด็ก 10. เด็กไว้วางใจและรักครู

ตารางที่ 22 จุดเหมือนและจุดต่างของกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณี

ประเด็น	จุดเหมือน	จุดต่าง
1. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ครูไม่ทำวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - สำหรับกรณีที่ 1 และ 2 ครูส่วนหนึ่งยังไม่มีความรู้ ยังไม่เข้าใจและยังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการ - เนื่องจากกิจกรรมมีมาก ภาระงานครูมาก ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื่องจากครูโรงเรียนที่ 3 ได้รับการอบรมในการทำวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียนแล้วจึงไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเริ่มทำ
2. ปัญหาและอุปสรรคในขณะที่ทำวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - พบว่าเวลาที่ทำขาดช่วงเพราะมีงานและกิจกรรมอื่น ๆ มาแทรก การทำวิจัยจึงไม่ต่อเนื่องและหยุดชะงัก - ครูขาดการบันทึก - จะทำเฉพาะศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลแล้วครูไม่ค่อยนำปัญหาที่ได้มาแก้แต่ละแก้ปัญหาทางกายภาพมากกว่า เช่น การมอบทุน หรือให้ทานอาหารกลางวันหรือมอบเสื้อผ้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูบางคนมีปัญหาส่วนตัวทั้งตัวครูเองและทางบ้านจึงทำให้ไม่มีเวลาในการทำ - ในกรณีที่ 1 ครูใช้วิธีในการวิจัยแล้วบางวิธีก็ไม่ได้ผล - ในกรณีที่ 2 นักเรียนในห้องเรียนมีมาก เด็กก็มีความแตกต่างกันมาก ทำให้ครูสร้างสื่อไม่เพียงพอและทำให้วิจัยลำบาก - กรณีที่ 3 ครูได้รับผิดชอบนักเรียน 2 ชั้น ก็ทำให้จัดการเรียนการสอนและทำวิจัยลำบาก และปัญหาการพาเด็กออกนอกชุมชนถือว่ามีความเสี่ยง
3. ความต้องการและแนวทางของครูในการทำวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - สำหรับกรณีที่ 1 และ 2 ครูต้องการได้รับการอบรมในเรื่องการทำวิจัยปฏิบัติการ - อยากได้ที่ปรึกษา คนมาแนะนำและให้มีการนิเทศติดตามอยู่เสมอ - ต้องการให้มีเวลาในการทำงานวิจัย 	
4. จำนวนงานวิจัยที่ครูทำ	<ul style="list-style-type: none"> - แต่ละโรงเรียนยังมีวิจัยปฏิบัติการไม่ถึง 10 เรื่อง 	
5. คำถามวิจัย/ปัญหาวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาเด็กอ่านและเขียนไม่ได้ - ทักษะการคิดคำนวณของเด็ก - พฤติกรรมความก้าวร้าวและระเบียบวินัย 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กไม่ตั้งใจฟัง - เด็กมีพฤติกรรมการร้องไห้ทั้งวัน - ปัญหาผลสัมฤทธิ์เด็กต่ำ - พฤติกรรมการนับจำนวน 1-10

ประเด็น	จุดเหมือน	จุดต่าง
		<ul style="list-style-type: none"> - เด็กไม่มีน้ำใจ - เด็กอ่านคำควบกล้ำไม่ได้
<p>6. วิธีวิจัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้จักเด็กและวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้ การสังเกต แบบสอบถาม สัมภาษณ์ เยี่ยมบ้าน ดูผลงานเด็ก ใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ย้อนหลัง 2. ศึกษาเอกสาร <ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์หลักสูตร 3. วิจัยเชิงทดลอง <ul style="list-style-type: none"> - สร้างนวัตกรรมมาทดลองใช้กับนักเรียน 4. ศึกษารายกรณี <p><u>การวิเคราะห์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ เฉลี่ย - ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ในกรณีที่ 1 จะมีการเก็บข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มาช่วย คือ โปรแกรม MIS (รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล)
<p>7. ปัจจัยสนับสนุนการทำวิจัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทางโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 และ 2 มีนโยบายให้ครูเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคลก่อน และให้ครูฝึกทำวิจัยด้วยตนเอง 2. ชุมชนให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและร่วมเป็นวิทยากรและเป็นแหล่งเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - กรณีศึกษาที่ 3 มีนโยบายให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน - กรณีศึกษาที่ 3 วิชาการจัดตารางเวลาให้ครูได้ทำงานของตนเอง
<p>8. การนำผลการวิจัยไปใช้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้รู้จักเด็ก รู้จุดเด่นและจุดด้อย และบุคคลที่ควรจะแก้ปัญหา - เข้าใจเด็กและเข้าใจตนเอง - จัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเด็ก - พัฒนาตัวครู ด้านความคิด การจัดการเรียนการสอน 	<p>โรงเรียนในกรณีที่ 3 มีความแตกต่างจากกรณีที่ 1-2 ตรงที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ครูรู้จักการสอนและค้นหาตัวเองได้ เห็นภาพการทำงาน และสะท้อนการสอนของตนเอง รู้วิธีถ่ายทอดความรู้ เห็นข้อบกพร่องในด้านอื่น ๆ นอกจากตัวเด็ก คือ อาคารเรียน ห้องเรียน - ครูและชุมชนได้ช่วยเหลือกันมากขึ้น - พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็ก

จากการศึกษาโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง พบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 มีครูที่ทำวิจัยปฏิบัติการในรูปแบบที่เหมือน และต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการจากการทำวิจัยของครูในกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง และได้นำเสนอดังต่อไปนี้

ตารางที่ 23 สรุปครูที่ทำวิจัยปฏิบัติการและมีผลงานการวิจัย 2 เรื่องขึ้นไปในกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
กรณีศึกษาที่ 1 ครูนักวิจัยคนที่ 1	1. วิเคราะห์หลักสูตร 2. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล 3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่น ใช้วิธีการ การศึกษา การใช้โครงการ ธนาคารคำ หลักการแอมเวย์	- สามารถปรับหลักสูตรให้ เหมาะสมกับผู้เรียน - ครูรู้และเข้าใจนักเรียนมาก ขึ้น - สามารถจัดการเรียนการ สอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ - มีวิธีการในการเพิ่มทักษะ การเรียนรู้และเพิ่มความสนใจ ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สรุป พัฒนาการของครูจาก การเริ่มต้นจากการรู้จักเด็ก และวิเคราะห์หลักสูตรทำให้ ครูได้รู้และเข้าใจทั้งตัวผู้ เรียนและหลักสูตรอย่างลึก ซึ้ง สามารถจัดการเรียนการ สอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน และทำให้ครูคิดอยู่ตลอดเวลา ว่าจะใช้วิธีการอย่างไรจะ ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนา ขึ้น	- ได้ซักถามและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่าง เพื่อนครู เพื่อนครูเริ่มสนใจและ สนใจนำมาคิดและทำ ต่อไป
ครูนักวิจัยคนที่ 2	1. ศึกษานักเรียนเป็นราย บุคคล 2. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่น การนำคารา	- รู้และเข้าใจนักเรียนมากขึ้น - จัดกิจกรรมการเรียนการ สอนได้น่าสนใจ	- เกิดการซักถาม ระหว่างเพื่อนครู - เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนครู

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
	โอเคมาใช้สอน	สรุป ครูเริ่มรู้จักเด็กแล้วทำให้ครูสนใจที่จะช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่พบโดยการนำวิธีการใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ตัวครูก็มีความสนใจที่จะพัฒนางานขึ้น	
<p>กรณีศึกษาที่ 2 ครุณักวิจัยคนที่ 1 ของจังหวัดสุรินทร์</p>	<p>1. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>2. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างหลักสูตร</p> <p>3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่น นิทาน เพลง เกม และคู่มือฝึก</p>	<p>- รู้และเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน</p> <p>- จัดหลักสูตรได้เหมาะสมกับผู้เรียน</p> <p>- ช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน</p> <p>สรุป จากการที่ครูศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลและได้วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว ได้สร้างและพัฒนาวัตกรรมการสอนเพื่อช่วยเหลือเด็ก ปัจจุบันยังทำให้ครุณักวิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องและก็ได้ร่วมทำวิจัยและสนใจที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและได้ร่วมมือกับครูในระดับเดียวกันในจังหวัดซึ่งมีศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือ</p>	<p>ครูได้พูดคุยและซักถามเกี่ยวกับระบบการเก็บข้อมูล</p> <p>เกิดการกระตุ้นกลุ่มครูและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
กรณีศึกษาที่ 2 ครูนักวิจัยคนที่ 2	1. คีษานักเรียนเป็นรายบุคคล 2. วิเคราะห์หลักสูตร และสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่นสอนซ่อมเสริมโดยมีแผนการสอนที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ	- สามารถวิเคราะห์แบ่งกลุ่มและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน - สร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน - สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สรุป เมื่อครูรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลแล้วสามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนแล้วได้สร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งครูได้จัดซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนที่ยังมีปัญหา	- แลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนครูทำให้ประหยัดเวลาในการออกไปเก็บข้อมูลเอง - เพื่อนครูได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน - เพื่อนครูก็จะจัดซ่อมเสริมให้นักเรียน
กรณีศึกษาที่ 3 ครูนักวิจัยคนที่ 1	1. คีษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. มีการวิเคราะห์หลักสูตร	- ทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมนักเรียนได้ถูกต้องเป็นรายบุคคล - ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	- ทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
	3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่น กิจกรรมครู บ้าน	<p>- ใช้นวัตกรรมช่วยพัฒนาตัว ผู้เรียนและจัดการเรียนการ สอนได้ทุกโอกาสทุกสถานที่ และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p> <p>สรุป ครูเริ่มต้นจากการ ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้ว แล้วก็มีภาระวิเคราะห์ หลักสูตรแล้วดำเนินการ สร้างนวัตกรรมเพื่อจัดการ เรียนการสอนได้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน และก็ได้สร้างนวัตกรรมที่แก้ ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p>	- ขยายความคิดสู่เพื่อน ครูและดำเนินการทำกัน ทั้งโรงเรียน
ครูนักวิจัยคนที่ 2	<p>1. รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>2. วิเคราะห์หลักสูตร</p> <p>3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม</p>	<p>- ทำให้ครูทราบของเด็กคน ไหนที่จะต้องได้รับการแก้ ปัญหาและส่งเสริม</p> <p>- สร้างหลักสูตรให้เหมาะกับ ผู้เรียน</p> <p>- มีนวัตกรรมในการช่วย เหลือและพัฒนานักเรียนเป็น รายบุคคล</p> <p>สรุป ครูเริ่มต้นรู้จักเด็กเป็น รายบุคคลแล้วก็วิเคราะห์ หลักสูตรแล้วก็สร้าง นวัตกรรมให้เหมาะในการ จัดการเรียนการสอนและ สร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา การเรียนการสอน</p>	<p>- บริการพูดคุยกับ เพื่อนครู</p> <p>- ครูผู้อื่นรับรู้และสนใจ ทำวิจัยต่อไป</p>

ตารางที่ 24 ครูที่กำลังดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแต่ยังไม่สิ้นสุดการทำวิจัย

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
<p>กรณีศึกษาที่ 2</p> <p>ครูผู้สอนป. 1</p>	<p>1. รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>2. ศึกษารายกรณี</p> <p>3. สร้างและพัฒนา นวัตกรรม เช่น แบบฝึก</p>	<p>- สามารถรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและแบ่งกลุ่มนักเรียนและคิดหาวิธีการช่วย</p> <p>- ทาวิธีช่วยเหลือเด็กเพื่อแก้ปัญหาเด็กและทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข</p> <p>- ทานวัตกรรมมาช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น</p> <p>สรุป ครูกำลังดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการโดยเริ่มต้นจากการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลแล้วครูก็สนใจที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาอย่างรุนแรงก็ดำเนินการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี และก็สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการเก็บข้อมูล ครูก็มีความสนใจและพัฒนางานไปเรื่อย ๆ</p>	<p>ซักถามพูดคุยกับเพื่อนครู</p> <p>- แลกเปลี่ยนพูดคุยในแนวทางปฏิบัติกับครูคนอื่นได้</p>
<p>กรณีศึกษาที่ 2</p> <p>ครูแกนนำ ป.5 และป.6 สอนวิชาคณิตศาสตร์</p>	<p>1. วิเคราะห์คุณภาพการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์</p> <p>2. มีแนวทางในการพัฒนา นักเรียน</p>	<p>- ทำให้ครูสามารถรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถแบ่งกลุ่มผู้เรียนได้</p> <p>- ครูสามารถคิดแนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนต่อไป</p>	<p>เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางให้ครูผู้อื่นสนใจที่จะวิเคราะห์ผู้เรียนในลักษณะนี้เพราะเห็นภาพผู้เรียนได้อย่าง</p>

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
		สรุป ครูจะวิเคราะห์ผู้เรียนรู้จักผู้เรียนและสามารถที่จะแบ่งกลุ่มผู้เรียนได้ และครูก็ได้คิดหาแนวทางไว้ว่าจะช่วยเหลือเด็กอย่างไร ซึ่งก็ยังเป็นโครงการอยู่ ครูยังไม่มียุทธศาสตร์หลักฐานการพัฒนาเด็กให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งปัจจุบันก็กำลังวางแผนและพัฒนาต่อไป	ชัดเจน และครูก็เห็นแนวว่าจะช่วยนักเรียนได้ตรงจุด

ตารางที่ 25 ครูที่ทำวิจัยเฉพาะขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
กรณีศึกษาที่ 1 ครู อนุบาล ถึงป.4 และครู ภาษาอังกฤษ	1. รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น - สามารถหาวิธีการที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อไป <p>สรุป ครูในกลุ่มนี้จะมีข้อมูลผู้เรียนในทุกๆ ด้านแต่ ยังไม่ได้หาวิธีการหรือนวัตกรรมมาช่วยในการแก้ปัญหาผู้เรียน ทำให้ครูยังไม่ได้นำผลการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง</p>	ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับข้อมูลนักเรียนมากขึ้น
กรณีศึกษาที่ 2 ครูระดับชั้น ป.1/2 ป.3 และ ป.4	1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ทำให้รู้และเข้าใจและแบ่งกลุ่มเด็กได้ และจะได้หาวิธีการในการช่วยเหลือและซ่อมเสริมผู้เรียนต่อไป	ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนวิธีการในการเก็บข้อมูล

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ครูที่ทำวิจัย	รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ	ผลที่เกิดขึ้นกับครู	ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มครู
		สรุป ครูกลุ่มที่รู้จักเด็กเพียงอย่างเดียวก็ทำให้ครูได้เข้าใจเด็กและรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเป็นการกระตุ้นตัวครูเองให้แสวงหาวิธีการในการช่วยเหลือต่อไป	
กรณีศึกษาที่ 3 ครูผู้สอน ป.3, 4 และ 5	1. รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	- ทำให้ครูรู้จักผู้เรียนและกำลังดำเนินการที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อไป สรุป จากการที่ครูได้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลก็ทำให้ครูรู้ปัญหาเด็กแต่ครูยังไม่ได้เริ่มดำเนินการแต่ครูก็สนใจที่จะดำเนินการทำวิจัยเพื่อช่วยเหลือ แก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนต่อไป	ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลกันและกระตุ้นความสนใจที่จะทำวิจัยต่อไป